

Publicat de

OPEN SOCIETY INSTITUTE

Október 6. u. 12.
H-1051 Budapest
Hungary

400 West 59th Street
New York, NY 10019
USA

© OSI/EU Monitoring and Advocacy Program, 2008
Toate drepturile rezervate

TM și Copyright © 2008 Open Society Institute

EU MONITORING AND ADVOCACY PROGRAM

Október 6. u. 12.
H-1051 Budapest
Hungary

Website

<www.eumap.org>

<www.mediapolicy.org>

Design și tehoredactare Q.E.D. Publishing

Content

Acknowledgements	3
Preface	5
Romanian Country Report	7

Cuprins

Precizări	57
Prefață	59
Raportul de țară în limba română	61

Acknowledgements

This country report was prepared as part of a series of monitoring reports titled ‘Television across Europe: Follow-up Reports 2008’. The series presents an update of the situation in nine of the original twenty countries covered in the 2005 reports series ‘Television across Europe: regulation, policy and independence’. The countries included in the 2008 series are: Albania, Bulgaria, Czech Republic, Italy, Lithuania, Macedonia, Poland, Romania and Slovakia.

Both series of reports have been prepared by the EU Monitoring and Advocacy Program (EUMAP) of the Open Society Institute and by the Network Media Program (NMP) of the Open Society Foundation, in cooperation with local experts. EUMAP and NMP would like to acknowledge the primary role of the following individuals in researching and drafting this country report.

Final responsibility for the content of the reports rests with the Programs.

“Television across Europe – Follow-up Reports 2008, Romania”

Editors

Marius Dragomir (NMP)

Project Manager and Editor

Mark Thompson (NMP)

Editor

Country reporter

Manuela Preoteasa

EurActiv Romania

OSI Team

Gordana Janković (NMP)

Program Director

Biljana Tatomir (NMP)

Deputy Director

Miriam Anati (EUMAP)

Advocacy and Communications

Andrea Gurubi Watterson (EUMAP)

Program Coordinator

Csilla Tóth (EUMAP)

Program Assistant

Joost van Beek (EUMAP)

Website Manager

Sergey Shabanov (EUMAP)

Website Developer

We would like to acknowledge the Center for Independent Journalism (CJI) and the Media Monitoring Agency, for the support in preparation and dissemination of the report and especially Ioana Avadani, the executive director of CJI, who also ensured the translation of this document.

EU MONITORING AND ADVOCACY PROGRAM (EUMAP)

NETWORK MEDIA PROGRAM (NMP)

Preface

Television across Europe: Follow-up Reports 2008 is a monitoring project of EUMAP (EU Monitoring and Advocacy Program) at the Open Society Institute and of the Network Media Program at the Open Society Foundation. The project updates and builds on the outcome of the original *Television across Europe: regulation, policy and independence* monitoring reports released in October 2005, which covered 20 countries.

The 2005 reports concluded that the pivotal role of television in supporting democracy in Europe was under threat. It showed that public service broadcasters were being forced to compromise quality to compete with commercial channels, and that many of them depended on Governments or political parties. Moreover, ever-larger concentrations were developing in the commercial sector, often with clear political affiliations. These developments jeopardised broadcasting pluralism and diversity, with the new democracies of Central and Eastern Europe most acutely at risk.

The original *Television across Europe* project and its linked advocacy activities ended in June 2006. Since then, the Network Media Program has funded a number of follow-up projects, carried out by partner organisations in selected countries, aimed at promoting and building on the reports' findings and conclusions.

There have been significant developments in many of the countries covered in the 2005 reports, with respect to many of the areas monitored. Launched in London in March 2008, *Television across Europe: Follow-up Reports 2008* monitors these developments in nine of the twenty countries that were originally monitored: Albania; Bulgaria; the Czech Republic; Italy; Lithuania; Poland; the Republic of Macedonia; Romania and Slovakia. These countries were selected because of the continuing significant changes in their broadcasting landscape.

Television across Europe: Follow-up Reports 2008 maps the main changes in broadcasting legislation, policy and market over the past three years and assesses the progress – or lack of – that these countries have made in improving the independence and pluralism of their broadcasting.

As with the original 2005 reports, these updates are addressed to policy makers, civil society activists and academics alike, as a contribution to bringing about change where it is needed.

The nine country reports were drafted by local experts with the support of partner NGOs. All country reports are based on the same methodology, thus allowing for a comparative analysis. OSI and OSF assume final responsibility for their content.

About EUMAP

EUMAP, the EU Monitoring and Advocacy Program of the Open Society Institute, monitors the development of selected human rights and rule of law issues in both the European Union and in its candidate and potential candidate countries.

EUMAP works with national experts and nongovernmental organizations (NGOs) to compile reports that are distributed widely throughout Europe and internationally. The reports are designed to encourage broader participation in the process of articulating the EU's common democratic values as well as in ongoing monitoring of compliance with human rights standards throughout the Union.

In addition to these monitoring reports on Television across Europe, EUMAP is currently focusing on access to Education for Roma and on the situation of Muslims in selected EU Cities.

Previous EUMAP reports include the 2005 Television across Europe series as well as reports on minority protection, the rights of people with intellectual disabilities, judicial independence, judicial capacity, corruption and anticorruption policy and equal opportunities for women and men.

All EUMAP reports as well as further information on the program are available at www.eumap.org.

About NMP

The Network Media Program seeks to promote independent, professional, and viable media and quality journalism, primarily in countries undergoing a process of democratization and building functioning media markets.

The Media Program supports initiatives aimed at helping media-related legislation conform to international democratic standards, increasing professionalism of journalists and media managers, strengthening associations of media professionals, and establishing mechanisms of media self-regulation. The Media Program also supports media outlets that stand for the values of open society, as well as efforts aimed at monitoring and countering infringements on press freedom, and promoting changes in media policy that ensure pluralism in media ownership and diversity of opinion in media.

Although traditionally the Media Program has focused on Central, Eastern, and South Eastern Europe, CIS, and Mongolia, during the past several years it has expanded to Western and Southern Africa, Southeast Asia, and Latin America.

Television across Europe:

Follow-up Reports 2008

Romania

By Manuela Preoteasa

Table of Contents

A. Executive Summary	11
B. Recommendations	13
1. Original recommendations from the 2005 report	13
1.1 Policy	13
1.2 Regulatory authorities (CNA and IGCTI)	14
1.3 Public and private broadcasters	15
1.4 Public service broadcasters (SRTV and SRR)	16
1.5 Private broadcasters	17
2. New recommendations based on the 2008 report	17
2.1 Regulatory authorities (CNA, ANRCTI)	17
2.2 Public service broadcasters (SRTV and SRR)	18
2.3 Private broadcasters	18
C. Main Findings of the Follow-up Monitoring	19
1. General broadcasting environment	19
1.1 Key developments in legislation and policy	19
1.2 EU legal provisions	21
1.3 Broadcasting market	23
2. Regulation and licensing of the television sector (national, regional and local broadcasters)	25
2.1 Regulatory authorities and framework	25
2.2 Licensing system	27
3. Regulation and management of public service television broadcasting (PSB)	29
3.1 PSB legislation and policy	29
3.2 PSB governance structure	31
3.3 PSB funding	34
3.4 Editorial standards	35
4. Commercial broadcasting	36
4.1 Regulation and management	36
4.2 Ownership and cross-ownership	36
4.3 The advertising market	40

4.4 Editorial standards and independence	42
4.5 Regional and local broadcasting	43
5. Programming	44
5.1 Output	44
5.2 General provisions on news	46
5.3 General programme production guidelines	47
5.4 Quotas	48
5.5 Obligations on PSB	49
5.6 Obligations on commercial broadcasters	50
6. Conclusions	50
ANNEX 1. Legislation cited in this report	52
ANNEX 2. Bibliography	53

Index of Tables

Table 1. TV audiences	24
Table 2. Urban TV audiences	25
Table 3. SRTV total budget (2004–2006)	35
Table 4. SRTV total expenses (2004–2006)	35
Table 5. The audience of the major players (breakdown by ownership)	38
Table 6. Share of ad spending (2006–2007) – as a percentage	40
Table 7. Share of TV advertising revenues (2004–2006)	41
Table 8. Output (main broadcasters – breakdown by genre)	46
Table 9. Quota fulfillment by the major Romanian television channels (2006)	48
Table 10. Minority language programming on TVR (2006) – hours/year	49

List of Abbreviations

AMP	Media Monitoring Agency, <i>Agenția de Monitorizare a Presei</i>
ANRCTI	National Authority for Communication and Information Technology, <i>Autoritatea Națională pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației</i>

EU MONITORING AND ADVOCACY PROGRAM (EUMAP)

NETWORK MEDIA PROGRAM (NMP)

ARCA	Romanian Association for Audiovisual Communication, <i>Asociația Română de Comunicații Audiovizuale</i>
ARMA	Romanian Association for Audience Measuring, <i>Asociația Română pentru Măsurarea Audiențelor</i>
CA	<i>Board of Directors, Consiliul de Administrație</i>
CJI	Center for Independent Journalism, <i>Centrul pentru Jurnalism Independent</i>
CME	Central European Media Enterprises
CNA	National Audiovisual Council, <i>Consiliul Național al Audiovizualului</i>
CNSAS	National Council for the Study of the <i>Securitate</i> Files, <i>Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității</i>
DA	Justice and Truth Alliance, <i>Alianța Dreptate și Adevăr</i>
IGCTI	General Inspectorate for Communications and Information Technology, <i>Inspectoratul General pentru Comunicații și Tehnologia Informației</i>
MCTI	Ministry of Communications and Information Technology, <i>Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației</i>
ORDA	Romanian Office for Copyright, <i>Oficiul Român pentru Drepturile de Autor</i>
OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe
PD	Democrat Party, <i>Partidul Democrat</i>
PLD	Liberal Democrat Party, <i>Partidul Liberal Democrat</i>
PNL	National Liberal Party, <i>Partidul Național Liberal</i>
PSD	Social Democratic Party, <i>Partidul Social Democrat</i>
RAAA	The Romanian Association of Advertising Agencies, <i>Asociația Română a Agențiilor de Publicitate</i>
SRR	Romanian Public Radio, <i>Societatea Română de Radiodifuziune</i>
SRTV	Romanian Television Company, <i>Societatea Română de Televiziune</i>
TVR	Romanian Television, <i>Televiziunea Română</i>

A. Executive Summary

Despite laudable intentions of reform following the end of Social Democrat rule in the 2004 elections, Romanian broadcasting has been faring worse and worse over recent years. It remains the playground of media moguls whose decisions are dictated by their political and business interests rather than by any endeavour to produce high-quality, independent and diverse television.

There are hundreds of investors in the audiovisual field, but the market continues to be controlled by four large players, while public service television continues to fail in fulfilling its mission as it awaits its perennially deferred restructuring.

The country's four broadcasting behemoths are Central European Media Enterprises (CME), based in Bermuda with an American founder; ProSiebenSat.1, a German broadcast group; the family of an allegedly former collaborator with Romania's *Securitate* (communist secret police); and an entrepreneur behind the most controversial bankruptcy of an open-end fund in the country.

As foreseen by the OSI's 2005 report,¹ the concentration of capital in the broadcast market has continued. The broadcast regulator and the anti-monopoly watchdog, the Competition Council (*Consiliul Concurenței*), lack the tools to prevent cross-ownership concentration as the law has not been amended to include provisions against cross-ownership. CME, founded by a former U.S. diplomat, Ronald S. Lauder, and ProSiebenSat.1 have significantly beefed up their established positions in Romania. CME increased its stake in the four channels licensed under Pro TV company, maintained its radio interests, bought a sports channel and entered publishing, printing houses, the cinema and entertainment markets. ProSiebenSat.1, which took over SBS Broadcasting in June 2007, enjoys a dominant position in the radio market where it holds 75 local licences out of a total of 660 radio licences in use.

The National Audiovisual Council (*Consiliul Național al Audiovizualului*, CNA), the industry's main regulator, persevered in forcing applicants for broadcast licences to disclose their ownership. Such was the case of Realitatea Media, holder of a few TV and radio licences, which in December 2005 was obliged by the regulator, acting on one of OSI's recommendations, to clarify the role of controversial businessman Sorin Ovidiu Vântu in its holding. Certain acquisitions in the radio industry were also subject to clarifications regarding ownership. This was the case with the Radio Mix network when it was taken over by SBS Broadcasting. However, the source of investments in commercial broadcasting remains unknown in most cases. Again, legislation still does not require the media to shed light on the source of their financing.

¹ "Romania", in Open Society Institute, *Television across Europe: regulation, policy and independence*, Budapest, 2005 (hereafter OSI/Romania).

Audience data are still unavailable to the public, with only paid subscribers to the people-measurement companies and the CNA having access to them. The newly adopted Audiovisual Code gathered in a single document all of the CNA's decisions for the sector. Monitoring the implementation of these provisions is part of the CNA's remit. However, the monitoring of compliance with licence conditions is still insufficient, especially with local broadcasters whose ratings are not measured and whose content is not monitored.

The CNA held public consultations before proposing and adopting important decisions. But the same level of transparency was not found in Parliament's work. In some cases of relevant legislation, Parliament ignored both the relevant broadcasting actors and the regulator, even when regulation was at the heart of the debate. There have been isolated cases of MPs trying to be transparent, but in general Parliament has buried good legal initiatives in the broadcasting sector. The bill on the reform of the public service broadcasters, which enjoyed significant public participation in the initial stage, got stuck in the Senate, which has repeatedly come under fierce critical scrutiny for its appalling lack of transparency. The Senate, for example, cancelled the legal process to introduce digitalisation despite the approaching deadline for analogue switch-off in 2012.

As it had done before, Parliament showed interest in reforming the public service broadcasters during the run-up to the autumn 2004 elections. But soon after elections, they lost their reforming zeal. On top of this, Parliament contributed to the further politicisation of public service broadcasting by inadequate legislation and the perpetuation of oversized public broadcasters, which have been struggling to finance their operations. Contrary to OSI's 2005 recommendations on the need for increased transparency around spectrum management, the administration of frequencies was put under direct Government control. In 2007, Parliament adopted legal provisions giving the Chamber of Deputies this responsibility, but the country's President vetoed the amendment, asking Parliament to re-examine the situation.

Commercial media outlets still rely on entertainment and tabloid news, totally ignoring their educational obligations. Emerging niche channels mostly cover news, sports and movies, and not yet education or culture. Public service television and radio focus significantly on the daily agenda in their news programme, ignoring in-depth reporting. Although they try to attract young viewers by changing the format of some programmes, the elderly are their staunchest viewers.

B. Recommendations

1. ORIGINAL RECOMMENDATIONS FROM THE 2005 REPORT²

Most of the recommendations from the previous OSI report remain valid. There have been attempts to reform the public service broadcaster, which took into account the OSI's recommendations, but in the end Parliament did not vote to amend legislation, dashing all the efforts in this respect.

1.1 Policy

<p>1. The National Audiovisual Council (CNA), should organise public debate involving all relevant actors, including civil society, before adopting any important decision affecting television broadcasters.</p> <p>2. Parliament should consult CNA, and also with civil society actors, when adopting or amending media legislation.</p> <p>3. Regulators and lawmakers should adopt a new strategy which would specify procedures for the introduction of digitalisation that would secure free dissemination of information.</p>	<p>None of the original recommendations on policy has been fulfilled. On the contrary, Parliament did not even consult the CNA before adopting legislation concerning its legal status and responsibilities.</p> <p>Those recommendations remain pertinent. In particular, Parliament should consult with the CNA and ministries before debating a bill on digitalisation.</p> <p>A strategy for digitalisation is now an urgent priority.</p>
---	--

² OSI/Romania, pp. 1,305–1,307.

1.2 Regulatory authorities (CNA and IGCTI³)

<i>Media diversity and transparency</i>	
<p>4. The CNA should oblige applicants for broadcast licences to disclose their ownership, especially the identity of their shareholders.</p> <p>5. The CNA, in co-operation with the local Competition Council, should enforce restrictions on the concentration of media ownership and cross-ownership. The two institutions should be held accountable for not fulfilling this task.</p> <p>6. The CNA should monitor transfers of broadcast licences, and movements of shares of companies owning such licences, to prevent unlawful concentration of ownership.</p> <p>7. The CNA should publish audience shares of all television stations every month, to strengthen the transparency of the broadcasting market.</p>	<p>The CNA has partly implemented the recommendation on forcing applicants for broadcasting licences to disclose their ownership. At the same time, the regulator has been monitoring the transfer of broadcast licences and movements of shares between broadcasters. However, the regulator has not fulfilled the recommendation on publishing the audience shares of TV stations.</p>
<i>Independence</i>	
<p>8. The Government should ensure the autonomy of the body administering the frequency spectrum, the General Inspectorate for Communications and Information Technology (IGCTI), by changing the procedure of appointing its chair so that the Prime Minister no longer makes the appointment.</p>	<p>This recommendation has not been fulfilled. The IGCTI was dissolved, and management of the frequency spectrum transferred to the National Authority for Communication and Information Technology (ANRCTI). Politicians are now struggling for control over the ANRCTI.</p>
<i>Local television</i>	
<p>9. The CNA should monitor the ownership structures and sources of financing of local television stations.</p> <p>10. The CNA should monitor the content of the local television market to ensure compliance with their remit.</p>	<p>This recommendation has been fulfilled to a certain extent. The CNA published on its website data on ownership structures of broadcasters, based on the broadcasters' own reporting. A bill obliging the media to publish their sources of financing was initiated by the CNA, but it has not yet been adopted by Parliament.</p>

³ The spectrum management tasks have been taken over by the National Authority for Communication and Information Technology, (*Autoritatea Națională pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației*, ANRCTI).

1.3 Public and private broadcasters

11. Broadcasters should support educational and cultural policy in broadcasting, by creating a fund for the support of quality television programming, which should be administered by an independent, private body.	Broadcasters have made no combined efforts to establish a fund for the support of quality television programming. On the contrary, television on nationwide TV stations continues to be dominated by low-grade content.
12. Parliament should initiate amendments to Law 187/1999 to oblige public and private television stations to make public the names of their employees who were former collaborators with the communist secret police (the Securitate). ⁴	Parliament has not initiated any legal measures to oblige broadcasters to publicise the names of former collaborators with the Securitate.

⁴ Article 2 (n) of the Law on access to personal files, states that the public: “has the right to be informed, on request, in connection with the position of agent or collaborator of the *Securitate*, as a political police, of the persons who occupy or aspire to be elected or appointed” to dignities or offices including “member on the board of directors of the public radio and television corporations, employer, director, chief editor, editor in the public or private television, radio or written press services, political analysts and the comparable categories”. However, the law does not oblige broadcasters to disclose the names of those of their employees who had collaborated with the *Securitate*.

1.4 Public service broadcasters (SRTV and SRR)

<i>Independence</i>	
<p>13. Parliament should take steps to amend the Law on the Romanian Television Company (SRTV) and the Romanian Public Radio (SRR) to ensure the independence and efficiency of public broadcasters.</p> <p>14. Parliament should adopt changes in legislation to ensure the independent position of the public service broadcasting. All segments of the society should be represented in the SRTV's and SRR's Councils of Administration.</p> <p>15. Parliament should adopt changes in legislation to introduce criteria of professional competence in appointing members of SRTV's and SRR's Councils of Administration, as well as at the executive level of the management of the SRR and SRTV.</p> <p>16. Parliament should put forward changes in legislation aimed at separating the positions of the SRTV's Council of Administration's President and Director General.</p> <p>17. Parliament should initiate amendments to the Law on SRR and SRTV to forbid former collaborators with the communist secret police (the Securitate) from being employed in public service broadcasting.⁵</p>	<p>None of the recommendations on the independence of public service broadcasters has been fulfilled. They remain highly relevant. The public broadcasters continue to be at the mercy of Parliament, which can sack their entire management by rejecting its annual report.</p> <p>A reformist bill on public broadcasting, taking into account most of the recommendations (including separation of the positions of the SRTV's Council of Administration's President and Director General, involvement of the civil society in appointing the board members and criteria of professional competence) was prepared by a group of reformist MPs in 2006, but it has not been passed as the political will is still lacking. The bill was debated by representatives of the public service broadcasters and media NGOs and approved by the Chamber of Deputies in April 2006, but it never made it to the Senate agenda.</p> <p>The boards of the public service broadcasters continued to be selected on the same old mechanism that keeps both institutions captive to political will. Parliament did not introduce legal provisions ensuring all segments of society are represented in the boards of the public service broadcasters.</p>
<i>Auditing</i>	
<p>18. Parliament should adopt legislation to ensure an independent financial and editorial assessment of the SRR and SRTV.</p>	<p>Parliament has not adopted legal provisions to ensure an independent audit of the public service broadcasters. This recommendation remains pertinent.</p>
<p>19. Civil society should continue to organise regular debates on how the public broadcaster fulfils its mission, inviting all political parties, representatives of regulators, Parliament, other relevant institutions to participate.</p>	<p>This recommendation was fulfilled. After a period of intense activity, however, civil society has almost given up organising debates on how the public service broadcaster fulfils its mission.</p>

5 According to the SRTV's Organisational and Functioning Regulations (ROF), former collaborators or employees of the *Securitate* are forbidden from working with the SRTV. However, this internal regulation has been employed arbitrarily so far.

1.5 Private broadcasters

<i>Transparency</i>	
20. The CNA should oblige private broadcasters to reveal their sources of financing. ⁶	This recommendation has not been fulfilled. Civil society organised debates on the need to reveal the sources of financing broadcasters, but the regulator has not made any steps in this regard.
<i>Local broadcasters</i>	
21. Professional associations of journalists should support local television stations in denouncing pressures and censorship by public authorities and various business and political groups of interests. 22. Local broadcasters and advertising agencies should co-operate in setting up a unified system for measuring the audiences of the local broadcasters, and share the costs of its implementation. Introduction of such a system would help local television stations qualify for advertising orders.	This recommendation has not been fulfilled. Local broadcasters continued to be ignored and marginalised by both the regulator and the media community. At the same time, local broadcasters are not taken into account by the advertising industry and continue to struggle economically.

2. NEW RECOMMENDATIONS BASED ON THE 2008 REPORT

2.1 Regulatory authorities (CNA, ANRCTI)

Media diversity and transparency

1. The CNA should launch an investigation into cases of illegal ownership.
2. The CNA should initiate a legal proposal aimed at preventing cross-ownership between broadcasters and related fields such as telecommunications, advertising and print media.
3. Parliament should adopt a bill initiated by the CNA, which obliges broadcasters to make public their sources of financing.

⁶ According to the Romanian Constitution: “the media may be obliged by law to disclose their sources of financing”, Constitution of the Republic of Romania, Article 30, para. 5.

Independence

4. The ANRCTI should be organised as an autonomous independent authority under the control of Parliament as a whole, not a single chamber of Parliament.

2.2 Public service broadcasters (SRTV and SRR)*Independence*

5. Parliament should change the Law on SRR and SRTV forbidding politicians from becoming Chairs of the public service broadcasters' board. The law should institute strict rules on conflict of interests for board members.
6. Article 14 of the Statute of SRTV Journalists, which restricts journalists' freedom in pursuing investigative stories or reporting in the public interest, should be eliminated.

2.3 Private broadcasters*National and local broadcasters*

7. The management of private TV stations and journalists should adopt together a Code of Ethics guaranteeing news journalists' independence from media owners.
8. The management of private broadcasters should invest in training their journalists to raise the standards of professionalism in news reporting.

C. Main Findings of the Follow-up Monitoring

1. GENERAL BROADCASTING ENVIRONMENT

1.1 Key developments in legislation and policy

The legal basis and the strength of the main broadcasting regulator have been much affected by the unexpected death of CNA president Ralu Filip in May 2007. After years during which the CNA had tried to build up its neutrality and credibility, the vacancy left by Filip's death triggered a new wave of political bickering before the elections for European Parliament held on 25 November 2007. (There were political pressures on the CNA even before Filip's disappearance, especially when six of the 11 CNA members ended their mandates in 2006.) (*See section 2.1*)

With different interest groups visibly determined to control the key institutional mechanisms, two reforming bills got stuck in Parliament. One aimed to reform public service broadcasting, while the second was for digitalisation. Both were abandoned after months of public consultations with stakeholders and non-governmental organisations (NGO).

As "the great challenge" for broadcasting in the coming years, as the CNA put it, the digital switch-over requires immediate "compulsory preparations".⁷ In summer 2006, the CNA set up a working group of key stakeholders, including the industry and civil society, to prepare a bill amending the broadcasting law in order to lay the legal ground for digitalisation.⁸ The Commission produced a draft law which was then proposed in Parliament by the MPs Valentin Frâncu, Cătălin Micula and Ion Mihai Dumitrescu. Adopted by the Chamber of Deputies on 20 February 2007, this law set up principles for the transition to digitalisation, introduced a new category of licences (for content providers) and a set of conditions limiting the number of licences that a broadcasting company could hold. The law defined nationwide programmes as those reaching over 70 per cent and 60 per cent of the population for radio and television stations, respectively. Regional licences were defined as those covering one or more than one county. Local licences were defined as programmes covering a single local community. Licences to cover only the capital Bucharest were pegged as local.⁹

The anti-concentration provisions of the draft law were scrapped by the Senate Commission for Media, Culture and Arts, on the proposal of the senatorial Judicial Commission. They were then sent to the Government for adoption. The amendments

⁷ CNA, "Raport 2006" (Annual Activity report 2006), p. 8, available online (in Romanian) at http://www.cna.ro/activitate/rapoanual/raport_cna_2006.pdf (accessed 10 October 2007).

⁸ Law on Audiovisual 504/2002 (Legea Audiovizualului), *Monitorul Oficial* 534, 22 July 2002 (hereafter Audiovisual Law).

⁹ Bill concerning the modification of the Audiovisual Law, registered at the Chamber of Deputies under no. 905, 27 November 2006, Art. 44.

were made to a draft put together by the Ministry of Communications and Information Technology (MCTI).¹⁰ Nobody saw that draft, however. Not even the CNA members were informed about the draft although it contained provisions on the regulator's work. "Digital switch-over will completely reconfigure the broadcasting map. Putting a political body in charge of drawing up anti-concentration rules is an unacceptable [act of] politicisation," said Ioana Avădani, executive director of the Center for Independent Journalism (*Centrul pentru Jurnalism Independent*, CJI) in Romania, a media NGO in Bucharest.¹¹

Moreover, the Senate Commission for Media, Culture and Arts, represented by Senators Adrian Păunescu, the commission's Chair, and Otilian Neagoe, introduced an additional provision increasing the tenure of CNA members from six to nine years, and reducing the president's tenure from six to three years. The Senators never explained the reasons behind their move, but according to industry sources who want to remain anonymous, fearing repercussions from the CNA, it was part of a deal between Păunescu, who wanted the CNA to let him produce TV shows despite his political affiliations, and some of the CNA's members who wanted longer terms. Păunescu became a permanent guest at a primetime talk show on Realitatea TV. Eventually, on 8 October 2007, criticism of these articles from civil society and the crass lack of interest in the digitalisation process prompted the Senate to reject the entire bill, bringing to nothing all efforts carried out for launching the complex process of digitalisation. Avădani commented: "It took more than a year and a half to bring all the stakeholders, the regulatory bodies, the industry and the media NGOs together at the same table agreeing on a way to start regulating the field. In the new context, digital switch-over seems impossible by the established deadline."¹²

Besides licensing, the bill contained other important provisions such as an increase from 20 per cent to 40 per cent in the shares that an investor could hold in a second broadcaster and the first regulations of the content aired during electoral campaigns.¹³ Another legal initiative of major importance, the bill on public service television and radio, had a similar fate. It was stuck endlessly in the Senate. (*See section 3.1*)

A major development for the entire media was the elimination of prison terms and penal fines for libel passed unexpectedly by the Parliament in 2006. However, the Constitutional Court reversed this decision on 18 January 2007. As the Court's verdict cannot be overruled, Parliament has been forced to maintain libel in the Criminal

¹⁰ Amendment by the Committee for Culture, Art and Mass-Media, the Senate, Art. 44(1), Bucharest, 11 September 2007.

¹¹ Interview with Ioana Avădani, Bucharest, 4 October 2007.

¹² *Ibid.*

¹³ OSI/Romania, *op. cit.*, p. 1,267.

Code.¹⁴ Miklós Haraszti, the Representative on Freedom of the Media at the Organisation for Security and Co-operation in Europe (OSCE), mentioned his concerns regarding this decision in the course of his periodic report to the OSCE Permanent Council, in March 2007.¹⁵

Despite journalists' protests, Parliament not only did nothing to scrap the prison terms, but paradoxically started to adopt provisions further restricting the freedom of journalists. This culminated in the adoption of jail terms of up to seven years for journalists broadcasting material that was intercepted or recorded without permission. These amendments to the Criminal Procedure Code were made in October 2007.¹⁶ The move followed a scandal involving the public service television that aired a video featuring the Minister of Agriculture, Decebal Traian Remeş, allegedly receiving a bribe (See 3.2 PSB governance structure). Media and human rights NGOs called on Parliament not to introduce these penalties against journalists.¹⁷ With the profession's clout, the penalties were dropped in February 2008.

1.2 EU legal provisions

A series of regulations gradually issued by the CNA were unified in the Audiovisual Code audiovisual content regulation, which was approved by the regulator in 2006.¹⁸ The Code contains rules on broadcast content aimed at "harmonising and updating the domestic legislation to the new text of the Television without Frontiers Directive".¹⁹ It introduced a set of new provisions on:

¹⁴ International Research and Exchanges Board (IREX), *Media Sustainability Index (MSI)*, conclusions of a panel moderated by Cristian Ghinea, Bucharest, 18 April 2007 (available online at http://www.irex.org/programs/MSI_EUR/2006/romania.asp#2, accessed 29 November 2007).

¹⁵ Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), Regular Report to the Permanent Council by the Representative on Freedom of the Media, Miklós Haraszti, 29 March 2007, p. 9, available online at http://www.osce.org/documents/rfm/2007/03/23842_en.pdf (accessed 19 December 2007).

¹⁶ D. Tăpălagă, "Închisoare pentru ziaristii care difuzează filme de tip Remeş" (Jail for journalists broadcasting such films as the one about Remeş), *HotNews.ro*, 25 October 2007, available online (in Romanian) at http://www.hotnews.ro/articol_87868-Inchisoare-pentru-ziaristii-care-difuzeaza-filme-de-tip-%27Remeş%27.htm (accessed 21 January 2008).

¹⁷ The NGOs The Initiative for a Clean Justice (*Inițiativa pentru o Justiție Curată*), the Media Monitoring Agency (*Agenția de Monitorizare a Presei – AMP*), the Pro Democracy Association (*Asociația ProDemocrația*), and the CIJ, put out a public protest on 28 October 2007. The Association for the Defence of Human Rights in Romania – the Helsinki Committee (APADOR-CH) released their protest on 26 October 2007. The Initiative for a Clean Justice is a coalition of NGOs.

¹⁸ The CNA Decision no. 187/2006 (*Decizia nr. 187/2006 privind codul de reglementare a conținutului audiovizual*) (hereafter the Audiovisual Code).

¹⁹ CNA, Annual Activity report, 2006, *op. cit.*, p. 8.

- regulations on the use of the hidden camera, voice messages and mobile phone texts;
- sponsorship;
- cultural responsibilities of broadcasters;
- quotas on European and national productions;
- restrictions on the insertion of self-promotional video clips in advertising slots;
- apologetic presentation by broadcasters of crimes and abuses by totalitarian regimes, of authors of such deeds, as well as denigration of their victims.

The Audiovisual Code also imposes specific restrictions on advertising, such as airing the exact concentration of fruit in advertising for juices, etc. “We have very strict regulations on advertising, even tougher than in other EU countries, but we adopted them after consultation with the industry,” said Attila Gasparik, CNA’s vice-President.²⁰ There was a need to reinforce, for instance, regulations aimed at protecting children as audience studies commissioned by the CNA showed that TV consumption among children was significantly higher than in other European countries, according to Gasparik. On the other hand, the regulator softened certain restrictions after the industry agreed to take care of them through self-regulation, in accordance with European practice. For example, the CNA introduced rules on 23 May 2005 forbidding direct and indirect advertising of print media outlets during newscasts, sports and talk shows.²¹ Such provisions were eventually removed from the Audiovisual Code with the regulator hoping that the industry would deal with them through self-regulation.

In February 2006, the Government allowed free retransmission in Romania of programmes aired by broadcasters registered in other EU countries.²² This prompted some channels to circumvent Romanian regulations by registering outside the country. As a result, the broadcasting of violent and aggressive programmes not allowed by the Romanian Audiovisual Code makes its way to TV screens in the country. By registering in the U.K., for example, channels dedicated to children’s programming sometimes show more violence than a generalist channel headquartered in Romania. Such channels, including Cartoon Network, Fox Kids or Jetix, are accountable to foreign broadcast regulators. The Romanian regulator has warned its U.K. counterpart Ofcom about this practice, but they have not received any reaction because European legislation is not clear in this respect, according to Gasparik. The Romanian regulator

²⁰ Interview with Attila Gasparik, CNA vice-President, Bucharest, 14 August 2007.

²¹ CNA, Instruction of 23 May 2005, available at <http://www.cna.ro/comunicare/comunic/2005/c0523.html> (accessed 21 January 2008).

²² Government Emergency Ordinance 3/2006 amending the Law 544/2002, *Monitorul Oficial* 133, 13 February 2006, Art. 1 (Art. 72(2) in the amended law).

then complained to the broadcasting companies themselves, but has received only invitations to visit the broadcasters' studios abroad.²³

In spite of rejecting the digitalisation bill, the Government paradoxically decided in autumn 2007 that all TV receivers sold in Romania as of 1 January 2008 must be digitally ready, according to EU legislation on universal service and electronic communication networks and services.²⁴

1.3 Broadcasting market

Romanians trust television a lot, while trust in Government and Parliament has decreased.²⁵ Nevertheless, despite its huge credibility in polls, television has been losing ground. Overall, the broadcast industry has been faced with a serious slump in viewers. For the first time, TVR lost its lead in the ratings in the first three quarters of 2007 when Pro TV took the lead. In urban areas, TVR's first channel is placed third after Pro TV and Antena 1.²⁶

The main reasons behind this shift are the increase of the commercial stations' technical reach thanks to growing cable penetration in the countryside,²⁷ and a series of financial difficulties and management crises at TVR in summer 2007. As a result, TVR1 aired mostly repeats during the summer, which hit its ratings badly.

Cable coverage increased from 66.4 per cent in 2004 to 76.6 per cent in 2006. Satellite had a slight growth, from 3 per cent of total households in 2004 to 3.7 per cent in 2006. By 2006, just 18.5 per cent of households had only terrestrial analogue television.²⁸

Despite overtaking TVR, Pro TV also lost viewers in the first nine months of the year, which was a source of concern for the station's owners, CME.²⁹ The combined nationwide audience share of CME's three stations – Pro TV, Acasă TV and Pro Cinema – was down 2.4 percentage points on the year to 22.2 per cent in the three-

²³ Interview with Attila Gasparik, *op. cit.*

²⁴ I. Avădani, "Televizoarele din comerț, pregătite obligatoriu pentru televiziunea digitală" (TV sets, compulsorily ready for digital TV), *Avădani's blog*, posted on 6 October 2007, <http://avadani.hotnews.ro/index.php> (accessed on 29 November 2007).

²⁵ European Commission Mission, Standard Eurobarometer, TNS Opinions and Social, Bucharest, 11 July 2007, p. 8.

²⁶ TNS-AGB, data provided by Gabriela Stoica, Communications Director with CNA, 9 October 2007.

²⁷ According to data released at a news conference of Sweden's mobile phone holding Ericsson, 7 May 2007.

²⁸ The source of these data is Establishment Survey 2006 (TNS-CSOP and IMAS)

²⁹ CME, "Quarterly report for the quarterly period ended 30 September 2007", as filed with the Security and Exchange Commission (SEC), U.S.A., 1 November 2007, p. 52.

quarter period. With the popularity of South American *telenovelas* plummeting and other channels airing similar productions, women-oriented Acasă TV also saw its audience share sink by 3.1 per cent during the period. The whole market lost in the same period three percentage points. This was due to unusually warm weather, which prompted people to spend more time outdoors, and to the increasing popularity of other forms of entertainment.³⁰

Concerns about loss of viewers were also found at the public service broadcaster. “It is highly important to maintain the quality, but we have to pack the message in a commercial way, otherwise we risk becoming a niche channel,” read the Annual report of the Romanian Television Company (*Societatea Română de Televiziune*, SRTV).³¹ At the same time, niche channels such as all-news Realitatea TV and tabloid OTV have consolidated their positions.

Table 1. TV audiences³²

Channel	2005		2006		1 January – 30 September 2007	
	Rating	Audience share	Rating	Audience share	Rating	Audience share
Pro TV	2.7	15.7	2.6	15.6	2.2	14.2
TVR1	3.2	18.9	2.8	16.7	1.9	12.3
Antena 1	2.3	13.6	2.3	13.5	1.8	11.8
Acasă TV	1.4	8.1	1.3	7.7	1.1	4.7
TVR2	0.9	5.2	0.9	5.3	0.7	4.7
Prima TV	0.8	4.5	0.7	4.2	0.7	4.7
Realitatea TV	0.6	3.4	0.8	3.7	0.6	3.9
B1TV	0.2	1.2	0.3	1.4	0.2	1.4

Source: TNS-AGB, data provided by CNA and SRTV

³⁰ According to CME report, *op. cit.*, p. 52.

³¹ SRTV, Annual Activity report, 2006, p. 9.

³² Nationwide, all-day average, 2005–2007, as a percentage.

Table 2. Urban TV audiences³³

Channel	2005		2006		1 January – 30 September 2007	
	Rating	Audience share	Rating	Audience share	Rating	Audience share
Pro TV	3.0	17.5	3.0	17.5	2.5	15.6
Antena 1	2.4	13.7	2.3	13.6	1.9	12.2
TVR1	1.9	11.1	1.9	11.4	1.3	8.4
Acasă TV	1.8	10.1	1.5	8.9	1.1	7
Prima TV	0.9	5.1	0.8	4.7	0.8	5
Realitatea TV	0.8	4.4	0.8	4.7	0.7	4.7
TVR2	0.7	4	0.6	3.4	0.5	3.2
B1TV	0.3	1.6	0.3	1.8	0.3	1.7

Source: TNS-AGB, data provided by CNA (obtained on 9 October 2007)

2. REGULATION AND LICENSING OF THE TELEVISION SECTOR (NATIONAL, REGIONAL AND LOCAL BROADCASTERS)

2.1 Regulatory authorities and framework

The mandates of six of the 11 CNA members expired in 2006 and Parliament appointed new members. Five of these were nominated jointly by the Senate and the Chamber of Deputies and one by the Presidency. Parliament, however, postponed the appointments, blocking the activity of the CNA for three months.³⁴ This was the result of some politicians' will to change the appointment procedures and increase the number of members in a way that "would have jeopardised the independence of the Council", as it would have selected members for purely political reasons.³⁵ In the end, Parliament rejected the new procedures and appointed the new members.

Ralu Filip ran the CNA until his sudden death on 22 May 2007. He had been appointed in 2002 with a six-year mandate. Although the law did not allow for an

³³ All-day, 2005–2007, as a percentage.

³⁴ CNA, Annual Activity report, 2006, op. cit., p. 6.

³⁵ CNA, Annual Activity report, 2006, op. cit., p. 7.

interim position, Parliament decided to “test” Filip’s replacement by granting them a probationary position in the first instance. (According to the Audiovisual Law, the president of the CNA is appointed by Parliament at the proposal of the CNA members.)

Coincidentally, the regulator’s presidency became vacant shortly before the head of SRTV resigned. This was an opportunity for politicians to negotiate the two positions on a “one for you – one for me” principle. First, the opposition Social Democratic Party (PSD) tried to push Valentin Nicolau, controversial head of SRTV between 2002 and 2005,³⁶ for the vacancy at the CNA. He was appointed as a member of the CNA in June 2007, with PSD politicians hoping his promotion to President would soon follow. Instead, one week after his appointment, the presidency went to writer Răsvan Popescu, a CNA member since September 2000, and the preferred candidate of the governing National Liberal Party (PNL). Popescu worked as a journalist with the BBC and TVR between 1992 and 1998. After 1998, he worked as a Government spokesman and then advisor to the country’s Presidency.

In exchange, PSD executive secretary Alexandru Sassu was given the top position at SRTV. It was the first time in SRTV’s post-communist history that a politician had taken the helm. Sassu had the advantage of knowing the legislation well, as he had spent ten years on the Senate Commission for Media, Culture and Arts. The new heads of both the CNA and SRTV were appointed on an interim basis.

In 2007, ANRCTI took over responsibility for technical authorisation and management of the frequency spectrum from the IGCTI, which entered under the ANRCTI’s wing.³⁷ The IGCTI is an autonomous public institution fully financed by its own revenues and directly accountable to the Government.³⁸ The ANRCTI is one of 22 agencies under Government control.³⁹ But its status was intended to be changed in October 2007 when it was put under the control of the Chamber of Deputies. However, President Traian Băsescu vetoed the bill, changing ANRCTI’s status and referring the bill to the Constitutional Court, asking for the regulator to be put under the control of both chambers of Parliament. A verdict in this case is still expected. However, a national strategy for frequency allocation is still lacking despite repeated calls from the CNA for its adoption.⁴⁰

³⁶ OSI/Romania, *op. cit.*, pp. 1,264–1,274.

³⁷ The Government Emergency Ordinance no. 25/2007 concerning the establishment of certain measures for re-organizing the working body of the Government, *Monitorul Oficial* 270/2007, 23 April 2007.

³⁸ OSI/Romania, *op. cit.*, pp. 1,247–1,248.

³⁹ Government Emergency Ordinance 134/2006 concerning the establishment of the National Regulatory Authority for Communications and Information Technology, *Monitorul Oficial*, 1046/2006, 29 December 2006.

⁴⁰ Interview with Attila Gasparik, *op. cit.*

2.2 Licensing system

Over the past three years, a major development in broadcasting has been the issue of 62 local television licences and 53 local radio licences. This brought the total number of broadcasters in mid-2007 to 662 radio and 260 TV broadcasters, making Romania “the second largest broadcasting market in Central and Eastern Europe”.⁴¹

Valentin Nicolau, former President and Director General of SRTV and a CNA member for just a week, received a licence for Nemira FM, a radio channel focused on culture and science. Targeted at children, Radio Itsy-Bitsy was launched in 2005 by Nadia and Felix Tătaru, a couple working in the advertising industry. The Romanian Christian Orthodox Church, dominant in the country, received a licence for Radio Trinitas, the second religious channel in the country to Vocea Speranței (Voice of Hope) run by the Seventh-day Adventist Church.

Without any national licences up for grabs, the big players in broadcasting shopped around for local networks. Two such transactions have been concluded over the recent years. The first was the Radio Mix network. Its owner, the company Canet, controlled by the liberal politician Aristotel Căncescu, head of the County Council of Brașov, was purchased by two firms. The Scandinavian media giant, SBS Broadcasting, bought 20 per cent of the company, with the rest acquired by Media Office Services, controlled by Nora Marcovici, CEO of the Kiss FM radio network. She then ceded the stake to New Century Media Holding BV, apparently controlled by Gabor Benke, Chief Advisor to MTM SBS Television in Hungary. At the time of the transaction, SBS Broadcasting owned Prima TV and the Kiss FM and Star FM radio networks, which link 52 local stations across the country. None of the parties would reveal the price of the transaction. In June 2007, ProSiebenSat.1 Media entered the Romanian market when it bought the entire SBS Broadcasting Group in a deal worth €3.3 billion.

In a separate deal, Europa FM radio network bought the DEEA radio network.⁴² Europa FM is majority-owned by the French media conglomerate Lagardère, which also holds 20 per cent of Radio XXI, the leading commercial radio network in urban areas, with the remainder in the hands of a Czech company, Corsum Invest, represented by Michal Lobkowicz and Adam Blecha, the latter a vice-President of the Czech Lagardère Group.

Fotbal Club Steaua, a football club partly owned by controversial politician and businessman George Becali, asked the CNA for a licence to operate Becali TV. The regulator postponed the decision several times, most recently in September 2007. The CNA members expressed reservations regarding Becali’s programme plan. At the same time, the CNA’s Gasparik asked for the station’s ownership details. The CNA granted

⁴¹ CNA, “Statistici cu privire la licențe” (Statistics regarding licences), 29 June 2007, available online (in Romanian) at <http://www.cna.ro/licente/concurslic/statistica.jpg> (accessed on 17 October 2007).

⁴² CNA website, http://www.cna.ro/licente/concurslic/act_site.pdf (accessed 30 October 2007).

several new TV licences, mostly for niche channels such as all-news Antena 2, two music channels, the life-style channel Good Life, and the police documentary station Crime+.

In 2006, the CNA monitored 36 TV channels and a total of 8,823 TV programmes, accounting for 16,000 broadcast hours. It imposed a number of fines, most of them (19) for failure to protect children and breaching rules on sponsorship, advertising, teleshopping, correctly informing, and pluralism. The highest number of warnings (39) was issued for failure to inform correctly.⁴³

Run as an apartment-based TV studio, Oglinda TV (OTV) has seen its popularity skyrocket thanks to its abysmal tabloid programming, which includes long debates with interviewees making personal confessions or accusations often without evidence. Despite its overall low professional standards, the station is extremely attractive for a certain scandal-oriented audience. Owned by Dan Diaconescu, who hosts many of the channel's programmes, OTV has received the highest number of warnings, sanctions and penalties. These included an order to interrupt programming for three hours during primetime on 11 October 2007, with an obligation to air the warning. This decision was triggered by a talk show during which a child was asked on TV about his missing mother. That was against the Audiovisual Code, which does not allow TV stations to interview children under 14 about dramatic events or situations. In 2006, the station had to switch off its programmes once for three hours and twice for 10 minutes. It had also received 25 fines and 15 warnings. In October 2007, controversial businessman Sorin Ovidiu Vântu⁴⁴ was reported to be closing a deal to take over a majority stake in OTV. However, the transaction cannot be completed without the CNA's approval.⁴⁵

The second worst offender was Antena 1, which was penalised and warned mostly for breaching provisions on protection of children and human dignity. Few broadcasters contested CNA's sanctions in court and when they did, they won.

⁴³ CNA Annual report, *op. cit.*, p. 10.

⁴⁴ Vântu was involved in one of the largest financial scandals in the country, the bankruptcy of the National Investments Fund (FNI). He was indicted in several lawsuits under accusations of fraud. Most of the charges have been dropped due to the length of the trials.

⁴⁵ E. Şercan, "Vântu cumpără OTV" (Vântu buys OTV), *Evenimentul Zilei*, 26 October 2007, available online (in Romanian) at <http://www.evz.ro/article.php?artid=328155> (accessed 31 October 2007).

3. REGULATION AND MANAGEMENT OF PUBLIC SERVICE TELEVISION BROADCASTING (PSB)

3.1 PSB legislation and policy

TVR continued to be at the mercy of Parliament, which has the authority to sack the station's entire management by rejecting its annual report.⁴⁶ Over the past three years, two Boards of Directors (*Consiliul de Administrație, CA*) were dismissed by Parliament in this way. In both cases, the President-Directors General (Nicolau and Tudor Giurgiu) resigned to avoid being sacked. In early 2005, a parliamentary commission was set up to investigate public service radio and television, following accusations of censorship by a group of employees from both the SRR and SRTV, targeting Dragoș Șeuleanu and Valentin Nicolau (then the heads of SRR and SRTV, respectively). The public hearings were lengthy, with MPs examining the finances of both institutions. They criticised the broadcasters, asking the governmental National Anti-Corruption Department to look into the matter. According to the MPs' final report, neither SRTV nor SRR fulfilled its public service mandate, often defaulting on the obligation to ensure political and social pluralism, the free expression of ideas and opinions, the free delivery of information and impartially informing the public.⁴⁷

The report revealed four areas where public service obligations were breached:

- distortion of public service obligations,
- faults in the managerial and institutional performance,
- severe infringements of the law such as unreasonable spending of public money, followed by no sanctions against those responsible,
- infringements of the Audiovisual Law and the Law on SRR and SRTV⁴⁸ by enforcing them arbitrarily.

Contrary to its public service mission, SRTV aired sensationalist news in primetime programmes, promoted low diversity of political points of view in favour of highly placed politicians, manipulated the news programmes in order to avoid Government criticism, hosted tedious debates during the electoral campaigns, lacked a critical stance

⁴⁶ OSI/Romania, *op. cit.*, p. 1,257.

⁴⁷ Report of the Parliamentary Commission of investigation on SRR and SRTV activity, voted on 12 May 2005, Bucharest, available online (in Romanian) at http://www.cdep.ro/comisii/ancheta_tvr-srr/pdf/2005/rd_0520.pdf, (accessed on 5 October 2007), p. 69, (hereafter Parliamentary Report on SRR and SRTV).

⁴⁸ Law on SRR and SRTV no. 41/1994, republished (*Legea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune*), *Monitorul Oficial*, 153/1994, 18 June 1994.

towards the ruling parties, and misinformed the viewers by omitting events and topics that would have harmed the image of the public authorities.⁴⁹

The head of SRTV, Valentin Nicolau, stated during parliamentary hearings that he always tried to be a screen against political pressures. When he opposed them, the pressures were redirected towards lower management and even the newsroom. SRR's former head Dragoș Șeuleanu admitted that to a certain extent it became normal to receive phone calls from politicians with suggestions on what to broadcast. The parliamentary report also criticised "the anticipatory obedience of certain journalists, producers, editors-in-chief and department directors".⁵⁰ The report concluded that the station's objectivity and neutrality were vitiated. However, the parliamentary investigation did not bring any judicial outcome or audit. Instead, it had a tremendous psychological impact, prompting several managers to resign, including the station's Programme Director Titi Dincă and the News Director Lucian Sârb. Their quitting followed the resignation of the station head himself – who tried, however, to keep his seat until the last moment.

Knowing very well how the Romanian political system works, Nicolau anticipated that a highly reformist bill on public broadcasting would never pass. On 12 May 2005, when the parliamentary report was released, Nicolau said: "As for changing Law 41/1994 on SRR and SRTV, have you ever heard of a ruling party politician really wanting it? They will postpone it again and again until fate puts them back in opposition. Only then they will become the defenders of public television's independence."⁵¹

Nicolau's predictions came more or less true. The initiators of public broadcasting reform, Raluca Turcan, Valentin Iliescu and Cristian Rădulescu, were gradually kicked out from the ruling Justice and Truth Alliance (*Dreptate și Adevăr*, DA), which split in March 2007 into three separate entities: the National Liberal Party (*Partidul Național Liberal*, PNL), headed by the country's Prime Minister Călin Popescu-Tăriceanu; the Liberal Democrat Party (PLD); and the Democratic Party (PD).

"The planned postponement of a new regulatory framework still put those institutions under suspicions of politicisation, which will be a major weakness during the electoral campaigns," said Raluca Turcan from PLD, former President of the Commission for Culture, Art and Media in the Chamber of Deputies.⁵² Romania is to host local and national elections in 2008 and presidential elections in 2009.

⁴⁹ Parliamentary Report on SRR and SRTV, *op. cit.*, pp. 69–72.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ "Declarația lui Valentin Nicolau referitoare la antepunțarea comisiei de anchetă" (Valentin Nicolau's statement concerning the ante-pronouncing of the investigation commission), news release, Bucharest, 12 May 2005.

⁵² Interview with Raluca Turcan, Bucharest, 25 September 2007.

3.2 PSB governance structure

The boards of SRR and SRTV managers (appointed in two rounds, in 2005 and 2007) continued to be selected on the same old mechanism that keeps both institutions captive to the political will. After the appointment of the boards in the autumn of 2005, the stations gradually organised contests to fill the key executive positions in both radio and TV broadcasters. Some journalists renowned for their professionalism and credibility were selected. They included Dana Deac, who took over the TVR1 channel, and Rodica Culcer, who was appointed to run TVR's News Department.

TVR's President-Director General between autumn 2005 and summer 2007 was Tudor Giurgiu, a film director. Giurgiu started to re-organise SRTV a few months after his appointment, which was too late, as he later admitted. Shortly after he dismissed SRTV's Financial Director, Sabina Petre, a media campaign against Giurgiu was launched by *Jurnalul Național*, a daily newspaper belonging to a media group where Petre and her former boss Nicolau went to work after they left TVR. The final blow to Giurgiu, however, came from inside. The station's financial department did not secure the funds that SRTV needed to pay for the broadcasting rights of retransmission of European Champions' League football matches. This provoked public outrage against Giurgiu. The critics focused on SRTV's financial difficulties, which furnished politicians with a perfect excuse to sack him. After losing the support of board members, Giurgiu resigned instead of waiting to be dismissed by means of rejecting his annual report. He said:

Zero moment came once I received the memo of the [SRTV's trade] unions, with a recommendation on behalf of the President of the Senate, Mr. Nicolae Văcăroiu [PSD]: 'Let's be careful with the co-operation with the unions.' It became obvious to me that they tried to get rid of me. The PSD had anyway the majority on the CA [board], [and] the representatives of the employees were in the same boat, so I had the feeling of a dead end.⁵³

Giurgiu initially supported SRTV News Director, Rodica Culcer. When political controversies worsened, especially in the highly sensitive period prior to the referendum on sacking the country's President Traian Băsescu in May 2007, Culcer and Giurgiu went to war. On 4 March 2007, Giurgiu announced at a news conference that he was going to fire Culcer. He could do that only by giving her a low mark for her regular work evaluation. Her previous mark was 9.15 on a scale of 0 to 10 where 10 is the best. But the whole affair ended in a stalemate as Culcer took a three-month sick leave. Meanwhile, the situation at SRTV worsened and Giurgiu resigned on 4 May 2007.

⁵³ Interview with Tudor Giurgiu, Bucharest, 26 September 2007.

After his appointment by Parliament, Sassu denied intentions to sack Rodica Culcer. Sassu intends to re-organise the institution, but not by firing people.⁵⁴ This would anyway be almost impossible due to strong legislation protecting the SRTV's employees. He wants to distribute responsibilities differently. That was, however, a practice that PSD had used in previous years to get rid of people they did not want.

Giurgiu left Sassu a favourable legacy. During Giurgiu's mandate, the News Department was controlled by the President-Director General. This stirred a fierce controversy. While TVR1's director has no power over the channel's news programmes, the subordination of the news department to the station head was seen as an anomaly because the Director General is at the same time the President of the Board (CA), a function controlled by politicians.

Commenting on the alleged politicisation of TVR, especially given his political ties, Sassu said that he has "connections" and "friends" in all parties. He added that in the two months of interim management, he had not received or executed any demands by politicians.⁵⁵ However, the first clash between Sassu and the station's News Director erupted faster than expected. On 10 October 2007, TVR broadcast in its primetime newscast a video featuring the minister of agriculture Decebal Traian Remeş allegedly receiving a bribe from Ioan Mureşan, a former Minister of Agriculture, in exchange for favouring businessman Gheorghe Ciorbă in a public tender. The secretly filmed video showed Remeş accepting €15,000, 20 kilos of sausages and 100 litres of plum brandy via a middleman. Remeş resigned, without making any statement. Instead of criticising his colleague, Prime Minister Tăriceanu threw a tantrum against TVR for what he called Remeş's "public execution".⁵⁶

The video stirred a heated debate. Sassu's official position was that the video was illegal and incorrect because it breached the presumption of innocence. He added that the station failed to give Remeş an opportunity to respond. The Media Monitoring Agency (*Agenția de Monitorizare a Presei*, AMP) in Bucharest accused Sassu of censorship. The issue was analysed the next day by the CNA whose members unanimously decided that TVR had served the public interest. Two weeks later, the Ethics Commission of TVR also concluded that the video served the public interest, but criticised the way the footage was packaged. The Commission said that the footage should have been accompanied by a note saying that TVR could not guarantee the authenticity of the video.⁵⁷

⁵⁴ Interview with Alexandru Sassu, President-Director General of SRTV, Bucharest, 27 September 2007.

⁵⁵ Interview with Alexandru Sassu, *op. cit.*

⁵⁶ "Justice for Some", *The Economist*, available online at http://www.economist.com/world/europe/displaystory.cfm?story_id=10064734#Scene_1, 1 November 2007.

⁵⁷ TVR, "Conclusions of the Ethical and Arbitrage Commission on the broadcasting of the footage shot with hidden camera", available at http://www.tvr.ro/articol_organizatie.php?id=20356 (accessed 16 January 2008).

In the meantime, the Senate Commission for Media, Culture and Arts called Sassu for hearings. The station's board then voted for the news department to be re-organised in two divisions, one dealing with news and sports, which would have an interim manager, Mădălina Rădulescu, and the other working on research for the news programmes. Culcer's role in the department's agenda-setting diminished. Her main responsibility is the management of the two structures. The position of Editor-in-Chief remained vacant. Such re-organisation inside state institutions has been a typical practice through which ruling parties, especially the PSD, managed to reduce the decisional power of non-loyal people. They preferred such strategies to other moves that would have been considered either illegal or as forms of censorship. Further steps to annihilate the independent journalists followed Culcer's isolation. The main editors of the primetime newscast, the Executive Producer Anca Lăzărescu and a group of editors and journalists were shifted by the CA from the primetime news programme to unattractive afternoon or night news slots or to TVR's second channel without Culcer's consultation. These journalists, whose contribution to the news programme has been highly praised by professionals, were replaced by low-profile journalists. Culcer said: "I believe that these changes were made with bad will towards those editors and producers who proved their value and released the TVR news from political servility. I am sorry that they are paying for their association with me. Those changes are a combination of [political] restoration and revenge."⁵⁸

Meanwhile, Culcer sued the SRTV Administration Board protesting against the substantial change of its managerial tasks. "The separation of the position of Director General and President of CA would be a guarantee of non-interference in editorial content," Culcer said.⁵⁹ Sassu does not favour the separation, saying it "will create a gap between the Administration Board and the Board of Directors [management]".⁶⁰

The separation of the President and Director General positions was proposed in the reform bill initiated by the MPs Turcan, Iliescu and Rădulescu in February 2006. Hotly debated by the representatives of the public service broadcasters and media NGOs, a draft of the bill seemed to be agreed upon by all parties raising hopes for a favourable vote. Approved by the Chamber of Deputies in April 2006, the bill went to the Senate the same month, but it never made it to the Senate agenda. According to the bill, the Administration Board members were to be appointed on criteria of performance and competence, without a conflict of interests.

⁵⁸ A. Pora, "În TVR a început reorganizarea prin restaurație: Editorii aduși de Rodica Culcer au fost scoși de la Jurnalul de ora 19.00" (Re-organisation through restoration: Editors brought by Rodica Culcer were eliminated from the 7 p.m. Newscast), *HotNews.ro*, available online (in Romanian) at http://www.hotnews.ro/articol_87498-Editorii-adusi-de-Rodica-Culcer-au-fost-scosi-de-la-Jurnalul-de-ora-19-00.htm (accessed on 22 October 2007).

⁵⁹ Interview with Rodica Culcer, Bucharest, 21 September 2007.

⁶⁰ Interview with Alexandru Sassu, *op. cit.*

The bill proposed:

- a different composition of the Administration Board: seven members nominated by parliamentary parties; two from the civil society; three by each Presidency; the Government and minorities;
- barring politicians with executive position in a certain party from being appointed to the Administration Board;
- enforcing conflict of interests rules;
- separation of the position of Director General from the President of the Administration Board;
- a contest for the position of Director General of the two public service broadcasters;
- increased transparency with yearly editorial and organisational audits and publicly available board decisions;
- moving the decision on setting the licence fee from the Government to Parliament.

In its 17-year post-communist history, SRR and SRTV served the mercantile interests of a group of politicians who tried to use them as tools of manipulation, said Turcan.⁶¹

3.3 PSB funding

The funding of public service broadcasting still cannot sustain SRTV and SRR at their current sizes. The bulk of financing for both the public service broadcasters comes from the licence fee collected from households. Individuals pay a fee of €1.2 and companies €4.5 per month. The fee has not been linked to inflation since 2003. According to Maria Țoghină, the current President-Director General of SRR, only 60 per cent of households pay the fee. The remainder are exempt. Many of them gain exemption based only on their own statement that they do not possess a radio or TV set.⁶²

Tudor Giurgiu called on Parliament to increase the television fee, but when he lost the MPs' favour his initiative was dropped. His successor said that he wanted to achieve "some results" before asking Parliament to increase the fee.⁶³ The licence fee share in SRTV's total revenues decreased from 74 per cent in 2004 to 60 per cent in 2006. At

⁶¹ Interview with Raluca Turcan, *op. cit.*

⁶² Interview with Maria Țoghină, Bucharest, 27 September 2007.

⁶³ CJI, "Vulnerabilități și puncte forte ale media publice înainte de alegeri" (Weaknesses and strengths of the public media before the elections), Bucharest, 4 October 2007, available (in Romanian) at <http://www.cji.ro/userfiles/file/documente/tendinte4.doc> (accessed 24 January 2008), pp. 60–67.

the same time, expenses have increased every year. As for SRR, its financial difficulties are so pressing that, Țoghină says, they threaten its daily operations.

Table 3. SRTV total budget (2004–2006)

	Total income (€ million)	Source of income (as percentage of total income) ⁶⁴		
		Licence fee	State subsidies	Advertising and sponsorship
2006	142.4	60.0	23.0	15.0
2005	121.4	68.1	19.2	11.0
2004	103	74.0	14.0	11.0

Source: SRTV, Activity Report for 2006

Table 4. SRTV total expenses (2004–2006)

	Total expenses (€ million)	Breakdown of expenses (as a percentage of total expenses)				
		Outsourced operation costs ⁶⁵	Human resources	Taxes	Amortisation costs	Risk provision
2006 ⁶⁶	148	44.4	33.8	11.5	8.0	0.4
2005	114.5	48.0	33.0	9.9	8.8	0.3
2004	89.5	73.0	29.0	7.0	7.0	-16.0

Source: SRTV, Activity Report for 2006

3.4 Editorial standards

The Journalists' De-ontological Code became part of the Collective Salary Agreement in the media sector in 2006. It was the initiative of MediaSind, an umbrella organisation for trade unions from mostly the public media.⁶⁷ It claims to represent the

⁶⁴ Some additional minor sources of income were not included.

⁶⁵ This includes copyrights for feature films and programmes, payment for part-time collaborators, building's maintenance, insurance, etc.

⁶⁶ Some additional minor expenses for 2006 were not included.

⁶⁷ An online version of this contract is available (in Romanian) at <http://www.mediasind.ro/ccm.doc> (accessed 25 January 2008).

journalism profession at large. MediaSind promoted a Collective Salary Agreement with various rights for journalists such as entitlement to a salary at least 25 per cent higher than the statutory minimum wage.

The Code includes a set of principles and norms guiding journalists' work such as honest behaviour, incompatibility with membership in political parties and encouragement to use ethical means to obtain information. The Code states that conflicts among journalists should be resolved amiably or addressed to the Parity Commission, a 12-member body tasked to solve a broad set of complaints, including breach of the right to reply. The Commission's members represent equally the unions and the media owners. It has not yet issued any decisions.

4. COMMERCIAL BROADCASTING

4.1 Regulation and management

The newly adopted Audiovisual Code has become the industry's Bible, nailing down the main rules of the broadcasting sector. Nevertheless, there are channels that continue to ignore these rules registering abroad. In addition to this, most of the broadcasters drafted their own de-ontological codes. But those apply mostly to journalists and cannot save the broadcasters' managers from the proprietors' interference and pressures.

4.2 Ownership and cross-ownership

Competition and professionalism have increased on the Romanian broadcasting market, which is characterised by oligopoly.⁶⁸ A few media groups have continued to dominate the broadcasting industry. Most of the major media owners have close connections with business or political circles. Some of the owners are "wolves in sheep's clothing". But "they are the only dance partners for individuals and institutions who want media aid in their political and economic endeavours".⁶⁹

American journalism professor Peter Gross wrote:

[Dan] Voiculescu, a former agent of the notorious *Securitate*, Romania's version of the KGB, is not alone in using his media outlets for political purposes while claiming to be the victim of a system he is innocent of creating; Sorin Ovidiu

⁶⁸ G. Doyle, *Understanding Media Economics*, Sage Publications (fourth edition), London, Thousand Oaks, New Delhi, 2005.

⁶⁹ M. Coman, Dean of the Faculty of Journalism and Communication Sciences, cited in P. Gross, *Dances With Wolves. A meditation on the media and political system in the European Union's Romania*, a paper based on a presentation at the "Hour of Romania" conference organised by the Russian and East European Institute at Indiana University, Bloomington, 22–24 March 2007, p. 5.

Vântu, Dinu Patriciu, Valentin Păunescu, Viorel and Ioan Micula, Liviu Luca, Verestoy Attila, Sorin Marin [in 2006 apparently withdrawn from the media business], and Adrian Sârbu own major media enterprises and are also leaders of political parties, MPs or businessmen with strong political interests, ties or ambitions who wield their media outlets like broadswords.”⁷⁰

For the first time, the National Council for the Study of the *Securitate* Files (*Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității*, CNSAS) stated that Senator Dan Voiculescu collaborated with the *Securitate* during communism. Owner of the second largest media empire in Romania, Voiculescu transferred his shares in the holding owning Antena 1 TV station to his daughters a few years ago. One of them is an executive in the company. In mid-2007, soon after receiving the announcement on his involvement with *Securitate*, Voiculescu attacked the CNSAS’ finding in court. In late January 2008, in a stunning decision, the Constitutional Court decided to dissolve the CNSAS. The decision stirred outrage in the civil society, with numerous organisations calling on the Government to reverse the Court’s decision.

In the 1990s, Voiculescu founded a media group that now controls the TV stations Antena 1, Antena 2 and Antena 3, the daily newspaper *Jurnalul Național*, and the weekly *Săptămâna financiară*. He exerts a lot of influence on the outlets that he owns. For example, on 2 May 2007 he called a talk-show on Antena 3 and was allowed to insult the Minister of Justice Monica Macovei. He stated during the show that “it was a real pleasure for him to insult her”. Following the programme, the CNA issued a public letter saying that “Voiculescu had an insidious, aggressive attitude towards Macovei’s statements.” When the moderator tried to intervene to balance the debate, as requested by the audiovisual legislation, Voiculescu admonished her.⁷¹ Macovei was one of the ministers who fought corruption in the country and was therefore much praised by Brussels.

Politicians at local level are also deeply involved in the media business.⁷² Media Index, a website (www.mediaindex.ro) launched in 2006, published ownership data on all media outlets in the country.⁷³ Overall, the transparency of media ownership has improved, but some companies still hide their ownership in offshore jurisdictions. They include the Bucharest channel B1TV, with its major shareholder Ismar

⁷⁰ P. Gross, *Dances With Wolves, A meditation on the media and political system in the European Union’s Romania*, *op. cit.*, p. 5.

⁷¹ CNA, Letter, 3 May 2007, quoted by HotNews.ro, “Jignirile lui Dan Voiculescu la adresa Monicăi Macovei stârnesc îngrijorarea CNA” (Dan Voiculescu’ insults to Macovei raise CNA’s concern,” available at http://www.hotnews.ro/arhiva/articol_1083372/jignirile_voiculescu_adresa_monica_macovei_starnesc_ingrijorarea.htm (accessed 21 January 2008).

⁷² M. Coman, P. Gross, *Media and Journalism in Romania*, European Journalism Review Series, Berlin, Germany, Vistas Verlag, 2006, p. 66.

⁷³ The Media Index was a 2006 project of several media NGOs led by the Center for Independent Journalism (CJI) and sponsored by the U.S. Embassy in Bucharest.

International NV based in the Netherlands Antilles; Radio Total, controlled by a company called Comac Ltd. Cyprus (reportedly in the hands of Sorin Ovidiu Vântu and his cronies); local Pratech TV owned by the Cyprus-based Central and Eastern European Investment Fund Ltd (CEEIF); Radio XXI controlled by the firm Czech Corsum Invest A.S.; and Radio Mix owned by News Century Media Holding BV based in the Netherlands.

The broadcast media continue to be in the hands of a small group of players. As of July 2007, the CME group and its Romanian partner Adrian Sârbu, the Voiculescu family, businessman Sorin Ovidiu Vântu, public service SRTV and SBS Broadcasting controlled a combined 72 per cent of the entire broadcast market.⁷⁴

Table 5. The audience of the major players (breakdown by ownership)

Major owner	CME (95 per cent), Adrian Sârbu (5 per cent)	SRTV	Voiculescu family	SBS Broadcasting	Sorin Ovidiu Vântu	Other
Share	26	22.1	15.1	4.7	3.7	28.4

Source: I. Comănescu⁷⁵

CME increased its stake in Romanian broadcasting from 80 per cent in 2005 to 95 per cent in autumn 2007, following a multi-year payment to the current minority shareholder and COO of CME's Pro TV station, Adrian Sârbu who had been appointed to lead CME's Eastern and Central European operations in 2006.⁷⁶ CME also made a set of new acquisitions. It bought the full stake in TV Sport and beefed up its investments in 2007 with a series of media outlets controlled by Sârbu, including the private news agency Mediafax, which serves nearly 90 per cent of the Romanian media, the daily newspaper *Ziarul Financiar*, and the local weekly newspapers *Bănăreanul*, *Ieşeanul*, *Bihoreanul*, *Sibianul*, *Hunedoreanul*, and *Ziarul Clujeanului*. All the remaining shares in Media Pro are owned directly or indirectly by Sârbu. Media Pro-related companies operate in the fields of publishing, information, printing, cinema, entertainment and radio in Romania.⁷⁷

In a joint venture with the Swiss Ringier group, Kanal D, owned by the Turkish group Dogan, entered the Romanian market in 2007. However, its audience was very modest

⁷⁴ I. Comănescu, *Trends on the media coverage by media III: Concentration of ownership and competences in Romanian media*, p. 28, available (in Romanian) at <http://www.cji.ro/userfiles/file/documente/tendinte3.pdf> (accessed 10 October 2007).

⁷⁵ I. Comănescu, *Trends on the media coverage by media III, op. cit.*

⁷⁶ CME report, *op. cit.*, p. 11.

⁷⁷ CME report, *op. cit.*, p. 11.

in the first nine months of 2007. Ringier is a large publisher, running on the Romanian market the tabloid daily *Libertatea*, the daily *Evenimentul Zilei*, the sports daily *Gazeta Sporturilor*, and the economic weekly *Capital* plus a number of women's, youth, and TV schedule magazines. There are no regulations on cross-ownership; the Audiovisual Law only imposes restrictions within the broadcast sector, more specifically within the radio and TV industries.⁷⁸ An entity can be a majority stakeholder in one "broadcasting company" and can hold a maximum of 20 per cent in other such companies. Despite this clear limitation, a company can hold an unlimited number of broadcast licences.⁷⁹ For example, when the group Realitatea Media, majority-owned by Sorin Ovidiu Vântu, took over Radio Guerilla in May 2006, it exceeded the 20 per cent limit. But Realitatea Media asked the CNA to approve the transfer of Radio Guerilla to Realitatea Media, the company holding the licences for all the outlets in the group. So the 20 per cent limit can be bypassed by simply asking the regulator to allow for the transfer of the licence to the majority owner. Media companies can do this as long as they do not gain a national market share above 30 per cent.⁸⁰

Under pressure from civil society groups, media owners have had to become more transparent. Following the launch in 2005 of the "Romania" chapter in the OSI's *Television across Europe* report, the CNA asked Realitatea Media to disclose the identity of the group's real owner within 60 days. The regulator knew only that the company was owned by an entity registered in Cyprus where confidentiality of ownership data is ensured. Businessman Sorin Ovidiu Vântu declared in early 2006 that he was the full owner of Realitatea Media, which owns the all-news channel Realitatea TV and a few local TV and radio stations. Vântu's ownership is problematic as the Audiovisual Law forbids a convicted criminal from holding audiovisual licences. (Vântu reportedly spent years in jail for fraud between November 1982 and September 1987.)⁸¹ Offshore registration continues to be one of the favourite tricks that Romanian media owners employ to hide their ownership. Antena 4, a recently launched entertainment channel belonging to the Voiculescu family is 30 per cent-owned by the Cyprus-based business Abacus, according to data reported by the company to the regulator. Abacus is at the same time the company owning the myriad of businesses controlled by the renowned tennis player and businessman Ion Țiriac.⁸²

⁷⁸ Audiovisual Law, Art. 44 (1–10).

⁷⁹ Audiovisual Law, Art. 44 (9).

⁸⁰ Audiovisual Law, Art. 44 (3).

⁸¹ M. Minca, "Vântu, haiducul brânzoiacelor", *Evenimentul Zilei*, 23 January 2007, available (in Romanian) at <http://www.evz.ro/article.php?artid=288977> (accessed 20 January 2008).

⁸² M. Ciorcan, "Țiriac reinventează sistemul firmă în firmă prin off-shore în off-shore" (Țiriac reinvents the system "company in company" through "off-shore in off-shore", *Romania liberă*, 19 May 2005, available (in Romanian) at <http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/Business/11010/Tiriac-reinventeaza-sistemul-firma-in-firma-prin-off-shore-in-off-shore-.html> (accessed 20 January 2008).

4.3 The advertising market

The total advertising market in Romania was estimated at €520 million in net figures in 2007, with television controlling more than half. According to other sources, the net value of the ad market was €485 million in 2007.⁸³ The advertising companies estimate a growth of up to 20 per cent for the year 2008.⁸⁴

Table 6. Share of ad spending (2006–2007) – as a percentage

Medium	Share	
	2006	2007
Television	60.4	57.0
Print media	23.4	25.0
Radio	7.4	9.0
Outdoor	6.6	8.0
Other (including Internet)	2.2	1.0

Source: ARBO media estimates⁸⁵ and Media Hub⁸⁶

Pro TV continued to control the largest chunk of the TV ad spending in the country although its share went down, due mainly to the continual fragmentation of the TV ad market. The total ad revenues of the three largest channels in the country dropped significantly, from 48.7 per cent in 2004 to 40 per cent in 2006.

⁸³ Initiative Media, *Media Fact Book 2007*, 13 July 2007, Bucharest.

⁸⁴ C. Ionescu, "Romania advertising map 2008: who will get the laurels on a market of over 600 million euro", *HotNews.ro*, available online at http://english.hotnews.ro/stiri-business-2262273-romania_advertising_map_2008_who_will_get_the_laurels_market_over_600_million_euro.htm (accessed on 29 January 2008).

⁸⁵ IP International Marketing Committee, *Television 2007. International Key Facts*, October 2007, p. 327, (hereafter IP International Marketing Committee, *Television 2007*).

⁸⁶ P. Barbu, "Piața publicității românești a depășit 500 milioane de euro în 2007" (The advertising market went over €500 million in 2007), *Adevărul*, 9 January 2008, available online (in Romanian) at <http://www.adevarul.ro/articole/piata-publicitatii-romanesti-a-depasit-500-milioane-de-euro/337225> (accessed on 29 January 2008).

Table 7. Share of TV advertising revenues (2004–2006)

Station	Share		
	2004	2005	2006
Pro TV	18.7	16.7	15.2
Prima TV	5.6	14.2	14.2
Antena 1	13.0	11.2	11.0
Acasa TV	7.1	8.2	10.8
National TV	1.7	5.9	8.7
TVR 1	17.0	9.3	8.4
Realitatea TV	2.0	7.9	7.7
B1 TV	1.4	7.9	7.5
Pro Cinema	n.a.	4.5	4.9
TVR 2	6.7	2.1	4.5
Discovery	n.a.	0.5	3.0
MTV Romania	0.9	2.6	2.9
Other	23.9	8.1	1.2

Source: Alfa Cont Mediatrack⁸⁷

Advertising growth has been upset by high pressures on production costs. Overall, Pro TV, for example, saw its programming costs go up by approximately €1 million a month in 2007, compared with 2006.⁸⁸ These pressures were mainly triggered by the increase in the copyright fees and the introduction of VAT on film broadcast rights in 2005. In autumn 2005, the Government increased several-fold the fee paid to the collective copyright bodies under the Romanian Office for Copyright (*Oficiul Român pentru Drepturile de Autor*, ORDA). The Minister of Culture, Adrian Iorgulescu, who initiated the document, used to be the head of one of these bodies. The Romanian Association for Audiovisual Communication (*Asociația Română de Comunicații Audiovizuale*, ARCA), the main association of the private broadcast industry, protested repeatedly against this move, arguing that the hike in fees would have a negative effect on the broadcasting sector and pointing out that Romania has become the most expensive country in terms of copyright fees, which are 15.4 per cent for television and

⁸⁷ IP International Marketing Committee, *Television 2007*.

⁸⁸ CME Annual Report, *op. cit.*, p. 52.

12.8 per cent for radio.⁸⁹ With the increase in the copyright fees, SRTV saw its expenses go up by €230,000 a month in 2006 against the previous year.⁹⁰ On top of that, SRTV must contribute 15 per cent of its advertising revenues every year to financing Romanian movies.⁹¹ In January 2006, SRTV financed 22 television film projects, out of 570 applications.⁹²

4.4 Editorial standards and independence

A trend dating back to the mid-1990s, tabloidisation has become a permanent characteristic of Romanian television. Scandal and sensationalism have invaded both entertainment and news.⁹³ “Emotional vampirism”, as it has been called, characterises TV programmes that bristle with accidents, violent deaths and fires.⁹⁴ Primetime news programmes on commercial channels have little relevance or consistency. Information is packaged in a way that seeks only to shock or move viewers, ordinary occurrences become news, and concealed cameras are exaggeratedly used to make the programme more appealing.⁹⁵ News programmes on public TV provide better reporting and documentation, closely following the most relevant issues of the day, but they are less attractively packaged.

Pro TV’s primetime newscast, which enjoys the highest ratings in the country, lost its credibility after it dedicated excessive time to George Becali, the owner of the Steaua football club. Becali has become the dominant character on Pro TV’s newscast. He appears in the sports news linked with Steaua’s performance or when he makes vitriolic and scandalous attacks on other people, and on the general news programme where he is featured throwing money to the poor. Almost unknown a few years ago, Becali, who also set up his own, right-wing-oriented party, has gradually become the second most popular politician in the country after President Traian Băsescu, according to polls. TV stations throng to air Becali’s appearances, very often peppered with uncivil language.

⁸⁹ Emergency Government Ordinance 123/2005 concerning the modification and completion of the Law 8/1996, *Monitorul Oficial* 843, 19 September 2005.

⁹⁰ ARCA, news conferences, Bucharest, 29 November 2005 and 13 March 2006.

⁹¹ Government Ordinance 39/2005 as amended by Law 14/2006, *Monitorul Oficial* 641, 21 July 2005, Art. 17.

⁹² SRTV Annual Activity Report, 2006, p. 13.

⁹³ M. Coman, *Mass-media în societatea post-comunistă* (Mass-Media in post-communist society), Polirom, Iași, 2003, p. 74.

⁹⁴ AMP, “Un om a mușcat o știre” (A man bit news), Bucharest, 2006, available in Romanian at http://www.mma.ro/BAZA%20DE%20DATE/Politic/campanie_final1.pdf, p. 9 (accessed on 30 September 2007).

⁹⁵ M. Preoteasa, “Two TV networks: two realities” in R. Udovičić, *Indicator of public interest: TV prime time domestic news – monitoring and analysis of TV news programmes in 10 SEENPM countries*, a SEENPM project, Sarajevo, Media Plan Institute, 2007, pp. 190–191.

Becali himself involuntarily shed light on the reasons behind his exposure on Pro TV. On a TV talk show on B1 TV on 7 February 2007, he said that Steaua, Pro TV and the Marriott Hotel concluded an agreement on his promotion on Pro TV in exchange for a settlement of debts between the three parties.⁹⁶ A company collaborating with Pro TV had debts to Steaua. The football club owned US\$ 200,000 to the Marriott hotel, where the club had its headquarters. Companies linked with the Pro TV group had similar debts to the hotel. The station would give Becali and Marriott positive coverage in the primetime news programmes in exchange for cancelling the station's debts to the club and the hotel. One way of promoting Becali and Marriott was to shoot the interviews with Becali in his lavish office based in the Marriott.⁹⁷ In February 2007, a group of media NGOs called on various authorities including the Financial Guard and the CNA to look into the affair. But there was no outcome. The authorities all said that they could not investigate the matter because relevant documents were lacking.

In June 2007, the CNA set a dangerous precedent by allowing politicians to act as TV moderators in cultural and artistic fields.⁹⁸ The move seemed to be a gift to the President of the senatorial media commission, the poet Adrian Păunescu, an artist known for his close links with dictator Ceausescu's communist regime. After 1989, Păunescu moderated hours of talk shows.⁹⁹

Changes in the broadcasters' editorial teams could be noticed on the eve of major political events. On 26 October 2007, Antena 1's management replaced Vlad Petreanu from the position of News Director with a less known journalist. None of the parties commented on the move, but the switch was feared to weaken the independence of the station's news programme just before the launch of the electoral campaign for the first European elections, on 25 November 2007.

4.5 Regional and local broadcasting

The censorship case of Canal 7 TL+ in the town of Baia-Mare, in north-west Romania, was eventually won by the journalist Ioan Romeo Roşianu. He had his contract terminated in 2004 after airing a series of reports on how public money was spent by

⁹⁶ G. Lăcătuş, D. Lazăr, "Becali şi-a cumpărat ştirile Pro TV" (Becali bought the Pro TV news), *Cotidianul*, 10 February 2007, available online (in Romanian) at <http://www.cotidianul.ro/index.php?id=9236&art=24395&cHash=85b33aca85> (accessed on 10 October 2007).

⁹⁷ Ş. Căndea, „Ghici cine vine la ştiri?” (Guess who comes to the news programme?), *MediaIndex.ro*, the site of the Romanian Centre for Investigative Journalism, available online (in Romanian) at <http://crji.org/news.php?id=127&l=1> (accessed 3 December 2007).

⁹⁸ Excerpt from the CNA public works, Bucharest, 13 June 2007, available online (in Romanian) at <http://www.cna.ro/activitate/extras/070613.html> (accessed 20 September 2007).

⁹⁹ See OSI/Romania, p. 1,275.

the town's mayor, Cristian Anghel.¹⁰⁰ Roşianu accused Anghel of pressuring the Canal 7 TL+'s management to replace Roşianu's critical talk show with a programme promoting Anghel's activities. Roşianu also revealed that the City Hall had an advertising contract with the station. Roşianu won, and the courts obliged the mayor to pay damages worth RON 50,000 (Romanian New Lei), or €14,000. Roşianu received the compensation. He did not ask to be reinstated at Canal 7 TL+ as he had in the mean time founded his own publication.¹⁰¹

Journalists working with local broadcasters often face cases where rich businessmen who own the outlets in question use them as tools to pursue their political ambitions and interests. Dan Tăpălagă, a journalist who has worked for both nationwide and local media outlets, said: "The supreme gods are media owners, a few moguls, oligarchs, very powerful people (Vântu, Voiculescu, Sârbu, Patriciu); the marketing divisions are the lesser gods; sometimes advertising salesmen use the information [produced by journalists] to conclude a[n advertising] contract."¹⁰²

Apart from censorship and economic pressures, excessive tabloidisation spoils the quality of local television programmes. Adrian Voinea, Editor-in-Chief of the regional daily *Gazeta de Sud*, criticised the predominance of entertainment on television. "I do not see an increase in quality. From my point of view, we have only entertainment. Serious issues are dealt with as if they were entertainment."¹⁰³ Investigative reporting has been almost absent on TV screens, with a few exceptions mainly on social topics.

5. PROGRAMMING

5.1 Output

News programmes dominate on TVR1 and Pro TV (some 25 per cent of total programming). Antena1 and Prima TV also air a substantial amount of news programmes (some 20 per cent). The largest amount of news is paradoxically aired by OTV and B1TV, stations with modest ratings under one per cent. They do so because it is cheap to produce tabloid news programmes based on reporting without serious checking on scandal, rumours and gossip. Entertainment predominates on Antena1 while Pro TV focuses on movies. Some stations have pioneered innovative, interactive television programmes, including opinion polls. They included the talk show *Zece*

¹⁰⁰ See OSI/Romania, p. 1,277.

¹⁰¹ Interview with Romeo Roşianu, via phone, 16 January 2008.

¹⁰² D. Tăpălagă, editor with *HotNews.ro*, made these statements at the TV talk-show "Who makes the law in media business?", *Realitatea TV*, transcript by Media Monitoring, published on *Comanescu's Blog*, available online (in Romanian) at <http://comanescu.hotnews.ro/la-realitatea-despre-cine-face-legea-in-presa.html#more-1629>, 10 June 2007, (accessed 3 December 2007).

¹⁰³ IREX, *Media Sustainability Index*, *op. cit.*

pentru România (Ten people for Romania) with the participation of a large number of people, and *Mari români* (Great Romanians), a programme modelled on the BBC's *Greatest Britons* format aired by TVR1. The public TVR1, Antena 1 and B1 TV rely mostly on in-house productions while Pro TV outsources more than half of its programming.

Overall, sports and weather attract the largest audience. On public television, the World Football Championship 2006 and the UEFA Football championship scored the highest ratings in 2006, followed by *Mari români* and the reality show *Surprize, surprize* (Surprises, surprises), one of the most popular programmes on public television in many years. However, TVR1 saw its ratings fall over the first nine months of 2007. Highly praised in 2006 for its quality programmes such as the scientific magazine *Dincolo de hartă* (Beyond the map), the travel programme *Bazar* (Bazaar), and the in-depth news show *Top 7*, TVR2 had to suspend some of these programmes in 2007 because of financial difficulties. A programme such as *Bazar* costs only €2,000 per programme. But even that is too expensive today for SRTV, which incurred losses of €9 million in the first six months of 2007. In 2006, TVR2 managed to attract a more educated audience after it gave up soap operas in favour of better programmes.¹⁰⁴ Following the censorship scandals in October 2007, the situation at SRTV is confusing. This follows appreciations in 2006 when certain observers considered the public service television to be “a trend-setter, both in terms of news programmes but also in terms of good movies”.¹⁰⁵ The station's arts and culture programmes such as *Profioniștii* (Professionals), *Garantat 100%* (100 per cent Guaranteed) or *Lumea citește* (People read) scored good ratings.

All-news Realitatea TV beat TVR1 in the ratings of debates and talk shows. Their programmes gained an average audience of 18.3 per cent against TVR1's 12.2 per cent.¹⁰⁶

¹⁰⁴ SRTV Annual Activity Report, 2006, p. 10.

¹⁰⁵ Interview with Ioana Avădani, *op. cit.*

¹⁰⁶ Centre for Urban and Regional Sociology (CURS), audience research commissioned by CNA, June 2006, available in SRTV Annual Activity Report, 2006, p. 33.

Table 8. Output (main broadcasters – breakdown by genre)

Channel	News	Education, culture, religion	Movies (including documentaries and cartoons)	Entertainment		Advertising		Minorities	Latest data reported at CNA as of
				Total	Games	Total	Teleshopping		
Antena 1	19	0	25	56	0	0	0		31 August 2006
B1TV	33.73	0.74	14.43	41.98	4.16	9.12	4.96	0	20 November 2003
Național TV	21	1	43	35	0	0	0	n.a.	10 March 2006
OTV	58.57	12	0	14.43	0	15	0	0	20 April 2004
Prima TV	20	4	37	19	0	20	4.59	0	16 September 2004
Pro TV	23.80	2.48	46.33	11.02	0	16.37	1.48	0	8 May 2005
Pro TV International	27	2	31	40					8 September 2005
TVR1	25.67	19.27	24.42	30.64	n.a.	8*	2.53*	4	15 March 2007
TVR2	16.88	25.82	38.09	19.41	n.a.	8.97*	2.29	n.a.	15 March 2007
TVR International	51.44	15.82	12.20	20.54	0	0	0	0	15 March 2007

Source: Companies reports, cited by CNA, 9 October 2007.

(*data at the end of year 2006, according to the SRTV, Activity report for year 2006)

5.2 General provisions on news

The Audiovisual Code, which entered into force on 14 April 2007, set up the market's main mechanism for accurate and balanced reporting in the broadcasting field. The Code also makes references to the industry self-regulation instruments.

Television and radio programmes must be in line with the editorial standards put forward by self-regulatory mechanisms, with the European provisions and specific national legislation. They must reflect cultural diversity and respect national and European identity.¹⁰⁷ Each of the two media associations, one representing owners of print media and the second representing broadcasters, has a Code of Ethics that

¹⁰⁷ Audiovisual Code, *op. cit.*, Art. 89.

journalists must comply with.¹⁰⁸ The Romanian Association of Advertising Agencies (RAAA), which represents the advertising industry, set up its own Code of Advertising Practice, officially recognised by the CNA in October 2003. The Code should be observed by all of the association's members.

SRTV is the broadcaster with by far the most complex self-regulation system in place. SRTV employs a set of internal norms regulating the organisation and its functioning. The work of TVR's journalists is also watched by an internal Commission for Ethics and Arbitration (CEA) and an Ombudsman. However, the work of the Ombudsman is carried out with difficulties due to the lack of a team in charge of monitoring and processing feedback from viewers. Moreover, the CEA's decisions do not seem to have much weight at TVR.

Both the referendum on the impeachment of President Băsescu, in spring 2007, and the referendum on the uninominal vote in November 2007 laid the ground for the introduction of a new set of specific rules for broadcasters, chiefly on principles of accurate and balanced reporting, drawn and adopted by CNA.¹⁰⁹ Coverage of the latest referendum by public service media was, however, very limited.

5.3 General programme production guidelines

The three-thirds-rule in the news programme (equal broadcasting time for ruling coalition, opposition and independent politicians) changed in 2007. This rule was introduced in 2002, a period when the government was covered excessively while the activity of the political opposition was rarely given time in news programmes. Moreover, certain Government members, such as Adrian Năstase, Prime Minister between 2000 and 2004, were covered excessively. At the same time, the rule could be hardly applied as, in reality, most of the news came from the Government because the opposition and especially the non-Parliamentary parties could not "produce" any newsworthy events.

Therefore, broadcasters said that they have been incorrectly fined for not meeting this provision.¹¹⁰ The CNA changed the rules of the game, and stated in the Audiovisual Code that ruling parties should benefit from 60 per cent of the time allotted for

¹⁰⁸ R. Martin, "Romania", in M. Preoteasa, *The Business of Ethics, the Ethics of Business, SEENPM – CJI*, Bucharest, 2005, p. 21.

¹⁰⁹ CNA Decision 369/2007 concerning the coverage by the radio and television channels of the referendum of the impeachment of president Băsescu, *Monitorul Oficial* 271, 24 April 2007, Arts. 1–4, 8, 9.

¹¹⁰ M. Bercea, "Audiovizualul sub lupă" (Broadcasting sector under the magnifying glass), *Revista 22 nor.* 824, 19–25 December 2005), available online (in Romanian) at <http://www.revista22.ro/html/index.php?art=2294&nr=2005-12-19> (accessed 20 January 2008).

political parties, with the remainder to be shared by both opposition and independent politicians. The rule applies to all broadcasters.

5.4 Quotas

Incorporated in Romanian legislation, the TVWF Directive, recently amended,¹¹¹ obliges broadcasters to reserve the bulk of their air time for European works, with 10 per cent for European works created by independent producers. Most of the stations reported fulfillment of these quotas in 2006. Correlating these figures with the station's output by genre, it turns out that the European works slots were often filled with entertainment and movies while educational and cultural programming has been neglected. All broadcasters should devote at least 30 per cent of their programming to Romanian works.¹¹² All the channels that reported their figures to the CNA met the requirement, with TVR holding the leading position.

Table 9. Quota fulfillment by the major Romanian television channels (2006)

	European Works (per cent)		
	General	Independent productions	Recent independent productions (Article 5, TVWF Directive)
Pro TV	n.a.	n.a.	n.a.
Antena 1	54.92	28.66	27.56
Național TV	54.65	n.a.	n.a.
Prima TV	53.8	48.57	48.57
B1 TV*	76	3.8	15.2
Național TV	54.65	n.a.	n.a.
TVR1	68	20	12

Sources: Stations' own data, as reported to CNA
(*1 January 2005–31 December 2006)

Compliance with the rules in the licensing contracts is, however, difficult to assess as most of the channels do not report updated data on their broadcast genres and in-

¹¹¹ Directive 2007/65/EC of the European Parliament and of the Council of 11 December 2007 amending Council Directive 89/552/EEC on the co-ordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, *Official Journal of the European Union*, 18 December 2007, L 332/27.

¹¹² Audiovisual Code, *op. cit.*, Art. 90.

house productions. TVR is the exception. The CNA cannot impose any penalties against the stations that fail to report these data.

5.5 Obligations on PSB

Only public service broadcasters are obliged to air programmes for minorities. TVR1 airs programmes such as *Kronika* (Chronicle) while TVR2 shows *Szieszta* (Siesta), intended for Hungarians, the largest minority. TVR devotes to the Hungarian minority half of the quota of roughly 4 per cent of aired programming for minorities. Hungarian programmes are followed by German and Roma language programmes.

Table 10. Minority language programming on TVR (2006) – hours/year

Channel	Hungarian	German	Other (including Roma)	Annual programme hours
TVR 1	106	63.07	41.17	210.24
TVR 2	94.61	47.30	47.30	236.52

Source: SRTV, Annual Report 2006

Apart from news, SRTV is obliged to provide diverse content ranging from documentaries to TV film productions. In autumn 2007, DOCUmentor, an NGO supporting the production of documentaries, accused SRTV in an open letter of severing their relations with all independent producers of documentaries because of cash shortages. SRTV significantly reduced the acquisition of independent productions in autumn 2007 compared to the previous year. SRTV is trying to fulfil its cultural mission through the channel TVR Cultural, which scores Lilliputian ratings of a bit over zero.

The journalists working with SRTV face constraints imposed by internal regulations such as the 1999 Statute of the journalists working with SRTV, which forbids use of illegal or immoral means to obtain information and shooting with hidden camera and recording of private discussions without the full agreement of those recorded.¹¹³ The problem is that the Statute does not distinguish between recording carried out in the public interest and other ways of surreptitious recording, a distinction that appears in the Audiovisual Code.¹¹⁴

¹¹³ SRTV, *The Statute of the journalist working with SRTV*, Art. 14, available online (in Romanian) at http://www.tvr.ro/articol_organizatie.php?id=1505 (accessed 7 February 2008).

¹¹⁴ CNA, *The Audiovisual Code*, *op. cit.*, Art. 38.

5.6 Obligations on commercial broadcasters

There have been no major changes in the obligations on commercial broadcasters. In 2006 and 2007, the CNA adopted a few decisions and recommendations applying to commercial broadcasters, including the obligation to include announcements about missing children in primetime newscasts.

6. CONCLUSIONS

Television in Romania consists of a mature market of generalist networks, with a few large players betting on sensationalism and entertainment, and an emerging market of niche channels, only a few of them managing to establish their brand recognition. The digital market is still virgin ground. Parliament has failed to lay the legal grounds for the introduction of digitalisation, but the private sector was faster than the authorities. Many of the large broadcasters have started to air digitally, after investing heavily in new digital equipment.

Provisions on broadcasting content have been gathered in a single code. Overall, there are over 200 TV stations in the country, which shows an appetite for investment in the television business. However, the source of the capital in the industry has in most cases remained a mystery, despite constitutional provisions requiring transparency of financing. Anti-concentration provisions can now be better monitored thanks to improved access to ownership data. But there is still a lack of legal tools to prevent concentration as there are no legal restrictions on cross-ownership.

The public service broadcasters face serious financial troubles. Their governing structures still reflect the balance of political power, with civil society still barred from getting their representatives onto these bodies. Moreover, the law lacks any provisions on conflict of interests and the level of competence required for membership of these boards.

SRTV managed to improve the quality and balance of its news programmes. Highly reputed talk shows as well as prize-winning movies and art films helped SRTV gain credibility. However, the station is still under tight political control. The dismissal of the SRTV board in mid-2007 showed that political will still rules in public service broadcasting. The rage of the political establishment after the station aired a video featuring a case of high-level corruption confirmed the corrupt political climate that surrounds SRTV.

In today's Romania, when corruption is exposed in the media, politicians and State authorities prefer to investigate the journalists who broke the story rather than the story itself. Although their coverage of political disputes is still biased, broadcasters are slowly starting to be treated like real businesses by their owners rather than tools for pursuing personal or business interests. Many of these broadcasters are part of large media

conglomerates or in the process of attracting fresh investors. Yet, after years of stark manipulation, lack of professionalism and cheap sensationalism, it is hard to rebuild the viewers' trust in broadcasting. Viewers today access television mainly for entertainment and look for alternative sources such as niche channels and Internet to get their news. The main challenge for the television of the future in Romania is how to shape a better, more professional sector in the digital age.

ANNEX 1. LEGISLATION CITED IN THIS REPORT

Monitorul Oficial is the official gazette of Romania.

Constitution of the Republic of Romania.

Law on Audiovisual 504/2002 (Legea Audiovizualului), *Monitorul Oficial* 534, 22 July 2002.

Law on SRR and SRTV no. 41/1994, republished (Legea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune), *Monitorul Oficial* 153, 18 June 1994.

Government decrees

Government Ordinance 39/2005 as amended by Law 14/2006, *Monitorul Oficial* 641, 21 July 2005.

Emergency Government Ordinance no. 123/2005 concerning the modification and completion of the Law 8/1996, *Monitorul Oficial* 843, 19 September 2005.

Government Emergency Ordinance no. 3/2006 amending the Law 544/2002, *Monitorul Oficial* 133, 13 February 2006

Government Ordinance 39/2005 as amended by Law 14/2006, *Monitorul Oficial* 641, 21 July 2005.

Government Emergency Ordinance no. 134/2006, concerning the establishment of the National Regulatory Authority for Communications and Information Technology, *Monitorul Oficial* 1046, 29 December 2006.

Government Emergency Ordinance no. 25/2007 concerning the establishment of certain measures for re-organizing the working body of the Government, *Monitorul Oficial* 23 April 2007.

ANNEX 2. BIBLIOGRAPHY

In Romanian

- AMP, *Un om a mușcat o știre* (A man bit news), Bucharest, 2006.
- CNA, *Raport 2006 (Annual Activity Report)*.
- CNA, “Statistici cu privire la licențe” (Statistics regarding licences), 29 June 2007.
- CJI, “Vulnerabilități și puncte forte ale media publice înainte de alegeri” (Weaknesses and strengths of the public media before the elections), Bucharest, 4 October 2007.
- Comănescu, I. *Trends on the media coverage by media III: Concentration of ownership and competences in Romanian media*.
- Coman, M. *Mass-media în societatea post-comunistă (Mass-Media in post-communist society)*, Polirom, Iași, 2003.
- Report of the Parliamentary Commission of investigation on SRR and SRTV activity, voted on 12 May 2005, Bucharest.
- SRTV, *Annual Activity report, 2006*.
- SRTV, “Conclusions of the Ethical and Arbitrage Commission on the broadcasting of the footage shot with hidden camera.”

In English

- CME, “Quarterly report for the quarterly period ended 30 September 2007”, as filed with the Security and Exchange Commission (SEC), U.S.A., 1 November 2007.
- Coman, M., P. Gross. *Media and Journalism in Romania*, European Journalism Review Series, Berlin, Germany, Vistas Verlag, 2006.
- Doyle, G. *Understanding Media Economics*, Sage Publications (fourth edition), London, Thousand Oaks, New Delhi, 2005.
- European Commission Mission, Standard Eurobarometer, TNS Opinions and Social, Bucharest, 11 July 2007.
- Gross, P. *Dances With Wolves. A meditation on the media and political system in the European Union’s Romania*, paper based on a presentation at the “Hour of Romania” conference organised by the Russian and East European Institute at Indiana University, Bloomington, 22–24 March 2007.
- IP International Marketing Committee, *Television 2007. International Key Facts*, October 2007.
- International Research and Exchanges Board (IREX), *Media Sustainability Index (MSI)*, conclusions of a panel moderated by Cristian Ghinea, Bucharest, 18 April 2007.
- Martin, R. “Romania”, in M. Preoteasa, *The Business of Ethics, the Ethics of Business*, SEENPM – CJI, Bucharest, 2005.

EU MONITORING AND ADVOCACY PROGRAM (EUMAP)

NETWORK MEDIA PROGRAM (NMP)

Udovičić, R. *Indicator of public interest: TV prime time domestic news – monitoring and analysis of TV news programmes in 10 SEENPM countries*, a SEENPM project, Sarajevo, Media Plan Institute, 2007.

OPEN SOCIETY INSTITUTE
EU MONITORING AND ADVOCACY PROGRAM

NETWORK MEDIA PROGRAM

Television across Europe:

Follow-up Reports 2008

ROMANIA

Televiziunea în Europa:

Ediția 2008

ROMANIA

Precizări

Prezentul raport de țară a fost realizat ca parte a unei serii de rapoarte de monitorizare purând titlul *Televiziunea în Europa: ediția 2008*. Seria 2008 prezintă informații actualizate despre nouă dintre cele douăzeci de țări cuprinse în programul inițial, din 2005, și prin care a fost produsă seria de rapoarte *Televiziunea în Europa: reglementare, politici și independență*. Țările incluse în ediția 2008 sunt: Albania, Bulgaria, Republica Cehă, Italia, Lituania, Macedonia, Polonia, România și Slovacia.

Ambele serii de rapoarte au fost realizate de EU Monitoring and Advocacy Program (EUMAP) din cadrul Open Society Institute și de către Network Media Program al Open Society Foundation, în cooperare cu experți locali. EUMAP și NMP vor să mulțumească persoanelor de mai jos, subliniind rolul lor primordial în documentarea și scrierea prezentului raport.

Responsabilitatea finală privind conținutul raportului revine EUMAP și NMP.

Televiziunea în Europa: ediția 2008, România

Redactori

Marius Dragomir (NMP)	<i>director de proiect și editor</i>
Mark Thompson (NMP)	<i>editor</i>

Raportor de țară

Manuela Preoteasa	<i>EurActiv România</i>
-------------------	-------------------------

Echipa OSI

Gordana Janković (NMP)	<i>director de program</i>
Biljana Tatomir (NMP)	<i>director adjunct</i>
Miriam Anati (EUMAP)	<i>advocacy și comunicare</i>
Andrea Gurubi Watterson (EUMAP)	<i>coordonator de program</i>
Csilla Tóth (EUMAP)	<i>asistent de program</i>
Joost van Beek (EUMAP)	<i>webmaster</i>
Sergey Shabanov (EUMAP)	<i>dezvoltare website</i>

Dorim să mulțumim Centrului pentru Jurnalism Independent (CJI) și Agenției de Monitorizare a Presei pentru suportul în pregătirea și diseminarea raportului, și, în mod special, directorului CJI, Ioanei Avădani, care a asigurat și traducerea acestui document.

Prefață

Televiziunea în Europa: ediția 2008 este un proiect de monitorizare realizat de EUMAP (EU Monitoring and Advocacy Program) din cadrul Open Society Institute și Network Media Program al Open Society Foundation. Proiectul continuă și actualizează rezultatele rapoartelor din seria *Televiziunea în Europa: reglementare, politici și independență*, date publicității în octombrie 2005, realizate în 20 de țări.

Rapoartele din 2005 au ajuns la concluzia că rolul crucial al televiziunii, ca promotor al democrației, era în pericol. Ele au arătat că televiziunile publice erau forțate să recurgă la compromisuri în ceea ce privește calitatea, pentru a putea face față concurenței posturilor comerciale și că multe dintre ele depindeau de guverne sau de partidele politice. În plus, în sectorul comercial al audiovizualului se dezvoltau concentrări de proprietate din ce în ce mai mari, având uneori clare afilieri politice. Aceste evoluții puneau în pericol pluralismul și diversitatea în audiovizual, țările din Europa Centrală și de Est fiind expuse cel mai acut unor astfel de riscuri.

Prima ediție a proiectului *Televiziunea în Europa* și acțiunile de advocacy care i-au urmat s-au încheiat în iunie 2006. De atunci, Network Media Program a finanțat o serie de proiecte, derulate de partenerii noștri din anumite țări, menite să promoveze și să implementeze constatările și concluziile rapoartelor de monitorizare.

În multe dintre țările incluse în ediția 2005 a raportului s-au produs evoluții semnificative în multe dintre domeniile urmărite. Lansat la Londra în 2008, *Televiziunea în Europa: ediția 2008* monitorizează evoluțiile în nouă dintre cele 20 de țări incluse în raportul inițial: Albania, Bulgaria, Republica Cehă, Italia, Lituania, Polonia, Republica Macedonia, România și Slovacia. Aceste țări au fost selecționate datorită schimbărilor continue și semnificative care se produc în peisajul lor audiovizual.

Televiziunea în Europa: ediția 2008 reliefează principalele schimbări în legislația audiovizualului, în politicile sectorului și în funcționarea piețelor în ultimii trei ani și evaluează progresele – sau lipsa acestora – pe care țările respective le-au înregistrat în îmbunătățirea independenței și pluralismului sectorului.

Ca și în cazul rapoartelor de monitorizare din 2005, și ediția de față se adresează decidenților, celor care formulează politicile publice, activiștilor din societatea civilă și mediului academic deopotrivă, ca o contribuție la efortul lor de a facilita schimbarea acolo unde aceasta este necesară.

Cele nouă rapoarte de țară au fost elaborate de experți locali, cu sprijinul organizațiilor neguvernamentale partenere. Toate rapoartele de țară au la bază aceeași metodologie, ceea ce permite o analiză comparativă. OSI și OSF își asumă responsabilitatea finală pentru conținutul acestor rapoarte.

Despre EUMAP

EUMAP, EU Monitoring and Advocacy Program din cadrul Open Society Institute, monitorizează evoluțiile într-o serie de aspecte din domeniul drepturilor omului și al statului de drept, atât în țările Uniunii Europene, cât și în statele candidate sau potențial candidate.

EUMAP lucrează cu experți și organizații neguvernamentale la nivel național pentru realizarea rapoartelor de monitorizare, care sunt apoi larg diseminate la nivel european și internațional. Rapoartele au rolul de a încuraja o mai largă participare în procesul de agregare a valorilor democratice comune ale Uniunii Europene, ca și în monitorizarea continuă a modului în care sunt respectate drepturile omului în interiorul Uniunii.

În afară de *Televiziunea în Europa*, EUMAP se mai preocupă în prezent de accesul la educație al etniei rome și de situația musulmanilor în anumite orașe din Europa.

Printre rapoartele anterioare elaborate de EUMAP se numără ediția 2005 a *Televiziunii în Europa*, precum și cele referitoare la protecția minorităților, drepturile persoanelor cu dizabilități intelectuale, independența judiciară, capacitatea judiciară, politicile în domeniul corupției și anti-corupției și șansele egale între femei și bărbați.

Toate rapoartele EUMAP, ca și informații complementare despre program, sunt disponibile la www.eumap.org.

Despre NMP

Network Media Program urmărește promovarea unei presei independente, profesioniste și viabile și a jurnalismului de calitate, preponderent în țările care trec printr-un proces de democratizare și în care se construiesc piețe de media funcționale.

Media Program sprijină inițiativele menite să asigure alinierea legislațiilor de media la standardele democratice internaționale, creșterea profesionalismului jurnaliștilor și al managerilor de presă, consolidarea asociațiilor profesioniștilor de media și înființarea unor mecanisme de auto-reglementare. Media Program sprijină, de asemenea, acele canale mediatice care întruchipează valorile societății deschise, precum și eforturile de monitorizare și prevenire a atacurilor împotriva liberății presei. Se bucură de sprijin și inițiativele care promovează schimbări în politicile de media menite să asigure pluralismul proprietății și diversitatea de opinii în mass-media.

Deși, prin tradiție, Media Program s-a concentrat asupra Europei Centrale și de Est, Europei de Sud-Est și Mongoliei, în ultimii ani și-a extins aria de activitate și asupra Africii de Vest și Sud, Asiei de Sud-Est și Americii Latine.

Televiziunea în Europa:

ediția 2008

România

de Manuela Preoteasa

Cuprins

A. Rezumat	65
B. Recomandări	67
1. Recomandările din ediția 2005 a raportului	67
1.1 Politici	67
1.2 Autoritățile de reglementare (CNA și IGCTI)	68
1.3 Radiodifuzorii publici și privați	69
1.4 Serviciile publice de radio și televiziune (SRR și SRTv)	69
1.5 Radiodifuzorii privați	71
2. Recomandări noi făcute în baza ediției 2008	72
2.1 Autoritățile de reglementare (CNA, ANRCTI)	72
2.2 Radiodifuzorii publici (SRTv and SRR)	72
2.3 Radiodifuzorii privați	72
C. Principalele constatări ale monitorizării post-raport	73
1. Peisajul audiovizualului românesc – descriere generală	73
1.1 Principalele evoluții în ceea ce privește legislația și politicile	73
1.2 Prevederile legale europene	76
1.3 Piața de audiovizual	77
2. Reglementări și licențe în domeniul televiziunii (radiodifuzori naționali, regionali și locali)	80
2.1 Cadrul legal și autoritățile de reglementare	80
2.2 Sistemul de licențe	82
3. Reglementarea și conducerea serviciului public de televiziune	84
3.1 Legislație și politici privind serviciile publice de radio și televiziune	84
3.2 Structura de conducere a serviciilor publice de radio și televiziune	86
3.3 Finanțarea serviciilor publice de radio și televiziune ..	90
3.4 Standardele editoriale	91
4. Radiodifuzorii privați	92

4.1 Reglementări și structuri de conducere	92
4.2 Proprietate și proprietate încrucișată	92
4.3 Piața de publicitate	96
4.4 Standardele editoriale și independența	99
4.5 Radiodifuzorii regionali și locali	101
5. Grilele de programe ale radiodifuzorilor publici și privați	102
5.1 Programele difuzate	102
5.2 Prevederi generale privind știrile	105
5.3 Indicații generale privind realizarea programelor	105
5.4 Cotele obligatorii de opere europene și indigene	106
5.5 Obligații impuse serviciilor publice de radio și televiziune	107
5.6 Obligațiile radiodifuzorilor comerciali	108
6. Concluzii	109
ANEXA 1. Lista actelor normative citate în acest raport	111
ANEXA 2. Bibliografie	112

Indexul tabelelor

Tabelul 1. Audiențe TV	79
Tabelul 2. Audiențele TV în mediul urban	80
Tabelul 3. Bugetul total al SRTv (2004–2006)	91
Tabelul 4. Totalul cheltuielilor SRTv (2004–2006)	91
Tabelul 5. Audiențele marilor actori pe piața TV (in procente, defalcate pe proprietari)	94
Tabelul 6. Cotele din cheltuielile de publicitate 2006–2007	97
Tabelul 7. Cotele din veniturile de publicitate pe piața de televiziune (2004–2006)	98
Tabelul 8. Structura programelor (principalii radiodifuzori – procentaj diferențiat pe genuri)	104
Tabelul 9. Îndeplinirea cotei de programe europene de către principalele canale de televiziune din România (2006)	107
Tabelul 10. Programe în limbile minorităților la TVR (ore, 2006)	108

Lista prescurtărilor

AMP	Agenția de Monitorizare a Presei
ANRCTI	Autoritatea Națională pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației
ARCA	Asociația Română de Comunicații Audiovizuale
ARMA	Asociația Română pentru Măsurarea Audiențelor
CJI	Centrul pentru Jurnalism Independent
CME	Central European Media Enterprises
CNA	Consiliul Național al Audiovizualului
CNSAS	Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității
DA	Alianța Dreptate și Adevăr
IGCTI	Inspectoratul General pentru Comunicații și Tehnologia Informației
MCTI	Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației
ORDA	Oficiul Român pentru Drepturile de Autor
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PD	Partidul Democrat
PLD	Partidul Liberal Democrat
PNL	Partidul Național Liberal
PSD	Partidul Social Democrat
RAAA	Asociația Română a Agențiilor de Publicitate
SRR	Societatea Română de Radiodifuziune
SRTv	Societatea Română de Televiziune
TVR	Televiziunea Română

A. Rezumat

În pofida unor lăudabile intenții de reformă care au urmat schimbării guvernului social-democrat după alegerile din 2004, sectorul audiovizual din România a mers din ce în ce mai prost în anii din urmă. Audiovizualul rămâne terenul de joacă al unei coterii de moguli media ale căror interese sunt dictate mai degrabă de legăturile lor cu cercurile politice și de afaceri decât de dorința de a oferi producții de televiziune de calitate, independente și diverse.

Sute de investitori sunt astăzi activi pe piața de televiziune din România. Cu toate acestea, ea rămâne dominată de patru jucători majori, în timp ce televiziunea publică eșuează constant în îndeplinirea mandatului și misiunii sale, în așteptarea unei reforme mereu amânate.

Cei patru uriași ai tabloului audiovizual românesc sunt Central European Media Enterprises (CME), din Statele Unite, trustul german ProSiebenSat1, familia unui presupus colaborator al Securității și un om de afaceri aflat în spatele falimentului unuia dintre cele mai controversate fonduri de investiții din țară.

Așa cum a prevăzut raportul din 2005 al OSI,¹ tendința de concentrare a capitalului pe piața audiovizualului s-a menținut. Autoritatea de reglementare în audiovizual (CNA) și organismul antimonopol (Consiliul Concurenței) nu dispun de instrumentele necesare pentru a preveni concentrarea proprietății încrucișate. Legislația nu a fost amendată pentru a include prevederi în ceea ce privește proprietatea încrucișată, în pofida recomandărilor în acest sens, incluse în raportul din 2005. CME, o ramură a operațiunilor fostului diplomat american Ronald S. Lauder, și ProSiebenSat1 și-au consolidat semnificativ pozițiile pe piața de media. CME și-a crescut participarea în cele patru canale a căror licență este deținută de compania ProTV, și-a menținut acțiunile în rețelele de radio, a cumpărat un canal de sport și a pătruns pe piețele de editură, tipografie, cinema și divertisment. ProSiebenSat1, care a preluat operațiunile SBS Broadcasting în iunie 2007, se bucură de o poziție dominantă pe piața de radio, controlând 75 de licențe locale.

Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), principalul organism de reglementare al industriei, a perseverat în eforturile sale de a-i obliga pe deținătorii de licențe să își dezvăluie adevărații proprietari. Un astfel de caz a fost Realitatea Media, care deține câteva licențe de radio și televiziune și care a fost obligată de CNA, în decembrie 2005, ca urmare a raportului EUMAP, să clarifice participarea controversatului om de afaceri Sorin Ovidiu Vintu în acționariatul holdingului. Unele achiziții de pe piața de radio au făcut, de asemenea, obiectul unor clarificări privind proprietatea. Este cazul rețelei Radio Mix, în momentul preluării de către SBS Broadcasting. Cu toate acestea, sursele

¹ „România”, în Open Society Institute, *Televiziunea în Europa: reglementări, politici și independență*, Budapesta, 2005 (numită în cele ce urmează OSI/România).

investițiilor în sectorul audiovizual comercial rămân pe mai departe necunoscute, într-o serie de cazuri. Pe mai departe, legislația nu cere operațiunilor de media să-și facă publice sursele de finanțare.

Datele de audiență rămân în continuare inaccesibile publicului, doar CNA și cei abonați la serviciile companiilor de măsurare au acces la aceste cifre. Nou adoptatul Cod al audiovizualului înlesnește cunoașterea regulilor aplicate în audiovizual. Monitorizarea felului în care se aplică aceste reglementări constituie o parte majoră a activității CNA. Cu toate acestea, monitorizarea respectării condițiilor prevăzute în licențe, în momentul acordării lor, este încă deficitară, mai ales în cazul radiodifuzorilor locali, ale căror audiențe nici nu sunt măsurate.

CNA a organizat consultări publice înainte de a propune sau adopta decizii importante. Dar nu același nivel de transparență se regăsește la nivelul Parlamentului. În cazul unor legi de impact, Parlamentul a ignorat atât radiodifuzorii relevanți, cât și organismul de reglementare, chiar și atunci când activitatea acestuia se afla în miezul dezbaterilor. În unele cazuri izolate, anumiți membri ai Parlamentului au încercat să dea dovadă de transparență, dar Parlamentul, ca instituție, a îngropat mai multe inițiative legislative bune în domeniul audiovizual. Proiectul de lege privind reforma în serviciile publice de radio și televiziune s-a blocat la Senat, care a fost adeseori ținta unor critici dure pentru lipsa lui manifestă de transparență. De exemplu, Senatul a respins un proiect de lege, blocând procesul legislativ de trecere la televiziunea digitală, în pofida iminenței momentului de *switch-off*, prevăzut pentru 2012.

Ca și în trecut, înaintea alegerilor din 2004, Parlamentul a arătat un interes sporit față de reformarea serviciilor publice de radio și televiziune. Dar, imediat după alegeri, zelul reformator s-a stins. În plus, acțiunile Parlamentului au contribuit la o și mai mare politizare a serviciilor publice, prin legislația inadecvată și prin menținerea unor structuri supradimensionate la nivelul acestor instituții, care se luptă pentru finanțarea bunei lor funcționări.

Contrar recomandărilor OSI din 2005 referitoare la nevoia de creștere a transparenței în ceea ce privește gestionarea spectrului de frecvențe, administrarea frecvențelor a fost pusă sub control guvernamental direct. În 2007, a adoptat prevederi legislative care dădeau Camerei Deputaților această responsabilitate, proiect care a fost întors spre reexaminare de Președinția țării.

Radiodifuzorii privați încă mizează pe știrile de tip tabloid și pe divertisment, ignorându-și total rolul educativ. Nou-apărutele canale de nișă sunt destinate în principal știrilor, sportului și filmelor, dar nu și educației sau culturii. Serviciile publice de radio și televiziune își concentrează în mod semnificativ programele de știri asupra agendei zilei, ignorând analiza în profunzime. Deși încearcă să atragă un public mai tânăr, prin schimbarea formatelor anumitor programe, tot vârstnicii sunt cei care formează publicul lor cel mai fidel.

B. Recomandări

1. RECOMANDĂRILE DIN EDIȚIA 2005 A RAPORTULUI²

Majoritatea recomandărilor din precedentul raport își păstrează validitatea. Au existat tentative de reformare a serviciilor publice de radio și televiziune care au luat în considerare recomandările OSI, dar, în cele din urmă, Parlamentul nu a votat legislația amendată, anulând toate eforturile în acest sens.

1.1 Politici

<p>1. Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) trebuie să organizeze o dezbatere publică, cu participarea tuturor părților interesate, inclusiv a societății civile, înaintea adoptării oricăror decizii importante care îi afectează pe radiodifuzori.</p> <p>2. Parlamentul trebuie să se consulte cu Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) și cu societatea civilă la adoptarea sau amendarea legislației de media.</p> <p>3. Organismele de reglementare și cele legislative trebuie să adopte o nouă strategie care să specifice procedurile presupuse de digitalizarea televiziunii, astfel încât libera circulație a informației să fie asigurată.</p>	<p>Niciuna dintre recomandările inițiale privind politicile nu a fost aplicată. Dimpotrivă, Parlamentul nici măcar nu a consultat CNA înainte de a adopta legislația referitoare la propriul statut și responsabilități.</p> <p>Aceste recomandări rămân pertinente. În particular, Parlamentul ar trebui să se consulte cu CNA și cu ministerele înainte de a dezbate legea privind digitalizarea.</p> <p>Elaborarea unei strategii pentru trecerea la digitalizare a devenit acum o urgență.</p>
--	--

² OSI/România, pp. 1305–1307

1.2 Autoritățile de reglementare (CNA și IGCTI)³

<i>Diversitate și transparență în mass-media</i>	
<p>4. Consiliul Național al Audiovizualului trebuie să îi oblige pe candidații la obținerea unei licențe de emisie să își dezvăluie proprietarii și, în special, să facă publică identitatea acționarilor.</p> <p>5. Consiliul Național al Audiovizualului, în cooperare cu Consiliul Concurenței, trebuie să pună în aplicare legislația privind evitarea concentrării proprietății de media și proprietatea încrucișată. Cele două instituții trebuie să răspundă pentru îndeplinirea acestei atribuții.</p> <p>6. Consiliul Național al Audiovizualului trebuie să monitorizeze transferurile de licențe de emisie și mișcarea acțiunilor în companiile care dețin astfel de licențe, pentru a preveni concentrarea de proprietate.</p> <p>7. Consiliul Național al Audiovizualului trebuie să publice lunar cotele de audiență ale tuturor televiziunilor, pentru a consolida transparența pieței audiovizualului.</p>	<p>CNA a implementat parțial această recomandare, obligând solicitanții de licențe de emisie să își facă publică structura de proprietate. În același timp, organismul de reglementare a monitorizat transferurile de licențe și mișcarea pachetelor de acțiuni între diferiți radiodifuzori. Cu toate acestea, organismul de reglementare nu a îndeplinit recomandarea privind publicarea datelor de audiență ale canalelor de radio și televiziune.</p>
<i>Independența</i>	
<p>8. Guvernul trebuie să asigure autonomia organismului care gestionează spectrul de frecvențe, Inspectoratul General pentru Comunicații și Tehnologia Informațiilor (IGCTI), prin schimbarea procedurii de numire a directorului, astfel încât numirea acestuia să nu mai cadă în atribuțiile primului-ministru.</p>	<p>Această recomandare nu a fost îndeplinită. IGCTI a fost dizolvat, iar rascina gestionării spectrului de frecvențe a fost transferată Autorității Naționale pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informațiilor (ANRCTI). Se duce acum o luptă politică pentru controlul asupra ANRCTI.</p>

³ Gestionarea spectrului de frecvențe a fost preluată de către Autoritatea Națională pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informațiilor (ANRCTI).

<i>Televiziunile</i>	
9. Consiliul Național al Audiovizualului trebuie să monitorizeze structurile de proprietate și sursele de finanțare ale televiziunilor locale. 10. Consiliul Național al Audiovizualului trebuie să monitorizeze conținutul programelor televiziunilor locale pentru a se asigura că îndeplinesc parametrii din licență.	Această recomandare a fost îndeplinită într-o oarecare măsură. CNA a publicat pe pagina sa web datele privind structurile de proprietate ale radiodifuzorilor, pe baza informațiilor furnizate de aceștia. Un proiect de lege care să oblige companiile de media să-și dezvăluie sursa de finanțare a fost inițiat de Parlament [la propunerea CNA], dar nu a fost încă aprobat.

1.3 Radiodifuzorii publici și privați

11. Radiodifuzorii trebuie să susțină promovarea politicilor privind educația și cultura, prin crearea unui fond de sprijin pentru programele TV de calitate, care să fie administrat de un organism privat și independent.	Radiodifuzorii nu au făcut un efort coordonat pentru crearea unui fond pentru finanțarea producției TV de calitate. Dimpotrivă, programele televiziunilor cu acoperire națională continuă să fie dominate de conținut de proastă factură.
12. Parlamentul trebuie să inițieze amendarea Legii 187/1999 pentru a obliga televiziunile publice și private să facă publice numele angajaților lor care au colaborat cu Securitatea. ⁴	Parlamentul nu a inițiat nicio măsură legală pentru a-i obliga pe radiodifuzori să facă publice numele foștilor colaboratori ai Securității din rândurile angajaților lor.

1.4 Serviciile publice de radio și televiziune (SRR și SRTv)

<i>Independența</i>	
13. Parlamentul trebuie să adopte măsuri pentru amendarea legii SRR și SRTv pentru a asigura independența și eficiența celor două instituții. 14. Parlamentul trebuie să adopte acele	Niciuna dintre recomandările privind independența serviciilor publice de radio și televiziune nu a fost îndeplinită. Aceste recomandări rămân în continuare extrem de

⁴ Articolul 2 (n) al Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar prevede că publicul are dreptul de a fi informat, „la cerere, în legătură cu calitatea de agent sau de colaborator al organelor securității, ca poliție politică, a persoanelor care ocupă sau candidează pentru a fi alese ori numite în următoarele demnități sau funcții: [...] membru în consiliile de administrație ale societăților publice de radio și de televiziune, patron, director, redactor-șef, redactor în serviciile publice sau private de televiziune, radio sau presa scrisă, analiști politici și asimilații acestora, după caz”. Cu toate acestea, legea nu îi obligă pe radiodifuzori să dezvăluie numele angajaților care au colaborat cu Securitatea.

<p>schimbări legislative care garantează poziția independentă a serviciilor publice de radio și televiziune. Toate segmentele societății trebuie să fie reprezentate în Consiliile de administrație ale SRR și SRTv.</p> <p>15. Parlamentul trebuie să adopte schimbări în legislație care să introducă criterii de competență profesională în numirea membrilor în consiliile de administrație ale SRR și SRTv, precum și la nivelul conducerii executive a celor două instituții.</p> <p>16. Parlamentul trebuie să adopte schimbări în legislație care să separe poziția de președinte de cea de director general în conducerea SRR și SRTv.</p> <p>17. Parlamentul trebuie să adopte amendamente la Legea SRR și SRTv pentru a interzice foștilor colaboratori ai Securității să devină angajați ai SRR și SRTv.⁵</p>	<p>relevante. Instituțiile publice de media continuă să fie la latitudinea Parlamentului, care poate demite întreaga conducere prin respingerea raportului anual de activitate. Un proiect de lege reformist, care lua în considerare majoritatea acestor recomandări (inclusiv separarea funcțiilor de președinte de cea de director-general, implicarea societății civile în numirea membrilor din Consiliul de Administrație și introducerea de criterii de competență pentru membrii CA) a fost pregătit de un grup de parlamentari reformiști în 2006, dar nu a fost adoptat, lipsind în continuare voința politică pentru aceasta. Proiectul a fost dezbătut de reprezentanții celor două instituții publice de media și de ONG-urile de media și aprobat de Camera Deputaților în aprilie 2006, dar nu și-a găsit loc pe agenda de lucru a Senatului.</p> <p>Consiliile de administrație ale SRR și SRTv continuă să fie alese și numite în baza acelorași mecanisme care au făcut ca cele două instituții să rămână prizoniere intereselor politice. Parlamentul nu a introdus nicio prevedere legală care să garanteze faptul că toate segmentele societății sunt reprezentate în consiliile de administrație ale instituțiilor publice de radio și televiziune.</p>
<i>Auditul</i>	
<p>18. Parlamentul trebuie să adopte legislația necesară pentru a asigura un audit financiar al activității conducerii și verificarea independenței editoriale a radioului și televiziunii publice.</p>	<p>Parlamentul nu a aprobat nicio măsură legală care să asigure un audit independent al serviciilor publice de radio și televiziune. Această recomandare își păstrează actualitatea.</p>

⁵ Potrivit Regulamentului de Organizare și Funcționare (ROF) al TVR, foștii colaboratori sau angajați ai Securității nu au voie să lucreze în TVR. Cu toate acestea, respectiva prevedere a fost aplicată arbitrar până în momentul de față.

19. Societatea civilă trebuie să continue să organizeze dezbateri constante asupra modului în care mediile publice de informare își îndeplinesc misiunea, invitând toate partidele politice, reprezentanți ai autorităților de reglementare, ai parlamentului, ai altor instituții relevante.	Această recomandare a fost îndeplinită. Totuși, după o perioadă de activitate intensă, societatea civilă a renunțat aproape total să mai organizeze dezbateri despre modul în care serviciile publice de media ar trebui să-și îndeplinească mandatul.
---	--

1.5 Radiodifuzorii privați

<i>Transparența</i>	
20. Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) trebuie să îi oblige pe radiodifuzorii privați să își facă publice sursele de venituri. ⁶	Această recomandare nu a fost realizată. Societatea civilă a organizat dezbateri despre nevoia de a face publice sursele de finanțare ale radiodifuzorilor, dar, în ciuda inițiativei CNA, organismul de reglementare legislativă nu a adoptat încă nimic în acest sens.
<i>Posturile locale</i>	
21. Asociațiile profesionale ale jurnaliștilor trebuie să sprijine posturile locale în denunțarea presiunilor și cenzurii exercitate de către autoritățile locale și de către diferitele grupuri de interese politice sau de afaceri. 22. Radiodifuzorii locali și agențiile de publicitate trebuie să coopereze pentru stabilirea unui sistem unificat pentru măsurarea audiențelor canalelor locale și să contribuie la acoperirea costurilor de implementare a acestuia. Introducerea unui astfel de sistem va ajuta televiziunile locale să se califice pentru obținerea unor contracte de publicitate.	Această recomandare nu a fost realizată. Radiodifuzorii locali continuă să fie ignorați și marginalizați atât de autoritatea de reglementare, cât și de comunitatea de media. În același timp, radiodifuzorii locali nu sunt luați în considerație de industria de publicitate și continuă să se confrunte cu mari probleme economice.

⁶ Potrivit Constituției României, „legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării”, Constituția României, articolul 30, paragraf (5).

2. RECOMANDĂRI NOI FĂCUTE ÎN BAZA EDIȚIEI 2008

2.1 Autoritățile de reglementare (CNA, ANRCTI)

Diversitatea și transparența în mass-media

1. CNA ar trebui să investească proprietăți ilegale în audiovizual.
2. CNA ar trebui să facă demersuri pentru ca, legislativ, să fie limitată proprietatea încrucișată între radiodifuzori și domeniile conexe, cum ar fi telecomunicațiile, publicitatea și presa scrisă.
3. Parlamentul ar trebui să adopte legislația inițiată de CNA care obligă radiodifuzorii să își facă publice sursele de finanțare.

Independența

4. Autoritatea Națională pentru Comunicații și Tehnologia Informației (ANRCTI) ar trebui să fie organizată ca un organism autonom independent sub controlul Parlamentului (în întregul său), nu sub cel la unei singure camere.

2.2 Radiodifuzorii publici (SRTv and SRR)

Independența

5. Parlamentul ar trebui să amendeze legea privind organizarea și funcționarea SRR și SRTv astfel încât aceasta să interzică politicienilor să devină președinții ai consiliilor de administrație ale serviciilor publice de media. Legea ar trebui să instituie reguli ferme în ceea ce privește conflictul de interese în cazul membrilor consiliilor de administrație.
6. Articolul 14 din Statutul jurnalistului din SRTv care limitează libertatea jurnaliștilor de a face investigații sau de a expune chestiuni de interes public ar trebui eliminat.

2.3 Radiodifuzorii privați

Radiodifuzorii locali

7. Conducerile televiziunilor private și jurnaliștii ar trebui să adopte de comun acord un Cod Deontologic care să garanteze independența jurnaliștilor de la știri față de patronii lor.
8. Conducerile radiodifuzorilor privați ar trebui să investească în pregătirea profesională a jurnaliștilor, pentru a ridica standardele profesionalismului, în special în domeniul știrilor.

C. Principalele constatări ale monitorizării post-raport

1. PEISAJUL AUDIOVIZUALULUI ROMÂNESC – DESCRIERE GENERALĂ

1.1 Principalele evoluții în ceea ce privește legislația și politicile

Legislația și forța principalului organism de reglementare în domeniul audiovizualului au fost puternic afectate de decesul neașteptat al președintelui CNA, Ralu Filip, în mai 2007. Dispariția acestuia a marcat momentul în care au început ingerințele politicianilor în activitatea CNA. După ani în care CNA a încercat să-și construiască neutralitatea și credibilitatea, ocuparea postului rămas vacant după dispariția lui Filip a stârnit un nou val de fricțiuni politice, care s-au suprapus perioadei dinaintea alegerilor pentru Parlamentul European din 25 noiembrie 2007. Presiuni politice au existat și înaintea dispariției lui Filip, mai ales în momentul în care au expirat mandatele a șase dintre cei 11 membri ai CNA, în 2006 (vezi secțiunea 2.1).

În timp ce interesele privind controlul principalelor mecanisme instituționale deveneau tot mai vizibile, două legi reformatoare au fost blocate în Parlament. Una viza reformarea serviciilor publice de radio și televiziune, cea de-a doua – procesul de digitalizare. Ambele au fost abandonate după luni de consultări publice cu principalele părți interesate și cu organizațiile neguvernamentale.

„Marea provocare” cu care se va confrunta sectorul audiovizual în anii ce vor veni, după cum a denumit-o CNA, momentul trecerii totale la televiziunea digitală (*switch-over*) presupune „pregătiri obligatorii” urgente.⁷ În vara anului 2006, CNA a convocat un grup de lucru compus din reprezentanții principalilor actori interesați, inclusiv cei ai industriei și ai societății civile. Scopul grupului de lucru era să pregătească un proiect de amendamente la Legea audiovizualului, care să constituie fundamentul legal pentru introducerea digitalizării.⁸ Grupul de lucru a pregătit un proiect de lege pentru trecerea la digitalizare, care a fost apoi introdus în Parlament de către Valentin Frâncu, Cătălin Mîcula și Ion Mihai Dumitrescu, membri ai Parlamentului. Adoptat de către Camera Deputaților la 20 februarie 2007, proiectul de lege introducea un set de principii pentru tranziția către televiziunea digitală, o nouă categorie de licențe (pentru furnizorii de conținut) și stabilea limitele numărului de licențe de care putea dispune o companie. Legea definea programele naționale drept acele programe care puteau fi recepționate de către 70% din populație, pentru programele de televiziune și, respectiv 60% din populație, pentru cele de radio. Licențele regionale erau definite drept cele care

⁷ CNA, „Raport 2006”, p. 8, disponibil online la <http://www.cna.ro/Raport-anual-2006.html> (accesat la 10 octombrie 2007).

⁸ Legea audiovizualului nr. 504/2002, *Monitorul Oficial* nr. 534 din 22 iulie 2002 (numită în cele ce urmează Legea audiovizualului).

acopereau unul sau mai multe județe. Licențele locale erau acelea care acopereau doar o singură localitate. Licențele pentru București erau considerate licențe locale.⁹

Prevederile anticoncentrare au fost eliminate din proiect de către Comisia pentru mass-media, artă și cultură a Senatului, în baza amendamentelor propuse de către Comisia Juridică a aceluiași for. Au fost apoi trimise Guvernului spre aprobare. Amendamentele au fost transformate într-un proiect de lege elaborat de Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informațiilor (MCTI).¹⁰ Cu toate acestea, nimeni nu a văzut acest proiect de lege. Nici măcar membrii CNA nu au fost informați despre amendamentele ce urmau a fi aduse de acest proiect, chiar dacă ele vizau activitatea organismului de reglementare. “Trecerea la televiziunea digitală va reconfigura complet peisajul audiovizualului românesc. A lăsa responsabilitatea definirii mecanismelor anticoncentrare în sarcina unui organism politic este o politizare inacceptabilă”, a declarat Ioana Avădani, director executiv al Centrului pentru Jurnalism Independent (CJI), organizație nonguvernamentală din București care organizează cursuri de pregătire pentru jurnaliști și cercetări în domeniul mass-media.¹¹

Mai mult, Comisia de media a Senatului, reprezentată de președintele acesteia, Adrian Păunescu, și de senatorul Otilian Neagoe, a introdus o prevedere suplimentară care modifica durata mandatului membrilor CNA de la șase la nouă ani, iar pe cea a mandatului președintelui organismului de reglementare de la șase la trei ani. Senatorii nu au explicat rațiunile care au stat la baza acestei decizii, dar, potrivit unor surse din industria mass-media care au vrut să-și păstreze anonimatul, temându-se de repercusiuni din partea CNA, aceste prevederi erau parte a unei înțelegeri survenite între Păunescu, care dorea să obțină acordul CNA de a produce emisiuni de televiziune în pofida statutului său de om politic, și unii dintre membrii CNA, care doreau să-și păstreze fotoliile pentru mai mult timp. Între timp, senatorul Păunescu a devenit invitat permanent al unui talk-show la Realitatea TV, programat în *prime-time*.

Criticile aduse de societatea civilă amendamentelor care modificau durata mandatelor de la CNA, precum și lipsa crasă de interes pentru procesul de digitalizare au determinat Senatul să respingă legea cu totul, la 8 octombrie 2007, reducând la zero eforturile de a demara complexul proces de digitalizare. Avădani a comentat astfel:

Ne-a luat mai mult de un an pentru a aduce la aceeași masă toți actorii importanți – organismele de reglementare, industria, organizațiile de media – și

⁹ Proiectul de lege privind modificarea Legii audiovizualului, înregistrat la Camera Deputaților cu numărul 905 din 27 noiembrie 2006, art. 44.

¹⁰ Amendamentele aduse de Comisia de cultură, artă și mass-media a Senatului, art. 44(1), București, 11 septembrie 2007.

¹¹ Interviu cu Ioana Avădani, București, 4 octombrie 2007.

a cădea de acord asupra modului în care se poate reglementa domeniul. În noul context, termenul pentru *switch-over* pare imposibil de respectat.¹²

În afară de normele privind eliberarea licențelor, proiectul de lege mai conținea și alte prevederi importante, precum creșterea de la 20 la 40 la sută a procentajului de acțiuni pe care un investitor îl poate deține într-un al doilea radiodifuzor, precum și reglementarea, pentru prima oară în România, a conținutului difuzat pe timpul campaniilor electorale. O altă inițiativă legislativă de importanță majoră, proiectul privind serviciile publice de radio și televiziune, a avut o soartă asemănătoare. Ea a rămas blocată fără termen în Senat. (*Vezi secțiunea 3.1*)

Un eveniment major pentru întregul sector mass-media din România a fost eliminarea din Codul penal a articolelor privind insulta și calomnia, aprobată de către Parlament în 2006. Cu toate acestea, Curtea Constituțională a respins această decizie, în 18 ianuarie 2007. Verdictul Curții nu poate fi contestat, forțând Parlamentul să mențină calomnia în Codul penal.¹³ Miklós Haraszti, reprezentantul pentru libertatea presei al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), și-a exprimat, în raportul său către Consiliul Permanent, din martie 2007, îngrijorarea privind această decizie a Curții Constituționale.¹⁴

În ciuda protestelor jurnaliștilor, Parlamentul nu numai că nu a întreprins nicio măsură pentru a asigura decriminalizarea insultei și calomniei, dar, în mod paradoxal, a început să adopte măsuri tot mai restrictive la adresa profesioniștilor de media. Acestea au culminat cu adoptarea unor pedepse de până la 7 ani de închisoare pentru jurnaliștii care difuzează materiale interceptate sau înregistrate fără acceptul persoanei vizate. Aceste amendamente la Codul de procedură penală au fost propuse în octombrie 2007.¹⁵ Inițiativa legislativă a survenit imediat după ce televiziunea publică a difuzat un material video înfățișându-l pe ministrul agriculturii, Decebal Traian Remeș, primind ceea ce părea a fi mită. (*Vezi și 3.2, Structura de conducere a serviciului public de televiziune*). ONG-urile de media și cele vizând drepturile omului au cerut Parlamentului să nu introducă aceste pedepse, care puteau fi utilizate împotriva

¹² *Ibid.*

¹³ International Research and Exchanges Board (IREX), *Media Sustainability Index (MSI)*, concluziile unui grup de experți moderat de Cristian Ghinea, București, 18 aprilie 2007 (disponibil online la http://www.irex.org/programs/MSI_EUR/2006/romania.asp#2, accesat la 29 noiembrie 2007).

¹⁴ Organizația pentru securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Raport Ordinar către Consiliul permanent al reprezentantului pentru libertatea presei, Miklós Haraszti, 29 martie 2007, p. 9, disponibil online la http://www.osce.org/documents/rfm/2007/03/23842_en.pdf (accesat la 19 decembrie 2007).

¹⁵ D. Tăpălagă, „Închisoare pentru ziaristii care difuzează filme de tip Remeș” HotNews.ro, 25 octombrie 2007, disponibil online la http://www.hotnews.ro/articol_87868-Inchisoare-pentru-ziaristii-care-difuzeaza-filme-de-tip-%27%27Remes%27%27.htm (accesat la 21 ianuarie 2008).

jurnaliștilor.¹⁶ În cele din urmă, presiunea publică a dus la respingerea acestor restricții, în februarie 2008.

1.2 Prevederile legale europene

O serie de reglementări elaborate în timp de către CNA au fost adunate și unificate în Codul de reglementare privind conținutul programelor audiovizuale (denumit în continuare Codul audiovizualului), care a fost adoptat de organismul de reglementare în 2006.¹⁷ Codul cuprinde reguli privind conținutul programelor difuzate care au avut drept scop „armonizarea și actualizarea legislației interne cu noul text al Directivei Televiziunea fără frontiere”.¹⁸ El a introdus un set de noi prevederi în ceea ce privește:

- adaptarea signaleticii (a mărcilor de semnalizare a programelor) la uzanțele europene;
- reglementarea filmării cu camera ascunsă, a difuzării mesajelor și SMS-urilor;
- sponsorizarea;
- responsabilitățile culturale ale radiodifuzorilor;
- procentul operelor românești și europene;
- restricțiile la inserarea grupajelor promo în calupurile de publicitate;
- interzicerea prezentării apologetice a crimelor și abuzurilor regimurilor totalitare, precum și a denigrării victimelor lor.

Codul audiovizualului impune, de asemenea, restricții specifice în domeniul publicității, cum ar fi obligația de a difuza conținutul exact de fructe în sucuri etc. „Avem reglementări extrem de stricte în ceea ce privește publicitatea, mai dure chiar decât cele din alte țări ale Uniunii Europene, dar le-am adoptat după consultări cu industria”, a declarat Attila Gasparik, vicepreședintele CNA.¹⁹ A fost nevoie să se înăsprească prevederile referitoare la protecția minorilor, de exemplu, deoarece studiile comandate de CNA au arătat că, în România, consumul de televiziune printre copii este semnificativ mai mare decât în alte țări europene, potrivit lui Gasparik. Pe de altă parte, organismul de reglementare a îmblânzit anumite restricții, dar numai după ce

¹⁶ Inițiativa pentru o Justiție Curată, Agenția de Monitorizare a Presei, Asociația Pro Democrația, CJI, protest public, 28 octombrie 2007. Un alt protest a fost făcut public de APADOR-CH pe 26 octombrie 2007. Inițiativa pentru o Justiție Curată este o coaliție formată din mai multe ONG-uri.

¹⁷ CNA, Decizia nr. 187/2006 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual (numit în cele ce urmează Codul audiovizualului).

¹⁸ CNA, Raport anual de activitate 2006, cit., p. 8.

¹⁹ Interviu cu Attila Gasparik, vice-presedinte CNA, București, 14 august 2007.

industria a acceptat să procedeze la auto-reglementare, în conformitate cu practicile europene în acest domeniu, a adăugat Gasparik. De exemplu, pe 23 mai 2005, CNA introdusese reglementări privind interzicerea reclamei directe și indirecte a publicațiilor (ziare, reviste) în cadrul programelor de știri, sport și al talk-show-urilor.²⁰ Aceste prevederi au fost scoase, în cele din urmă, din Codul audiovizualului, CNA sperând că radiodifuzorii vor adopta documente de autoreglementare în acest domeniu.

În februarie 2006, Guvernul a permis retransmisia gratuită în România a programelor radiodifuzorilor din celelalte țări ale Uniunii Europene.²¹ Această mișcare a determinat anumite canale să se înregistreze în afara țării, pentru a evita legislația românească. Această tendință a avut efecte negative. Astfel, programe cu conținut agresiv și violent, interzis de Codul de reglementare în audiovizual, își fac drum către ecranele televizoarelor din România. Înregistrându-se în Marea Britanie, de exemplu, canalele pentru copii difuzează uneori programe conținând mai multă violență decât canalele generaliste din România. Astfel de canale, precum Cartoon Network, Fox Kids sau Jetix, se supun organismelor de reglementare străine, ocolind legislația românească. CNA și-a prevenit omologul britanic, Ofcom despre existența acestor practici, dar nu a primit niciun fel de reacție, deoarece legislația europeană nu este suficient de clară în acest domeniu, spune Gasparik. Organismul românesc de reglementare s-a plâns apoi companiilor respective, dar a primit doar invitații de a vizita studiourile din străinătate ale acestora.²²

În pofida respingerii proiectului de lege privind digitalizarea, în toamna anului 2007 Guvernul a decis, paradoxal, ca toate receptoarele TV vândute în România de la 1 ianuarie 2008 să fie apte să suporte transmisia digitală, potrivit legislației UE privind serviciul universal și rețelele și serviciile de comunicare electronică.²³

1.3 Piața de audiovizual

Românii au foarte mare încredere în televiziune, în timp ce încrederea în Guvern și Parlament este în permanentă scădere.²⁴ Cu toate acestea, în ciuda mării încrederi publice de care se bucură, conform sondajelor, televiziunile încep să piardă teren. Pe

²⁰ CNA, Instrucțiunea din 23 mai 2005, disponibilă la <http://www.cna.ro/comunicare/comunic/2005/c0523.html> (accesat la 21 ianuarie 2008).

²¹ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 3/2006 pentru amendarea Legii nr. 544/2002, *Monitorul Oficial* nr. 133 din 13 februarie 2006, art. 1 (art. 72(2) în legea amendată).

²² Interviu cu Attila Gasparik, cit.

²³ I. Avădani, „Televizoarele din comerț, pregătite obligatoriu pentru televiziunea digitală”, *Avădani's blog*, postat la 6 octombrie 2007, <http://avadani.hotnews.ro/index.php> (accesat la 29 noiembrie 2007).

²⁴ Misiunea Comisiei Europene, Eurobarometrul Standard, TNS Opinions and Social, București, 11 iulie 2007, p. 8.

total, industria audiovizualului s-a confruntat cu o scădere masivă a numărului de telespectatori. Pentru prima oară, televiziunea publică a pierdut poziția de lider de audiență în primele trei trimestre ale lui 2007, când postul comercial Pro TV a preluat conducerea. În zonele urbane, primul canal al TVR se situează pe poziția a treia, după Pro TV și Antena 1.²⁵

Principalele două motive care au dus la această schimbare de audiență sunt, pe de o parte, creșterea acoperirii în teritoriul a stațiilor comerciale, grație creșterii penetrației cablului în zonele rurale²⁶ și, pe de altă parte, dificultățile financiare și problemele de management cu care s-a confruntat TVR în vara anului 2007. Drept rezultat, TVR1 a difuzat în principal doar reluări pe parcursul verii, ceea ce i-a afectat grav cotele de audiență.

Acoperirea rețelelor de cablu a crescut de la 66,4% în 2004 la 76,6% în 2006. Accesul prin satelit a cunoscut o ușoară creștere în ultimii ani, de la 3% din totalul gospodăriilor, în 2004 la 3,7% în 2006. În anul 2006, numai 18,5% din totalul gospodăriilor din România dispuneau doar de televiziune cu transmisie terestră.²⁷

În ciuda faptului că a preluat poziția de top, și Pro TV a pierdut din telespectatori în primele nouă luni ale anului, ceea ce a constituit motiv de îngrijorare pentru proprietarii stației, compania americană CME.²⁸ Audiența națională combinată a celor trei canale TV deținute de CME – PR TV, Acasă și Pro Cinema – a scăzut cu 2,4% într-un an, ajungând la 22,2% în primele trei trimestre ale anului 2007. Din cauza popularității în scădere drastică a telenovelelor sud-americane și odată cu apariția unor canale care difuzează programe similare, canalul Acasă TV, orientat către publicul feminin, a cunoscut și el o scădere de audiență de 3,1% în perioada de referință. Piața, în ansamblul său, a pierdut trei puncte procentuale din audiență. Acest lucru este pus pe seama temperaturilor neobișnuit de mari, care i-au făcut pe mulți să petreacă mai mult timp afară din casă, și a creșterii în popularitate a unor alte forme de divertisment, potrivit CME.²⁹

Și televiziunea publică este îngrijorată de pierderea de telespectatori. „Este foarte important să menținem nivelul calității, împachetând însă mult mai comercial mesajul, pentru că altfel riscăm să devenim un post de nișă”, se arată în Raportul anual de activitate al SRTv.³⁰ În același timp, canalele de nișă, precum Realitatea TV și OTV, și-

²⁵ TNS-AGB, date furnizate de Gabriela Stoica, director de comunicare al CNA, 9 octombrie 2007.

²⁶ Potrivit informațiilor date publicității în cadrul unei conferințe de presă a holdingului suedez de telefonie mobilă Ericsson, 7 mai 2007.

²⁷ Sursa datelor este Establishment Survey 2006 (TNS-CSOP și IMAS).

²⁸ CME, „Raport trimestrial pentru trimestrul care sfârșește la 30 septembrie 2007”, depus la *Security and Exchange Commission* (SEC), U.S.A., 1 noiembrie 2007, p. 52.

²⁹ Raportul CME, cit., p. 52.

³⁰ SRTv, Raportul anual de activitate, 2006, p. 9.

au consolidat pozițiile. În octombrie 2007, Antena 1 a făcut plângere penală, solicitând autorităților să verifice corectitudinea măsurătorilor de audiențe.³¹ Procuratura nu a făcut publică nicio decizie până în acest moment.

În urma unei licitații organizate în 2003, TNS AGB a fost aleasă ca operator al măsurării de audiențe în perioada 2004–2008. Compania utilizează un sistem unitar de măsurare, adoptat de Asociația Română pentru Măsurarea Audiențelor (ARMA) prin intermediul unei comisii paritare care include reprezentanți ai media, ai industriei de publicitate și CNA. În urma unei noi licitații, organizate în 2006, contractul de măsurare a audiențelor pe perioada 2008-2011 a fost atribuit către GfK România, o divizie a Fessel – GfK din Austria. Compania a promis că va propune soluții pentru măsurarea audienței serviciilor digitale.

Tabelul 1. Audiențe TV³²

Canalul	1 ianuarie – 30 septembrie 2007		2006		2005	
	Rating	Cotă de audiență	Rating	Cotă de audiență	Rating	Cotă de audiență
Pro TV	2,2	14,2	2,6	15,6	2,7	15,7
TVR1	1,9	12,3	2,8	16,7	3,2	18,9
Antena 1	1,8	11,8	2,3	13,5	2,3	13,6
Acasă TV	1,1	4,7	1,3	7,7	1,4	8,1
TVR2	0,7	4,7	0,9	5,3	0,9	5,2
Prima TV	0,7	4,7	0,7	4,2	0,8	4,5
Realitatea TV	0,6	3,9	0,8	3,7	0,6	3,4
B1TV	0,2	1,4	0,3	1,4	0,2	1,2

Sursa: TNS-AGB, informații furnizate de CNA și SRTv

³¹ R. Chiruță, „Audiențele TV se prăbușesc”, *România liberă*, 20 octombrie 2007, disponibil la <http://www.romanialibera.ro/a109109/audientele-tv-se-prabusesc.html> (accesat la 20 octombrie 2007).

³² Audiența la nivel național, media zilnică în perioada 2005-2007, în procente.

Tablelul 2. Audiențele TV în mediul urban³³

Canalul	1 ianuarie – 30 septembrie 2007		2006		2005	
	Rating	Cotă de audiență	Rating	Cotă de audiență	Rating	Cotă de audiență
Pro TV	2,5	15,6	3	17,5	3	17,5
Antena 1	1,9	12,2	2,3	13,6	2,4	13,7
TVR1	1,3	8,4	1,9	11,4	1,9	11,1
Acasă TV	1,1	7	1,5	8,9	1,8	10,1
Prima TV	0,8	5	0,8	4,7	0,9	5,1
Realitatea TV	0,7	4,7	0,8	4,7	0,8	4,4
TVR2	0,5	3,2	0,6	3,4	0,7	4
B1TV	0,3	1,7	0,3	1,8	0,3	1,6

Sursa: TNS-AGB, informații furnizate de CNA (obținute la 9 octombrie 2007)

2. REGLEMENTĂRI ȘI LICENȚE ÎN DOMENIUL TELEVIZIUNII (RADIODIFUZORI NAȚIONALI, REGIONALI ȘI LOCALI)

2.1 Cadrul legal și autoritățile de reglementare

În 2006, mandatele a șase dintre cei 11 membri ai CNA au expirat, iar Parlamentul a numit noi membri. Cinci dintre aceștia au fost numiți de comun acord de către Senat și Camera Deputaților, iar unul, de către Președinție. Cu toate acestea, Parlamentul a amânat numirile, blocând activitatea CNA timp de trei luni.³⁴ Această situație a fost rezultatul dorinței unor politicieni de a schimba procedurile de numire și a crește numărul membrilor de o manieră care « ar fi pus în pericol independența Consiliului », deoarece unii membri ar fi fost propulsați în funcții prin presiuni politice.³⁵ În cele din urmă, Parlamentul a renunțat la ideea de a promova noi amendamente la procedurile de numire și a numit noi membri în baza legii existente.

³³ Pe durata unei zile, 2005–2007, în procente.

³⁴ CNA, Raport anual de activitate 2006, cit., p. 6.

³⁵ CNA, Raport anual de activitate 2006, cit., p. 7.

Președintele Ralu Filip a condus CNA până la 22 mai 2007, când viața i-a fost curmată pe neașteptate de un atac de cord. Filip fusese numit în 2002, iar mandatul său trebuia să dureze șase ani. Deși legea nu permite numirea unui interimar, Parlamentul a decis să îl „testeze” pe succesorul lui Filip, acordând noului președinte o perioadă de probă. Potrivit Legii audiovizualului, președintele CNA este numit de către Parlament la propunerea membrilor Consiliului.

Ca o coincidență, șefia autorității de reglementare a devenit vacantă doar cu puțin înainte ca șeful serviciului public de televiziune să demisioneze. Acest lucru a oferit politicianilor oportunitatea de a negocia cele două poziții vacante după metoda „una mie, una ție”. Mai întâi, Partidul Social Democrat (PSD), printr-o facțiune condusă de președintele partidului, Mircea Geoană, a încercat să forțeze numirea în fruntea CNA a lui Valentin Nicolau, fostul președinte-director general al SRTv, în perioada 2002 – 2005. Mandatul său la conducerea SRTv a fost extrem de controversat, așa cum s-a relatat pe larg în raportul OSI anterior.³⁶ Nicolau a fost numit membru al CNA în iunie 2007, PSD sperând să-l poată unge mai târziu drept președinte al Consiliului. Dar, la o săptămână după numirea sa, președinte al CNA a fost propulsat un reprezentant agreat de Partidul Național Liberal (PNL), aflat la guvernare.

În schimb, PSD a primit cea mai înaltă poziție din SRTv, care i-a fost oferită lui Alexandru Sassu, secretarul executiv al PSD. A fost pentru prima oară în istoria postdecembristă a SRTv când un politician a primit conducerea postului public de televiziune. Sassu avea avantajul de a cunoaște bine legislația în domeniu, fiind unul dintre promotorii acesteia, pe durata celor zece ani de activitate în Comisia mass-media a Senatului. Atât președintele CNA, cât și cel al SRTv au fost numiți inițial interimar. Noul președinte al CNA, scriitorul Răsvan Popescu a fost membru CNA din 2000. A lucrat ca jurnalist pentru BBC și TVR între 1992 și 1998. După 1998, a lucrat ca purtător de cuvânt al Guvernului, ulterior ocupând și poziția de purtător de cuvânt la Președinția României.

Autoritatea Națională pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației (ANRCTI) a preluat, în 2007, de la Inspectoratul General pentru Comunicații și Tehnologia Informației, (IGCTI) responsabilitățile privind autorizarea tehnică și gestionarea spectrului de frecvențe.³⁷ IGCTI este o instituție publică autonomă, finanțată integral din surse proprii și subordonată Guvernului.³⁸ ANRCTI era una

³⁶ OSI/România, cit., pp. 1.264–1.274.

³⁷ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 25/2007 privind stabilirea unor măsuri pentru reorganizarea aparatului de lucru al Guvernului, *Monitorul Oficial nr. 270/2007*, 23 aprilie 2007.

³⁸ OSI/România, cit., pp. 1.247–1.248.

dintre cele 22 de agenții aflate sub control guvernamental.³⁹ Statutul său trebuia să se schimbe în octombrie 2007, când a fost pusă sub controlul Camerei Deputaților. Cu toate acestea, președintele Traian Băsescu a refuzat să promulge legea care schimba statutul ANRCTI, trimițând-o la Curtea Constituțională, cerând ca autoritatea de reglementare să fie pusă sub controlul ambelor Camere ale Parlamentului. Verdictul în această chestiune este încă așteptat. În aceste condiții, strategia națională de alocare a frecvențelor nu este încă elaborată, în pofida cererilor repetate ale CNA în acest sens, a declarat Gasparik.⁴⁰

2.2 Sistemul de licențe

În ultimii trei ani, principalul eveniment în sectorul audiovizual l-a constituit alocarea a 62 de licențe locale de televiziune și a 53 de licențe locale de radio, ceea ce a adus numărul total al radiodifuzorilor la 662 de radiouri și 260 de televiziuni, la mijlocul anului 2007. Aceste statistici fac din România „a doua piață de audiovizual, ca mărime, din Europa Centrală și de Est”.⁴¹

Valentin Nicolau, fostul președinte-director general al SRTv și membru pentru o săptămână al CNA, a primit licență pentru Nemira FM, un canal de radio centrat pe cultură și știință. Având drept public-țintă copiii, radioul Itsy-Bitsy a fost lansat în 2005 de către Nadia și Felix Tătaru, un cuplu activ în industria de publicitate. Biserica Ortodoxă Română, dominantă la nivelul țării, a primit licență pentru Radio Trinitas, cel de-al doilea canal religios din țară, după Vocea Speranței, condus de Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea.

În lipsa unor licențe naționale pe care să și le poată disputa, marii radiodifuzori au început să caute posibilități de creare a unor rețele de difuzori locali. În ultimii ani, au fost încheiate două astfel de tranzacții. Prima a vizat rețeaua Radio Mix. Operatorul ei, compania Canet, deținută de politicianul liberal Aristotel Căncescu, președintele Consiliului Județean Brașov, a fost cumpărată de două firme. Gigantul media scandinav SBS Broadcasting a cumpărat 20% din companie, iar restul a fost achiziționat de Media Office Services, controlată de Nora Marcovici, CEO al rețelei de radio Kiss FM. Ulterior, ea și-a cedat acțiunile către New Century Media Holding BV, controlată în aparență de Gabor Benke, consilier principal al MTM SBS Television Ltd din Ungaria. În momentul acestei tranzacții, SBS Broadcasting deținea canalul comercial Prima TV și rețelele de radio Kiss FM și Star FM, care controlează 52 de

³⁹ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 134/2006 privind înființarea Autorității Naționale de Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informațiilor, *Monitorul Oficial*, nr. 1046/2006, 29 decembrie 2006.

⁴⁰ Interviu cu Attila Gasparik, cit.

⁴¹ CNA, „Statistici cu privire la licențe” 29 iunie 2007, disponibil online la <http://www.cna.ro/licente/concurslic/statistica.jpg> (accesat la 17 octombrie 2007).

posturi în toată țara. Niciuna dintre părți nu a dezvăluit valoarea tranzacției. În iunie 2007, holdingul german ProSiebenSat.1 Media a intrat în România, după ce a achiziționat întregul grup SBS Broadcasting, o tranzacție în valoare totală de 3,3 miliarde de euro.

Într-o tranzacție separată, rețeaua de radio Europa FM a achiziționat rețeaua DEEA de la singurul său acționar, Andreea Iancu.⁴² Europa FM este deținută majoritar de grupul francez Lagardère, care mai controlează și 20% din Radio XXI, principala rețea de radio din mediul urban. Restul acțiunilor se află în posesia unei companii cehe, Corsum Invest, reprezentată de Michal Lobkowicz și Adam Blecha, acesta din urmă fiind vicepreședintele ramurii cehe a grupului Lagardère.

Fotbal Club Steaua, parțial deținut de controversatul om politic și de afaceri George Becali, a solicitat CNA o licență pentru operarea postului Becali TV. Organismul de reglementare a amânat de mai multe ori luarea deciziei, ultima oară în septembrie 2007. Membrii CNA și-au exprimat rezervele față de programele propuse de Becali. În același timp, Attila Gasparik, vicepreședintele CNA, a cerut detalii despre structura de proprietate a postului. CNA a acordat câteva noi licențe de televiziune, în special pentru posturi de nișă, precum postul de știri Antena 2, două canale de muzică, postul Good Life pe tematica stil de viață și celui specializat în documentare polițiste Crime +.

În 2006, CNA a monitorizat 36 de canale și un număr de 8.823 de programe de televiziune, totalizând 16.000 de ore de emisie. A aplicat amenzi, cele mai multe dintre ele, 19, pentru încălcarea prevederilor referitoare la protecția copiilor, la sponsorizare, publicitate, teleshopping și la informarea corectă și respectul pluralismului. Cel mai mare număr de avertismente (39) a fost emis pentru încălcarea regulii informării corecte.⁴³

Având studioul într-un apartament de bloc, Oglinda TV (OTV) s-a bucurat de o popularitate în creștere exponențială, datorită programelor sale extrem de tabloidizate, care includ lungi „dezbateri” cu persoane care fac destăinuiți personale sau lansează acuzații, de cele mai multe ori fără niciun fel de probe. În pofida standardelor profesionale joase, postul este extrem de atractiv pentru o anumită parte a publicului, atrasă de scandal. Proprietatea lui Dan Diaconescu, postul este un fel de *one-man-show*, acesta apărând în majoritatea programelor difuzate. OTV a primit cel mai mare număr de avertismente, sancțiuni și amenzi dintre toate posturile de pe piață. Aceste sancțiuni includ și ordinul de întrerupere a emisiunii timp de trei ore, la orele de vârf, în data de 11 octombrie 2007, cu obligația de a difuza public decizia CNA. Decizia a sancționat un program în care un copil a fost interviuat despre mama sa, dată dispărută. Acest lucru contravine Codului audiovizualului, care interzice posturilor TV să interviueze copiii sub 14 ani despre situații sau evenimente dramatice. În 2006, postul a fost obligat la trei întreruperi de emisie, una de trei ore și două de zece minute.

⁴² Site-ul CNA, http://www.cna.ro/licente/concurslic/act_site.pdf (accesat la 30 octombrie 2007).

⁴³ Raport anual de activitate al CNA, cit., p. 10.

A primit, de asemenea, zece amenzi și 15 avertismente. În octombrie 2007, informații de presă au anunțat că omul de afaceri Sorin Ovidiu Vîntu⁴⁴ a achiziționat pachetul majoritar la OTV. Cu toate acestea, tranzacția va deveni definitivă după aprobarea CNA.⁴⁵

Pe locul doi al „listei negre” a CNA se află postul Antena 1, care a fost avertizată și penalizată în principal pentru încălcarea prevederilor pentru protecția copiilor, a demnității umane și a dreptului la propria imagine. Puțini radiodifuzori au contestat în justiție sancțiunile CNA, și atunci când au făcut-o au câștigat. Parte din aceste decizii sunt încă în pronunțare.

3. REGLEMENTAREA ȘI CONDUCEREA SERVICIULUI PUBLIC DE TELEVIZIUNE

3.1 Legislație și politici privind serviciile publice de radio și televiziune

SRTv a rămas și pe mai departe la discreția Parlamentului, care are dreptul legal de a demite întreaga conducere a instituției, prin respingerea raportului anual de activitate.⁴⁶ În ultimii trei ani, două consilii de administrație (CA) au fost astfel demise de către Parlament, care a respins rapoartele de activitate. În ambele cazuri, președinții-directori generali (Valentin Nicolau și, respectiv, Tudor Giurgiu) au demisionat, pentru a evita o demitere. La începutul anului 2005, a fost creată o comisie parlamentară care să investigheze activitatea celor două servicii publice – cel de radio și cel de televiziune – ca urmare a acuzațiilor de cenzură, formulate de un grup de angajați atât din Societatea Română de Radio (SRR), cât și din SRTv. Acuzațiile îi vizau pe președinții celor două instituții, Dragos Șeuleanu și Valentin Nicolau.

Audierile publice au durat mult. Un grup de parlamentari a examinat situația financiară a celor două instituții. Au criticat prestațiile celor doi radiodifuzori, cerând Departamentului Național Anticorupție (DNA) să analizeze cazurile. Potrivit raportului final al comisiei, nici SRR, nici SRTv nu și-au îndeplinit mandatele de servicii publice, încălcând adeseori obligația de a asigura pluralismul social și politic,

⁴⁴ Vîntu a fost implicat într-unul dintre cele mai mari scandaluri financiare din țară, falimentului Fondului Național de Investiții (FNI). El a fost inculpat în mai multe dosare, sub acuzația de a fraudă. Majoritatea faptelor pentru care a fost acuzat au fost prescrise din cauza duratei foarte mari a proceselor.

⁴⁵ E. Șercan, „Vîntu cumpără OTV”, *Evenimentul Zilei*, 26 octombrie 2007, disponibil online la <http://www.evz.ro/article.php?artid=328155> (accesat la 31 octombrie 2007).

⁴⁶ OSI/România, cit., p. 1.257.

libera exprimare a ideilor și opiniilor, furnizarea liberă a informației și imparțialitatea în informarea publicului.⁴⁷

Raportul a relevat patru arii în care s-au produs încălcările obligațiilor de serviciu public:

- distorsionarea obligațiilor de serviciu public;
- greșeli în performanțele manageriale și instituționale;
- violări grave ale legii precum cheltuirea nejustificată a banului public, neurmată de sancționarea celor vinovați;
- încălcări ale Legii audiovizualului și ale Legii de funcționare a SRR și SRTv⁴⁸ prin aplicarea subiectivă și arbitrară a legislației în vigoare.

Contrar misiunii sale de serviciu public, SRTv a transmis știri de senzație la ore de maximă audiență și a promovat o diversitate redusă a punctelor de vedere politice, în favoarea politicianilor de la putere. În plus, SRTv a favorizat manipularea în cadrul programelor de știri, pentru a evita criticile la adresa puterii, dezbaterile electorale plictisitoare în timpul campaniilor electorale, lipsa atitudinii critice față de partidele de la guvernare, precum și dezinformarea, prin omisiune, în cadrul emisiunilor și temelor care ar fi afectat imaginea autorităților publice.⁴⁹

Președintele SRTv, Valentin Nicolau a declarat în timpul audierilor parlamentare că a încercat, pe toată durata mandatului, să fie un scut împotriva presiunilor politice. Atunci când el le-a respins, aceste presiuni au fost îndreptate spre oamenii din pozițiile de conducere ierarhic inferioare, ba chiar și spre redacții și jurnaliști. Fostul președinte al SRR, Dragoș Șeuleanu, a declarat că, într-o anumită măsură, devenise normal să primească telefoane de la diferiți politicieni, cu sugestii despre conținutul programelor. Raportul parlamentar a mai criticat „obediința anticipativă a anumitor jurnaliști, producători, redactori-șefi și directori de departamente”.⁵⁰ Raportul a conchis că obiectivitatea și neutralitatea posturilor a fost viciată. Cu toate acestea, ancheta parlamentară nu a antrenat nicio consecință juridică, niciun audit. În schimb, a avut un puternic impact psihologic, determinând mai mulți directori să-și dea demisia, inclusiv pe directorul de programe al TVR, Titi Dincă, și directorul Știrilor, Lucian

⁴⁷ Raport al Comisiei parlamentare de anchetă privind activitatea SRR și SRTv, votat la 12 mai 2005, București, disponibil online la http://www.cdep.ro/comisii/ancheta_tvr-srr/pdf/2005/rd_0520.pdf, (accesat la 5 octombrie 2007), p. 69, (numit în cele ce urmează Raportul parlamentar privind SRR și SRTv).

⁴⁸ Legea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune nr. 41/1994, republicată, *Monitorul Oficial* nr.153/1994, 18 iunie 1994.

⁴⁹ Raportul parlamentar privind SRR și SRTv, cit., pp. 69–72.

⁵⁰ Ibid.

Sârb. Demisiile lor au survenit celei a președintelui televiziunii publice, care a încercat, totuși, să-și mențină poziția până în ultima clipă.

Știind foarte bine cum funcționează sistemul politic românesc, Nicolau a anticipat că proiectul de lege foarte reformist privind mediile publice nu va fi adoptat nicicând. Pe 12 mai 2005, când a fost dat publicității raportul Comisiei parlamentare de anchetă, Nicolau a declarat:

Cât despre schimbarea Legii 41/1994, legea de organizare și funcționare a SRTv, ați mai auzit vreun politician de la putere să-și dorească acest lucru?! Vor trage de timp, până ce destinul îi va aduce înapoi în opoziție. Abia atunci vor redeveni apărătorii independenței televiziunii publice.”⁵¹

Predicția lui Nicolau s-a dovedit a fi mai mult sau mai puțin adevărată. Inițiatorii reformei sistemului public de radio și televiziune, Raluca Turcan, Valentin Iliescu și Cristian Rădulescu, au fost rând pe rând îndepărtați din rândurile coaliției de guvernământ „Dreptate și Adevăr” care, la rândul ei, s-a rupt, în martie 2007, în trei entități separate: Partidul Național Liberal (PNL), condus de premierul Călin Popescu Tăriceanu; Partidul Liberal Democrat (PLD) și Partidul Democrat (PD).

„Amânarea deliberată a noului cadru de reglementare a păstrat cele două instituții sub suspiciunea de politizare, ceea ce se va demonstra o mare slăbiciune în timpul campaniilor electorale”, a declarat Raluca Turcan, fostul președinte ale Comisiei de artă, cultură și mass-media din Camera Deputaților.⁵² România va avea alegeri locale și generale în 2008 și alegeri prezidențiale în 2009. De asemenea, în 2009 se vor desfășura și alegeri pentru Parlamentul european.

3.2 Structura de conducere a serviciilor publice de radio și televiziune

Consiliile de Administrație (CA) ale SRR și SRTv (instalate în două rânduri, în 2005 și 2007) au continuat să fie numite în baza vechiului mecanism care ține cele două instituții prizoniere voinței politice. După instalarea din 2005, CA-urile au procedat la organizarea de concursuri pentru ocuparea diferitelor posturi de conducere executivă din cele două instituții. Cu acest prilej, au fost selectați o serie de jurnaliști cunoscuți pentru profesionalismul și credibilitatea lor. Printre aceștia se numără Dana Deac, care a preluat conducerea TVR1, și Rodica Culcer, care a devenit directoarea Departamentului de Știri al TVR.

Președintele-director general al TVR între 2005 și vara lui 2007, Tudor Giurgiu, regizor de film, a început să reorganizeze SRTv la câteva luni după numire, prea târziu, însă, după cum singur recunoștea. La puțin timp după ce Giurgiu l-a demis pe

⁵¹ „Declarația lui Valentin Nicolau referitoare la antepunșarea comisiei de anchetă”, comunicat de presă, București, 12 mai 2005.

⁵² Interviu cu Raluca Turcan, București, 25 septembrie 2007.

directorul economic al SRTv, Sabina Petre, Giurgiu a devenit ținta unei campanii de presă lansate de *Jurnalul Național*, un cotidian aparținând grupului la care s-au angajat Petre și fostul ei șef, Valentin Nicolau, după ce au părăsit TVR. Cu toate acestea, lovitura de grație împotriva lui Giurgiu a venit din interior. Departamentul financiar al instituției nu a asigurat lichiditățile de care SRTv avea nevoie pentru a plăti drepturile de retransmisie a meciurilor de fotbal din Liga Campionilor. Acest lucru a provocat o reacție de indignare din partea publicului la adresa lui Giurgiu. Criticile s-au axat pe dificultățile financiare ale SRTv. Ele au servit politicianilor pretextul perfect pentru demiterea lui. După ce a pierdut sprijinul membrilor CA, Giurgiu a părăsit instituția, pentru a evita o demitere iminentă, prin respingerea raportului anual de activitate. El a declarat:

Momentul zero a venit însă odată ce mi-a parvenit memoriul sindicatelor din TVR vizat de Președintele Senatului, d-nul Văcăroiu, cu expresia „Să avem în vedere colaborarea cu sindicatele [din SRTv]”. Mi-a fost limpede că se încearcă cu orice preț debarcarea mea, PSD-ul avea oricum majoritatea în CA, reprezentanții salariaților erau în aceeași barcă, astfel că am avut senzația unui *dead end*, drum care nu ducea nicăieri.

Directorul de Știri al SRTv s-a bucurat inițial de sprijinul lui Giurgiu. Când controversile politice s-au acutizat, mai ales în perioada extrem de delicată care a premers referendumului pe tema suspendării președintelui Traian Băsescu, în mai 2007, Culcer și Giurgiu au trecut la conflict deschis. Pe 4 martie 2007, Giurgiu a anunțat, în cadrul unei conferințe de presă, că o va demite pe Culcer. Nu ar fi putut face acest lucru decât dându-i un calificativ scăzut în cadrul evaluării profesionale de rutină. Nota anterioară fusese 9,15, pe o scală de la 0 la 10. Dar întregul conflict s-a blocat după ce Culcer a intrat într-un concediu medical de trei luni. Între timp, situația din SRTv s-a deteriorat și Giurgiu a demisionat pe 4 mai 2007. A rămas ca interimar la conducerea televiziunii publice încă 30 de zile.

După numirea sa de către Parlament, Sassu a negat intențiile de a o demite pe Rodica Culcer Totodată, a declarat că urmează să reorganizeze instituția, dar fără concedieri.⁵³ Diminuarea numărului angajaților ar fi oricum imposibil, date fiind reglementările foarte puternice care îi protejează pe salariații SRTv. El și-a anunțat intenția de a distribui responsabilitățile în mod diferit. Aceasta a fost însă o practică utilizată de-a lungul anilor de PSD pentru a scăpa de indezirabili.

Din acest punct de vedere, involuntar, Giurgiu i-a creat lui Sassu un atu. În timpul mandatului lui Giurgiu, Departamentul de Știri a fost trecut în subordinea directă a președintelui-director general. Această decizie a stârnit o vie controversă. În timp ce directorul TVR1 nu are niciun fel de autoritate asupra programelor de știri, subordonarea departamentului de Știri față de directorul general a fost văzută ca o

⁵³ Interviu cu Alexandru Sassu, președinte-director general al SRTv, București, 27 septembrie 2007.

anomalie, deoarece acesta este în același timp și președintele CA, o funcție controlată de clasa politică.

Comentând pe marginea acuzațiilor de politizare a SRTv, alimentate în special de afilierea lui politică, Sassu a declarat că el are „legături” și „prieteni” în toate partidele. El a adăugat că în cele două luni de interimat, nu a primit și nici nu a executat niciun fel de ordine primite de la politicieni.⁵⁴ Cu toate acestea, prima ciocnire dintre Sassu și directorul de Știri al postului s-a produs mai curând decât era de așteptat. Pe 10 octombrie 2007, TVR1 a difuzat, în principalul său jurnal, un material video înfățișându-l pe ministrul Agriculturii, Decebal Traian Remeș, primind ceea ce s-a presupus a fi mită de la Ioan Mureșan, fost ministru al Agriculturii, la rândul lui, pentru a-l favoriza pe omul de afaceri Gheorghe Ciorbă, în cadrul unei licitații publice. Filmat cu o cameră ascunsă, materialul îl înfățișa pe Remeș primind, de la un intermediar, 15.000 de euro, 20 de kilograme de cârnați și 100 de litri de țuică. Remeș a demisionat, fără a face niciun comentariu. Dar, în loc să-și critice fostul coleg de guvern, premierul Călin Popescu Tăriceanu a lansat o diatribă la adresa TVR, pentru ceea ce el a numit „execuția publică” a lui Remeș.⁵⁵

Caseta video a stârnit dezbateri aprinse. Poziția oficială a lui Sassu a fost aceea că înregistrarea este ilegală și incorectă, deoarece încalcă prezumția de nevinovăție. El a adăugat că postul a greșit neacordându-i lui Remeș ocazia de a reacționa. Agenția de Monitorizare a Presei (AMP) din București l-a acuzat pe Sassu de cenzură. Chestiunea a fost analizată a doua zi de CNA, ai cărui membri au decis în unanimitate că, prin difuzarea înregistrării, TVR a acționat în interesul public. Două săptămâni mai târziu, Comisia de etică a TVR a ajuns, de asemenea, la concluzia că difuzarea înregistrării a servit interesului public, dar a criticat modul în care s-a făcut prezentarea pe post a înregistrării. Comisia a apreciat că înregistrarea ar fi trebuit însoțită de un insert care să afirme că TVR nu poate garanta autenticitatea materialului video.⁵⁶

Între timp, Comisia de mass-media a Senatului l-a convocat pe Sassu la audieri. CA al postului a votat în favoarea reorganizării departamentului de Știri în două divizii, una de știri și sport, având-o ca director interimar pe Mădălina Rădulescu și o a doua, axată pe documentare, pentru programele de știri. Rolul lui Culcer în stabilirea agendei departamentului s-a diminuat. Principala sa atribuție este coordonarea celor două divizii. Poziția de redactor-șef a rămas vacantă. O astfel de organizare interioară a serviciului public de televiziune constituie o practică obișnuită prin care partidele de la

⁵⁴ Interviu cu Alexandru Sassu, cit.

⁵⁵ „Dreptate pentru unii” (*Justice for Some*), *The Economist*, disponibil online la http://www.economist.com/world/europe/displaystory.cfm?story_id=10064734#Scene_1, 1 noiembrie 2007.

⁵⁶ TVR, „Concluziile Comisiei de etică și arbitraj în cazul difuzării materialului filmat cu camera ascunsă, în care sunt prezentați Decebal Traian Remeș și Ioan Avram Mureșan”, disponibil la http://www.tvr.ro/articol_organizatie.php?id=20356 (accesat 16 ianuarie 2008).

guvernare, mai ales PSD, au reușit să reducă puterile decizionale ale persoanelor neloiale. Ele au preferat o astfel de abordare unor măsuri care ar fi putut fi interpretate ca fiind ilegale sau forme mascate de cenzură. După izolarea lui Culcer, au urmat alte măsuri menite să îi anihileze pe jurnaliștii independenți. Cei mai importanți redactori ai principalului jurnal al TVR, producătorul executiv Anca Lăzărescu și un grup de redactori au fost mutați de către CA de la jurnalul de la ora de maximă audiență la jurnale mai puțin atractive, cum ar fi cel de după-amiază, de noapte sau la jurnalele TVR2, fără consultarea lui Culcer. Acești jurnaliști, a căror contribuție la profesionalizarea știrilor TVR a fost recunoscută și apreciată de către breaslă, au fost înlocuiți de jurnaliști necunoscuți. Culcer a declarat:

Mi se pare că schimbările sunt făcute cu rea-credință la adresa unor editori și producători, care și-au dovedit valoarea și au eliberat știrile TVR de sub servitutea politică. Îmi pare rău că plătesc, probabil, pentru asocierea cu mine. Totul sună ca o restaurație combinată cu răzbunare.⁵⁷

Între timp, Culcer a dat în judecată Consiliul de administrație al SRTv pentru a protesta față de schimbarea substanțială a sarcinilor sale manageriale. Separarea pozițiilor de director general și președinte al CA ar fi o garanție împotriva ingerințelor în conținutul editorial, a declarat Culcer.⁵⁸ Sassu nu agreează această separare, afirmând că „ar crea o prăpastie între Consiliul de Administrație și Consiliul Director.”⁵⁹

Separarea pozițiilor de președinte și director general a fost propusă în proiectul de lege privind reforma instituțiilor publice de radio și televiziune inițiată de Turcan, Iliescu și Rădulescu în februarie 2006. Dezbătut îndelung de reprezentanții celor două instituții și ONG-urile de media, proiectul de lege părea să fi reușit să obțină acordul tuturor părților implicate, lăsând speranța unui vot favorabil în Parlament. Aprobat de Camera Deputaților în aprilie 2006, proiectul a fost remis Senatului în aceeași lună, dar nu a fost niciodată înscris pe agenda Camerei superioare. Potrivit proiectului, membrii CA ar fi urmat să fie numiți pe criterii de performanță și competență și cu evitarea conflictului de interese.

Proiectul propunea:

- O altă componență a CA: șapte membri nominalizați de partidele parlamentare, doi din partea societății civile, trei propuși respectiv de către Președinție, Guvern și minoritățile naționale;

⁵⁷ A. Pora, „În TVR a început reorganizarea prin restaurație: Editorii aduși de Rodica Culcer au fost scoși de la Jurnalul de ora 19.00” *HotNews.ro*, disponibil online (la http://www.hotnews.ro/articol_87498-Editorii-adusi-de-Rodica-Culcer-au-fost-scosi-de-la-Jurnalul-de-ora-19-00.htm (accesat la 22 octombrie 2007)).

⁵⁸ Interviu cu Rodica Culcer, București, 21 septembrie 2007.

⁵⁹ Interviu cu Alexandru Sassu, cit.

- Interzicerea numirii ca membri în CA a politicienilor cu funcții executive în partidele politice;
- Impunerea unor reguli clare privind conflictul de interese;
- Separarea pozițiilor de președinte al CA și de director general
- Organizarea unui concurs pentru poziția de director general în cele două instituții publice de radio și televiziune;
- Creșterea transparenței celor două instituții prin efectuarea unui audit editorial și organizațional anual și prin publicarea deciziilor consiliilor de administrație;
- Mutarea deciziei privind nivelul taxei radio-TV de la Guvern la Parlament.

În cei 19 ani de istorie postdecembristă, SRR și SRTv s-au aflat mereu la cheremul intereselor mercantile ale unui grup de politicieni care au încercat să le utilizeze ca instrumente de manipulare, a spus Turcan.⁶⁰

3.3 Finanțarea serviciilor publice de radio și televiziune

Finanțarea serviciilor publice de radio și televiziune naște și pe mai departe controverse, devenind insuficientă pentru dezvoltarea celor două instituții. Maria Țoghină, președintele-director general al SRR, a declarat că radioul public a fost confruntat cu dificultăți financiare care au pus în pericol funcționarea zilnică a serviciului.

Cea mai mare parte a finanțării celor două instituții publice de media vine din taxele de abinament încasate de la populație. Gospodăriile private plătesc 1,2 euro pe lună, în timp ce persoanele juridice plătesc 4,5 euro pe lună. Nivelul acestor taxe nu a mai fost actualizat, din 2003, cu rata inflației. Potrivit lui Țoghină, numai 60% din locuințele din România plătesc această taxă. Restul gospodăriilor sunt scutite. Multe dintre ele beneficiază de această scutire în baza declarației pe proprie răspundere că nu au nici receptor radio, nici receptor TV.⁶¹

Fostul președinte al SRTv, Tudor Giurgiu, a cerut Parlamentului să crească taxa TV, dar ulterior a pierdut simpatia parlamentarilor și inițiativa lui a fost abandonată. Actualul președinte Sassu a declarat că ar dori să prezinte mai întâi „niște rezultate”, și apoi va cere Parlamentului să crească taxa.⁶² Ponderea încasărilor din taxe în veniturile televiziunii a scăzut de la 74% în 2004 la 60% în 2006. În același timp, cheltuielile au crescut de la an la an.

⁶⁰ Interviu cu Raluca Turcan, cit.

⁶¹ Interviu cu Maria Țoghină, București, 27 septembrie 2007.

⁶² CJI, „Vulnerabilități și puncte forte ale media publice înainte de alegeri”, București, 4 octombrie 2007, disponibil la <http://www.cji.ro/userfiles/file/documente/tendinte4.doc> (accesat la 24 ianuarie 2008), pp. 60-67.

Tabelul 3. Bugetul total al SRTv (2004–2006)

	Total venituri (milioane euro)	Sursa veniturilor (în procente din veniturile totale) ⁶³		
		Taxa de abonament	Subvenții de stat	Publicitate și sponsorizare
2006	142,4	60,0	23,0	15,0
2005	121,4	68,1	19,2	11,0
2004	103	74,0	14,0	11,0

Sursă: SRTv, Raport de activitate pe anul 2006

Tabelul 4. Totalul cheltuielilor SRTv (2004–2006)

	Total cheltuieli (milioane euro)	Cheltuielile defalcate (în procente din cheltuielile totale)				
		Costurile operațiunilor externalizate ⁶⁴	Resurse umane	Taxe	Costuri de amortizare	Provizioane
2006 ⁶⁵	148	44,4	33,8	11,5	8,0	0,4
2005	114,5	48,0	33,0	9,9	8,8	0,3
2004	89,5	73,0	29,0	7,0	7,0	-16,0

Sursă: SRTv, Raport de activitate pe anul 2006

3.4 Standardele editoriale

În 2006, Codul deontologic al jurnalistului a devenit parte a Contractului colectiv de muncă pe ramura mass-media. Inițiativa a aparținut MediaSind, o organizație care reunește sindicatele din cea mai mare parte a instituțiilor publice de media.⁶⁶ Organizația susține că reprezintă breasla profesională a jurnaliștilor, în general.

⁶³ Alte surse minore de venituri nu au fost incluse în tabel.

⁶⁴ Acestea includ drepturile de difuzare pentru filmele artistice și programe, plata colaboratorilor cu normă parțială, întreținerea clădirilor, asigurările etc.

⁶⁵ Alte cheltuieli adiționale minore pentru 2006 nu au fost incluse.

⁶⁶ Versiunea online a Contractului este disponibilă la <http://www.mediasind.ro/ccm.doc> (accesat la 25 ianuarie 2008).

MediaSind a introdus în Contractul colectiv de muncă o serie de drepturi cum ar fi salarii cu cel puțin 25% mai mari decât cel mediu pe economie.

Coșul include o serie de principii și norme care reglementează munca jurnaliștilor, cum ar fi comportamentul onest, incompatibilitatea cu apartenența la partidele politice și necesitatea de a utiliza mijloace etice în obținerea informațiilor. Codul prevede ca eventualele conflicte între jurnaliști să fie rezolvate pe cale amiabilă sau să fie adreseate Comisiei paritare, un organism format din 12 membri, însărcinat cu rezolvarea unei game largi de plângeri, inclusiv a dreptului la replică. Comisia este formată, în mod egal, din reprezentanți ai sindicatelor și patronatelor. Comisia paritară nu a emis, până în prezent, nicio decizie.

4. RADIODIFUZORII PRIVAȚI

4.1 Reglementări și structuri de conducere

Nou-adoptatul Cod al audiovizualului a devenit „Biblia sectorului”, precizând principalele reguli în ceea ce privește conținutul difuzat. Cu toate acestea, există canale care continuă să evite aceste reglementări, înregistrându-se în străinătate. În plus, majoritatea radiodifuzorilor și-au pregătit propriile coduri deontologice. Acestea se aplică însă, în majoritate, numai jurnaliștilor și nu îi protejează pe directorii de canale de ingerințe din partea patronilor.

4.2 Proprietate și proprietate încrucișată

Concurența și profesionalismul au înregistrat o creștere explozivă pe piața de audiovizual caracterizată de apariția oligopolurilor.⁶⁷ Câteva grupuri de media continuă să domine industria audiovizualului. Majoritatea marilor proprietari de media au legături strânse cu cercurile de afaceri sau politice. Unii dintre proprietarii de media sunt „lupi în blană de oaie”. Dar ei sunt doar „parteneri de dans pentru acei indivizi și instituții care au nevoie de ajutorul media în acțiunile lor politice și economice”.⁶⁸

Profesorul american de jurnalism Peter Gross scria:

⁶⁷ G. Doyle, *Understanding Media Economics* (ediția a patra), Sage Publications, Londra, Thousand Oaks, New Delhi, 2005.

⁶⁸ M. Coman, decanul Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea București, citat de P. Gross, în *Dances With Wolves. A meditation on the media and political system in the European Union's Romania*, un articol având la bază prezentarea făcută în cadrul conferinței „Ora României” organizată de Institutul pentru Rusia și Europa de Est, Indiana University, Bloomington, 22-24 martie 2007, p. 5.

[Dan] Voiculescu, un fost agent al celebrei Securități, versiunea românească a KGB-ului, nu este singurul care-și utilizează propriile canale mediatice în scopuri politice, pretinzând în același timp că este victima unui sistem în a cărui creare nu are nicio vină; Sorin Ovidiu Vîntu, Dinu Pariciu, Valentin Păunescu, Viorel și Ioan Mîcula, Liviu Luca, Verestoy Attila, Sorin Marin și Adrian Sîrbu dețin principalele mijloace de informare în masă și sunt, în același timp, lideri de partide politice, membri ai Parlamentului sau oameni de afaceri cu puternice interese, legături sau ambiții politice, mînuindu-și canalele mediatice ca pe niște spade.[între timp, Sorin Marin nu mai figurează oficial ca deținând părți în industria mass-media]⁶⁹

Pentru prima dată de la crearea sa, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) a afirmat că ex-senatorul Dan Voiculescu a fost colaborator al Securității ca poliție politică, în timpul regimului comunist. Deținător al celui de-al doilea mare imperiu mediatic din România, Voiculescu și-a transferat, cu câțiva ani în urmă, acțiunile în holdingul care include postul TV Antena 1 către fiicele sale. Una dintre ele este directorul executiv al companiei. La jumătatea anului 2007, la scurt timp după primirea verdictului CNSAS, Voiculescu l-a atacat în justiție. La finele lui ianuarie 2008, Curtea Constituțională a luat uimitoarea decizie de desființare a CNSAS. Decizia Curții a urmat unei plângeri a lui Voiculescu împotriva Consiliului.

Voiculescu a fondat, în anii 1990, un holding media care controlează azi posturile Antena 1, Antena 2 și Antena 3, cotidianul *Jurnalul național* și publicația *Săptămâna Financiară*. El exercită o influență majoră asupra conținutului editorial al canalelor mediatice pe care le-a construit. De exemplu, pe 2 mai 2007, a sunat în direct în cadrul unui talk-show găzduit de Antena 3 și a fost lăsat să o insulte pe ministrul Justiției, Monica Macovei. În timpul acelei emisiuni a declarat că „a fost o adevărată plăcere” să o insulte. După difuzarea programului, CNA a dat publicității o scrisoare în care se arată că Voiculescu a avut o „atitudine insidioasă și agresivă față de declarațiile Monicăi Macovei”. Când moderatorul a încercat să intervină, spre a echilibra tonul discuției, așa cum i-o cerea legislația audiovizualului, Voiculescu a admonestat-o.⁷⁰ Macovei a fost unul dintre miniștrii care au luptat împotriva corupției din țară și a fost extrem de apreciată de către Bruxelles.

⁶⁹ P. Gross, „Dansând cu lupii: O meditație asupra mass-media și sistemului politic în România Uniunii Europene (*Dances With Wolves, A meditation on the media and political system in the European Union's Romania*), cit., p. 5.

⁷⁰ CNA, Scrisoare, 3 mai 2007, citată de HotNews.ro, „Jignirile lui Dan Voiculescu la adresa Monicăi Macovei stârnesc îngrijorarea CNA”, disponibilă la http://www.hotnews.ro/arhiva/articol_1083372/jignirile_voiculescu_adresa_monica_macovei_st_arnesc_ingrijorarea.htm (accesat la 21 ianuarie 2008).

Și politicienii de la nivel local sunt, în egală măsură, implicați în afaceri de presă.⁷¹ Media Index, un site de web (www.mediaindex.ro) lansat în 2006, a publicat datele privind proprietatea tuturor companiilor de media din țară.⁷² La nivel general, transparența proprietății de media a crescut, dar mai există unele companii care își ascund proprietatea în jurisdicții offshore. Printre acestea se numără canalul de televiziune B1TV din București, al cărui investitor majoritar, Ismar International NV este localizat în Antilele Olandeze; Radio Total, controlat de o companie pe nume Comac Ltd. din Cipru (există speculații conform cărora s-ar afla în mâinile lui Sorin Ovidiu Vîntu și apropiaților săi); televiziunea locală Pratech Tv deținută de Central and Eastern European Investment Fund Ltd (CEEIF), cu sediul în Cipru; Radio XXI, controlat de firma cehă Corsum Invest A.S. și Radio Mix, aflat în proprietatea News century Media Holding BV, cu sediul în Olanda.

Companiile de audiovizual continuă să se afle concentrate în mâinile unui număr mic de actori. Grupul american CME și partenerul său român, Adrian Sîrbu, familia Voiculescu, omul de afaceri Sorin Ovidiu Vîntu, serviciul public de televiziune SRTv și SBS Broadcasting controlau, în iulie 2007, împreună, 72% din întreaga piață de audiovizual.⁷³

**Tabelul 5. Audiențele marilor actori pe piața TV
(în procente, defalcate pe proprietari)**

Principalii proprietari	CME (95%), Adrian Sîrbu (5%)	SRTv	Fam. Voiculescu	SBS Broadcasting	Sorin Ovidiu Vîntu	Alții
Share	26	22,1	15,1	4,7	3,7	28,4

Sursa: I. Comănescu, *Tendențe în relatarea media despre media III*, cit.

CME și-a crescut cota de participare în operațiunile românești de televiziune de la 80% în 2005 la 95% în toamna lui 2007, în baza unui acord multianual de plată încheiat cu asociatul, în prezent minoritar, Adrian Sîrbu. Sîrbu este COO al postului Pro TV, deținut de CME, și a fost numit în fruntea tuturor operațiilor CME din Europa

⁷¹ M. Coman, P. Gross, *Media și Jurnalism în România, (Media and Journalism in Romania)*, European Journalism Review Series, Berlin, Germany, Vistas Verlag, 2006, p. 66.

⁷² Media Index este un proiect realizat în 2006 de mai multe ONG-uri de media conduse de Centrul pentru Jurnalism Independent. Proiectul a fost susținut financiar de Ambasada Statelor Unite la București.

⁷³ I. Comănescu, *Tendențe în relatarea media despre media III: Concentrarea proprietății și a competențelor în mass-media românească*, p. 28, disponibil la <http://www.cji.ro/userfiles/file/documente/tendinte3.pdf> (accesat la 10 octombrie 2007).

Centrală și de Est în 2006.⁷⁴ CME a făcut un set de noi achiziții. Acumărat integral canalul TV Sport și și-a crescut, în 2007, investițiile în alte operații de media deținute de Sîrbu, inclusiv în agenția de presă Mediafax, care deservește aproape 90% din piața românească, în săptămânalul *Ziarul Financiar* și în săptămânalele locale *Bănățeanul*, *Ieșeanul*, *Bihoreanul*, *Sibianul*, *Hunedoreanul* și *Ziarul Clujeanului*. Toate celelalte acțiuni în Media Pro sunt deținute, direct sau indirect, de Adrian Sîrbu. Există o serie de companii legate de Media Pro, cu activități în domenii precum editare de carte, informații, tipărituri, cinema, divertisment și radio.⁷⁵

Într-o asociere cu grupul elvețian Ringier, Kanal D, deținut de grupul tuc Dogan, a pătruns pe piața românească în 2007. Cu toate acestea, audiențele întregitate în primele nouă luni ale anului au fost modeste. Ringier este o companie editoare mare, care deține în România tabloidul *Libertatea*, cotidianul *Evenimentul Zilei*, ziarul de sport *Gazeta Sporturilor* și săptămânalul economic *Capital*, plus un număr de reviste ilustrate pentru femei, precum și reviste cu programe TV. Legiitorul nu a adoptat nicio prevedere legală privind proprietatea încrucișată. Legea audiovizualului impune restricții numai pentru radio și televiziune.⁷⁶ O entitate poate fi acționar majoritar doar într-un „radiodifuzor” și poate deține maximum 20% în orice altă companie asemănătoare. Dar, în pofida acestor limite extrem de clare în ceea ce privește concentrarea proprietății, numărul de licențe pe care le poate deține o companie este nelimitat.⁷⁷ De exemplu, când compania Realitatea Media, al cărui acționar majoritar declarat este Sorin Ovidiu Vîntu, a preluat Radio Guerilla, în mai 2006, a depășit limita de 20%. Realitatea Media a cerut CNA permisiunea de a își transfera Radio Guerilla alături de celelalte licențe deținute. Pe scurt, limita de 20% poate fi cu ușurință depășită, dacă organismul de reglementare aprobă transferul de licență către proprietarul majoritar. Companiile de media pot face acest lucru atâta timp cât nu dobândesc prin aceasta o cotă de piață de peste 30% la nivel național.⁷⁸

Ca urmare a presiunilor societății civile, proprietarii de media au început să devină mai transparenți. Ca urmare a lansării, în 2005, a capitolului despre România a studiului OSI „Televiziunea în Europa”, CNA a cerut Realitatea Media să dezvăluie, în interval de 60 de zile, identitatea proprietarului real al grupului. Organismul de reglementare știa doar că grupul este deținut de o entitate înregistrată în Cipru, țară care asigură confidențialitatea datelor de proprietate. Omul de afaceri Sorin Ovidiu Vîntu a declarat, la începutul anului 2006, că el este proprietarul integral al grupului Realitatea Media, care deține canalul de știri Realitatea TV și câteva stații locale de televiziune și radio. Proprietatea lui Vîntu asupra unor radiodifuzori este problematică, deoarece

⁷⁴ Raportul CME, cit., p. 11.

⁷⁵ Raportul CME, cit., p. 11.

⁷⁶ Legea audiovizualului, art. 44 (1-10).

⁷⁷ Legea audiovizualului, art. 44 (9).

⁷⁸ Legea audiovizualului, art. 44 (3).

Legea audiovizualului interzice persoanelor care au cazier penal să dețină licențe. Potrivit relatărilor de presă, Vîntu a ispășit o pedeapsă de patru ani de închisoare pentru fraudă, între noiembrie 1982 și septembrie 1987.⁷⁹ Înregistrarea de companii offshore continuă să fie unul dintre trucurile favorite ale proprietarilor români de media, utilizat pentru a-ți masca participarea în structurile de proprietate. Antena 4, un canal de divertisment lansat recent și care aparține familiei Voiculescu este deținut, în proporție de 30% de compania Abacus, cu sediul în Cipru, potrivit datelor furnizate de companie către CNA. Abacus este, în același timp, și cea care reprezintă, pe lanț, o parte din afacerile dezvoltate de celebrul jucător de tenis și om de afaceri Ion Țiriac, potrivit relatărilor presei.⁸⁰

4.3 Piața de publicitate

Valoarea totală a pieței de publicitate din România a fost estimată la 520 de milioane de euro, în cifre nete, pentru anul 2007, televiziunile controlând mai mult de jumătate. Potrivit altor surse, valoarea netă a pieței de publicitate în 2007 a fost de 485 de milioane de euro.⁸¹ Agențiile estimează o creștere a pieței de 20% pentru anul 2008.⁸²

⁷⁹ M. Minca, „Vîntu, haiducul brânzoaicelor”, *Evenimentul Zilei*, 23 ianuarie 2007, disponibil la <http://www.evz.ro/article.php?artid=288977> (accesat la 20 ianuarie 2008).

⁸⁰ M. Ciorcan, „Țiriac reinventează sistemul firmă în firmă prin off-shore în off-shore”, *România liberă*, 19 mai 2005, disponibil la <http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/Business/11010/Tiriac-reinventeaza-sistemul-firma-in-firma-prin-off-shore-in-off-shore-.html> (accesat la 20 ianuarie 2008).

⁸¹ Initiative Media, *Media Fact Book 2007*, 13 iulie 2007, București

⁸² C. Ionescu, „Harta publicității în 2008: cine pierde și cine câștigă într-o piață de peste 600 de milioane euro”, *HotNews.ro*, disponibil la http://economie.hotnews.ro/stiri-media_publicitate-2261230-harta-publicitatii-2008-cine-pierde-cine-castiga-intr-piata-pest-600-milioane-euro.htm (accesat la 29 ianuarie 2008).

Tabelul 6. Cotele din cheltuielile de publicitate 2006–2007

Mediul	Cota (în procente)	
	2006	2007
Televiziune	60,4	57,0
Presă scrisă	23,4	25,0
Radio	7,4	9,0
Outdoor	6,6	8,0
Altele (inclusiv Internet)	2,2	1,0

Sursă: Estimările ARBO Media⁸³ și Media Hub⁸⁴

Pro TV a continuat să controleze cea mai mare parte a cheltuielilor cu publicitatea pentru televiziuni, deși cota sa a scăzut, în principal din cauza fragmentării pieței de publicitate TV. Veniturile totale din publicitate ale principalelor trei canale din țară au scăzut semnificativ de la 48,7% în 2004 la 40% în 2006.

⁸³ IP International Marketing Committee, „Televiziunea 2007. Date-cheie la nivel internațional” (*Television 2007. International Key Facts*), Octombrie 2007, p. 327, (numit în cele ce urmează IP International Marketing Committee, *Televiziunea 2007*).

⁸⁴ P. Barbu, „Piața publicității românești a depășit 500 milioane de euro în 2007” (*Adevărul*, 9 ianuarie 2008, disponibil online la <http://www.adevarul.ro/articole/piata-publicitatii-romanesti-a-depasit-500-milioane-de-euro/337225> (accesat la 29 ianuarie 2008).

Tabelul 7. Cotele din veniturile de publicitate pe piața de televiziune (2004–2006)

Postul	(cota în procente)		
	2004	2005	2006
Pro TV	18,7	16,7	15,2
Prima TV	5,6	14,2	14,2
Antena 1	13,0	11,2	11,0
Acasa TV	7,1	8,2	10,8
National TV	1,7	5,9	8,7
TVR 1	17,0	9,3	8,4
Realitatea TV	2,0	7,9	7,7
B1 TV	1,4	7,9	7,5
Pro Cinema	n.a.	4,5	4,9
TVR 2	6,7	2,1	4,5
Discovery	n.a.	0,5	3,0
MTV Romania	0,9	2,6	2,9
Other	23,9	8,1	1,2

Sursă: Alfa Cont Mediatrack⁸⁵

Creșterea pieței de publicitate a fost afectată de presiunile mari exercitate asupra costurilor de producție. Pro TV, de exemplu, a înregistrat o creștere a costurilor lunare cu aproximativ un million euro, comparativ cu aceleași costuri în 2006.⁸⁶ Aceste presiuni au fost antrenate în principal de creșterea cheltuielilor cu drepturile de autor și introducerea TVA pentru drepturile de difuzare a filmelor, cu începere din 2005. În toamna anului 2005, Guvernul a crescut de mai multe ori sumele plătite organismelor de gestionare colectivă a drepturilor de autor funcționând în cadrul Oficiului Român pentru Drepturile de Autor (ORDA). Ministrul culturii, Adrian Iorgulescu, care a inițiat norma, a fost șeful unui astfel de organism. Asociația Română de Comunicații Audiovizuale (ARCA), principala asociație a radiodifuzorilor privați din industrie, a protestat în repetate rânduri față de această decizie, argumentând că o creștere bruscă a

⁸⁵ IP International Marketing Committee, *Televiziunea 2007. Principalele date internaționale*, Octombrie 2007, p. 327, (numită în cele ce urmează, IP International Marketing Committee, *Televiziunea 2007*).

⁸⁶ Raportul Anual al CME, cit., p. 52.

taxelor va afecta negativ sectorul și arătând că România a devenit cea mai scumpă țară în materie de drepturi de autor, cu un procentaj de 15,4% pentru televiziuni și 12,8% pentru radiouri.⁸⁷ Odată cu creșterea sumelor pentru drepturile de autor, SRTv a înregistrat o creștere a cheltuielilor lunare cu 230.000 de euro, în 2006, față de anul precedent.⁸⁸ În afara acestor cheltuieli, SRTv trebuie să contribuie, în fiecare an, cu 15% din veniturile din publicitate pentru finanțarea filmelor românești.⁸⁹ În ianuarie 2006, SRTv a selecționat spre finanțare 22 de proiecte de filme de televiziune, dintr-un total de 570 de proiecte propuse.⁹⁰

4.4 Standardele editoriale și independența

Apărută ca tendință pe la mijlocul anilor 1990, tabloidizarea a devenit o caracteristică permanentă a industriei de televiziune din România. Scandalul și senzaționalismul au invadat atât divertismentul, cât și știrile.⁹¹ „Vampirismul emoțional” a devenit o practică uzuală a programelor, care abundă în accidente, violențe și incendii.⁹² „Amestecul între comerțul cu știri morbide și nevoia de prestigiu mediatic este un semn al criteriilor neașezate, al primitivismului moral de care societatea noastră nu reușește să se dezbrace”, scria Mircea Vasilescu.⁹³ Principalele programe de știri ale canalelor comerciale au puțină relevanță și consistență. Informația este împachetată astfel încât să șocheze și să smulgă lacrimi, orice întâmplare obișnuită devine știre, iar camera ascunsă este utilizată în mod exagerat doar pentru a face programul mai atractiv.⁹⁴ Programele de știri ale televiziunii publice conțin exemple mai bune de relatare și documentare, urmărind îndeaproape cele mai relevante chestiuni ale zilei, dar sunt prezentate mai puțin atractiv.

⁸⁷ Ordonanța de urgență a Guvernului 123/2005 privind modificarea și completarea Legii 8/1996, *Monitorul Oficial* 843, 19 septembrie 2005.

⁸⁸ ARCA, conferințe de presă, București, 29 noiembrie 2005 și 13 martie 2006.

⁸⁹ Ordonanța de Guvern 39/2005 amendată prin Legea 14/2006, *Monitorul Oficial* 641, 21 iulie 2005, art. 17.

⁹⁰ Raportul anual al SRTv, cit., p. 13.

⁹¹ M. Coman, *Mass-media în societatea post-comunistă*, Polirom, Iași, 2003, p. 74.

⁹² AMP, „Un om a mușcat o știre”, București, 2006, disponibil la http://www.mma.ro/BAZA%20DE%20DATE/Politic/campanie_final1.pdf (accesat la 30 septembrie 2007, p. 9).

⁹³ M. Vasilescu, „Mass-comedia”, în M. Coman, *Mass-media în societatea post-comunistă*, cit. p. 72.

⁹⁴ M. Preoteasa, „Două televiziuni: două realități” în R. Udovičić, „Indicatorul interesului public: știrile locale de la orele de vârf – monitorizarea și analiza programelor de știri din 10 țări din Balcani (*Indicator of public interest: TV prime time domestic news – monitoring and analysis of TV news programmes in 10 SEENPM countries*), un proiect SEENPM, Sarajevo, Media Plan Institute, 2007, pp. 190-191.

Principalul jurnal de știri de la Pro TV, care se bucură de cea mai mare audiență din țară, s-a confruntat cu întrebări legate de credibilitatea știrilor, după ce a difuzat în exces materiale cu George Becali, proprietarul Clubului de fotbal Steaua. Becali a devenit un personaj dominant în jurnalele Pro TV. El apărea în știrile sportive legate de performanțele echipei Steaua sau când face declarații scandaloase, vitriolante, atacându-și oponentii, dar și la programele generale de știri unde este înfățișat dând pomeni oamenilor săraci. Aproape necunoscut cu câțiva ani în urmă, Becali, care și-a înființat propriul partid, de dreapta ca orientare, a devenit treptat, ca popularitate, a doua personalitate politică, după președintele Traian Băsescu, potrivit ultimelor sondaje de opinie. Posturile de televiziune se dau în vânt după aparițiile excentrice ale lui Becali, adesea piperate cu expresii necuviincioase, uneori chiar înjurături.

Becali însuși a lămurit, involuntar, motivele din spatele mediatizării lui excesive de către Pro TV. Într-un talk-show televizat la B1 TV, pe 7 februarie 2007, el a declarat că Steaua, Pro TV și Hotelul Marriott au încheiat un acord privind mediatizarea lui la Pro TV în schimbul stingerii unor datorii între cele trei părți.⁹⁵ O companie care are relații cu Pro TV avea datorii față de Clubul Steaua. Clubul de fotbal datora 200.000 dolari hotelului Marriott, unde are sediu. Companiile legate de Pro TV aveau niște datorii similare față de hotel. Potrivit lui Becali, schimbul ar fi constat în expunerea pozitivă a lui Becali și a hotelului Marriott, ca o compensare. Interviu cu Becali în somptuosul său birou aflat în hotel au fost difuzate la ore de maximă audiență, în programele de știri, ceea ce, în lumina dezvăluirilor, putea fi perceput ca un mod de a face publicitate pentru Becali și Marriott.⁹⁶ Un grup de ONG-uri de media a cerut diferitelor autorități, inclusiv Gărzii Financiare și CNA, să investigheze cazul. Aceste cereri au rămas fără rezultat concret. Toate autoritățile solicitate au declarat că nu pot investiga cauza deoarece lipsesc documentele doveditoare.

În iunie 2007, CNA a creat un precedent periculos, permițând politicianilor să apară ca moderatori în programele culturale și artistice ale televiziunilor.⁹⁷ Decizia a părut a fi un dar pentru președintele Comisiei mass-media din Senat, poetul Adrian Păunescu, un artist cunoscut pentru legăturile sale strânse cu regimul comunist și cu fostul dictator Nicolae Ceaușescu. După 1989, Păunescu a moderat ore de talk-show-uri.⁹⁸

⁹⁵ G. Lăcătuș, D. Lazăr, „Becali și-a cumpărat știrile Pro TV”, *Cotidianul*, 10 februarie 2007, disponibil online la <http://www.cotidianul.ro/index.php?id=9236&art=24395&cHash=85b33aca85> (accesat la 10 octombrie 2007).

⁹⁶ Ș. Cădea, „Ghici cine vine la știri?”, *MediaIndex.ro*, pe site-ul Centrului Român pentru Jurnalism de Investigație, disponibil online la <http://crji.org/news.php?id=127&l=1> (accesat la 3 decembrie 2007).

⁹⁷ Extras din procesul verbal al ședințelor CNA, București, 13 iunie 2007, disponibil online la <http://www.cna.ro/activitate/extras/070613.html> (accesat la 20 septembrie 2007).

⁹⁸ Vezi OSI/România, p. 1,275.

În preajma marilor evenimente politice s-au înregistrat schimbări în echipele editoriale ale televiziunilor. Pe 26 octombrie 2007, conducerea postului Antena 1 l-a înlocuit pe Vlad Petreanu din poziția de director de știri cu un jurnalist mai puțin cunoscut. Niciuna dintre părțile implicate nu a comentat această mișcare, au existat însă temeri că plecarea lui Petreanu ar putea slăbi independența programelor de știri ale postului exact înainte de campania electorală pentru primele alegeri europene din România, desfășurate pe 25 noiembrie 2007.

4.5 Radiodifuzorii regionali și locali

Cazul de cenzură semnalat la Canal 7 TL+ din Baia Mare a fost câștigat, în cele din urmă, de către jurnalistul Ioan Romeo Roșianu. Contractul său de muncă a fost desfășurat în 2004, după ce a difuzat o serie de materiale despre modul în care primarul orașului, Cristian Anghel, cheltuia fondurile publice.⁹⁹ Roșianu l-a acuzat pe Anghel că a supus la presiuni conducerea Canalului 7 TL + pentru a înlocui emisiunea critică pe care o realiza cu un program care promova activitatea lui Anghel. Roșianu a mai dezvăluit că Primăria avea un contract de publicitate cu canalul de televiziune. Roșianu a câștigat procesul, curtea obligându-l pe primar să plătească daune în valoare de 50.000 lei (14.000 euro). Roșianu a primit compensația decisă de curte. El nu a cerut să fie reangajat la Canal 7 TL +, iar între timp și-a fondat propria publicație. Acesta a fost primul caz de cenzură din țară care a parcurs complet procedura legală.¹⁰⁰

Jurnaliștii de la posturile locale se confruntă adeseori cu situații în care oamenii de afaceri care dețin acele posturi nu sunt interesați în a obține profit de pe urma lor, ci mai degrabă le utilizează ca instrumente pentru promovarea ambițiilor și intereselor lor politice. Dan Tăpălagă, jurnalist care a lucrat atât în presa națională, cât și în cea locală, declară: „Zei supremi sunt patronii, mogulii, oligarhii, oamenii foarte puternici (Vîntu, Voiculescu, Sîrbu, Patriciu); diviziile de marketing sunt niște zeități ceva mai mici; Uneori, cei care vând publicitate folosesc informația [produsă de jurnaliști] pentru a obține un contract [de publicitate].”¹⁰¹

În afara cenzurii și a presiunilor economice, calitatea programelor de televiziune este afectată negativ de tabloidizarea excesivă. Adrian Voinea, redactor-șef al ziarului regional *Gazeta de Sud* a criticat preponderența divertismentului pe ecranele televizoarelor. „Nu văd o creștere a calității. Din punctul meu de vedere, primim

⁹⁹ Vezi OSI/România, p. 1,277.

¹⁰⁰ Interviu cu Romeo Roșianu, prin telefon, 16 ianuarie 2008.

¹⁰¹ D. Tăpălagă, redactor la *HotNews.ro*, a făcut aceste remarce în cadrul talk-show-ului TV „Cine face legea în presă?”, *Realitatea TV*, transcriere efectuată de Media Monitoring, publicată de *Blogul lui Comănescu*, disponibil online la <http://comanescu.hotnews.ro/la-realitatea-despre-cine-face-legea-in-presa.html#more-1629>, 10 iunie 2007, (accesat la 3 decembrie 2007).

numai divertisment. Chestiunile serioase sunt tratate ca și cum ar fi divertisment”.¹⁰² Jurnalismul de investigație este aproape absent de pe ecranele televizoarelor, cu puține excepții, legate de chestiunile sociale.

5. GRILELE DE PROGRAME ALE RADIODIFUZORILOR PUBLICI ȘI PRIVAȚI

5.1 Programele difuzate

Programele de știri domină la TVR1 și Pro TV (circa 25% din timpul total de emisie). Antena 1 și Prima TV dedică și ele un timp substanțial acestor programe (aproape 20%). Paradoxal, cel mai mare spațiu de emisie alocă știrilor posturile OTV și B1TV, posturi cu rating modest, sub 1%. Fac acest lucru pentru că este ieftin să produci programe de știri tabloidizate, bazate de relatări jurnalistice care nu intră în esență, limitându-se la scandaluri, zvonuri și bârfe. Divertismentul predomină la Antena 1, în timp ce Pro TV se axează pe filme, în detrimentul spectacolelor de divertisment (46,3% față de 11%). Unele posturi au lansat programe de televiziune inovatoare, interactive, care includ sondaje de opinie. Printre acestea se numără talk-show-ul „Zece pentru România” (de la Realitatea TV), cu participarea unui mare număr de telespectatori și „Mari români” (de la TVR1), un program care a luat drept model programul BBC „Greatest Britons”. Canalul public TVR1, Antena 1 și B1 TV se bazează în principal pe producții proprii, în timp ce Pro TV își contractează din afara companiei mai mult de jumătate din programe.

În general, sportul și programele meteo atrag cea mai mare audiență. La televiziunea publică, Campionatul Mondial de Fotbal și Cupa UEFA au obținut cele mai mari rate de audiență în 2006, urmate de programul „Mari români” și „Surprize, surprize”, unul dintre cele mai populare reality-show-uri ale TVR în ultimii ani. Cu toate acestea, cotele de audiență ale TVR 1 au scăzut în primele nouă luni ale lui 2007. Foarte apreciată în 2006 pentru calitatea unor programe precum magazinul științific „Dincolo de hartă”, programul de călătorii „Bazar” și cel de știri și analize „Top 7”, TVR a trebuit să renunțe la aceste programe în 2007, motivul invocat fiind dificultățile financiare. Un program precum „Bazar” costă doar 2.000 de euro pe ediție. Potrivit lui Sassu, chiar și așa s-a dovedit prea scump pentru SRTv, care înregistra pierderi de 9 milioane de euro la 30 iunie 2007.¹⁰³ În 2006, TVR 2 reușise să atragă un public cu educație superioară, după ce renunțase la difuzarea de telenovele în favoarea unor programe de mai bună calitate.¹⁰⁴ După scandalurile de cenzură din octombrie 2007, situația din SRTv este confuză. Această evoluție survine aprecierilor pe care le-a câștigat

¹⁰² IREX, *Media Sustainability Index*, cit.

¹⁰³ SRTv, *Raport de activitate pe anul 2006*, p. 10.

¹⁰⁴ Interviu cu Alexandru Sassu, cit.

în 2006, când televiziunea publică era, potrivit unor observatori, „cea care stabilește tendințele, atât în ceea ce privește programele, cât și în materie de filme bune [...]”.¹⁰⁵ Programele culturale și artistice ale postului, precum „Profesioniștii”, „Garantat 100%” sau „Lumea citește” se bucurau de audiențe foarte bune.

Postul de știri Realitatea TV a întrecut TVR1 la audiențele dezbaterilor și talk-show-urilor. Programele lor au obținut o audiență media de 18,3%, față de 12,2%, cât a înregistrat TVR 1.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Interviu cu Ioana Avădani, cit.

¹⁰⁶ Centrul pentru Sociologie Urbană și Regională (CURS), studiu de audiență comandat de CNA, iunie 2006, disponibil în Raportul anual al SRTV, cit., p. 33.

**Tabelul 8. Structura programelor
(principalii radiodifuzori – procentaj diferențiat pe genuri)**

Canalul	Știri	Educație, cultură, religie	Filme (inclusiv documentare și desene animate)	Divertisment		Publicitate		Minorități	Ultimele date comunicate CNA la
				Total	Jocuri	Total	Teleshopping		
Antena 1	19	0	25	56	0	0	0		31 august 2006
B1TV	33,73	0,74	14,43	41,98	4,16	9,12	4,96	0	20 noiembrie 2003
Național TV	21	1	43	35	0	0	0	n.a.	10 martie 2006
OTV	58,57	12	0	14,43	0	15	0	0	20 aprilie 2004
Prima TV	20	4	37	19	0	20	4,59	0	16 septembrie 2004
Pro TV	23,80	2,48	46,33	11,02	0	16,37	1,48	0	8 mai 2005
Pro TV International	27	2	31	40					8 septembrie 2005
TVR1	25,67	19,27	24,42	30,64	n.a.	8*	2,53*	4	15 martie 2007
TVR2	16,88	25,82	38,09	19,41	n.a.	8,97*	2,29	n.a.	15 martie 2007
TVR International	51,44	15,82	12,20	20,54	0	0	0	0	15 martie 2007

Sursa: Rapoarte ale companiilor, citate de CNA, 9 octombrie 2007.
(*cifre la finele lui 2006, potrivit SRTv, Raport de activitate pe anul 2006)

5.2 Prevederi generale privind știrile

Codul audiovizualului, intrat în vigoare la 14 aprilie 2007, a creat principalul mecanism al pieței pentru garantarea unor relatări corecte și echilibrate în audiovizual. Codul face, în egală măsură, referiri la instrumentele de auto-reglementare ale industriei.

Programele de radio și televiziune trebuie să respecte standardele editoriale prevăzute de mecanismele de auto-reglementare, cu prevederile europene și cu cele ale legislației naționale în domeniu. Ele trebuie să reflecte diversitatea culturală și respectul pentru identitatea națională și europeană.¹⁰⁷ Atât Clubul Român de Presă, reprezentând proprietarii din presa scrisă, precum și ARCA, asociația reprezentând radiodifuzorii, au un Cod etic pe care jurnaliștii trebuie să-l respecte.¹⁰⁸ Asociația Română a Agențiilor de Publicitate (Romanian Association of Advertising Agencies, RAAA), care reprezintă industria de publicitate, a adoptat propriul Cod de conduită în publicitate, recunoscut oficial de CNA în octombrie 2003. Codul este obligatoriu pentru toți membrii asociației.

SRTv este de departe radiodifuzorul cu cel mai complex sistem de auto-reglementare. SRTv utilizează un set de norme interne de organizare și funcționare. Activitatea jurnaliștilor din TVR este monitorizată de o Comisie de Etică și Arbitraj (CEA) și de un Ombudsman. Cu toate acestea, activitatea Ombudsman-ului este realizată cu dificultate din cauza lipsei unei echipe specializate care să monitorizeze și să analizeze comentariile venite din partea telespectatorilor. Mai mult, deciziile CEA par a nu avea prea mare greutate în interiorul TVR.

Atât referendumul pentru suspendarea președintelui Băsescu, în primăvara lui 2007, cât și cel pe marginea votului uninominal din noiembrie 2007 au pus bazele introducerii unui nou set de reglementări pentru radiodifuzori, mai ales în ceea ce privește principiile relatării corecte și echilibrate, elaborat și adoptat de CNA.¹⁰⁹ Totuși, acest din urmă referendum s-a bucurat de o foarte mică atenție din partea serviciului public de televiziune.

5.3 Indicații generale privind realizarea programelor

Regula celor trei treimi în programele de știri (care cere acordarea de timp de antenă egali pentru coaliția de guvernământ, pentru opoziție și pentru politicienii

¹⁰⁷ Audiovisual Code, cit., art. 89.

¹⁰⁸ R. Martin, „România”, in M. Preoteasa, *The Business of Ethics, the Ethics of Business, SEENPM – CJI*, București, 2005, p. 21.

¹⁰⁹ CNA, Decizia nr. 369 din 23 aprilie 2007 pentru reflectarea pe posturile de radio și de televiziune a referendumului privind demiterea președintelui României, *Monitorul Oficial* nr. 271, 24 aprilie 2007, art. 1-4, 8, 9.

independenți) a fost schimbată în 2007. Regula fusese introdusă în 2002, într-o perioadă în care Guvernul se bucura de o atenție excesivă din partea televiziunilor, în timp ce activitatea politicianilor din opoziție era arareori reflectată pe ecranele televizoarelor. Mai mult, unii membri ai Guvernului, precum fostul premier Adrian Năstase, în perioada 2000–2004, se bucurau de o expunere exagerată. În același timp, regula ar fi putut fi cu greu aplicată, atâta timp cât, în realitate, majoritatea știrilor veneau chiar din zona Guvernului, deoarece opoziția, în special cea ne-parlamentară, nu avea capacitatea de a produce evenimente cu valoare de știre.

De aceea, radiodifuzorii au declarat că au fost amendați pe nedrept pentru vina de a nu fi respectată această prevedere.¹¹⁰ CNA a schimbat regulile jocului și a introdus în Codul audiovizualului prevederea ca partidul de guvernământ să beneficieze de 60% din timpul alocat partidelor politice, iar restul de 40% să fie împărțit între opoziție și politicienii independenți. Prevederea se aplică tuturor radiodifuzorilor.

5.4 Cotele obligatorii de opere europene și indigene

Încorporată în legislația românească, Directiva Televiziunii fără frontiere (Television without Frontiers, TVWF), amendată recent,¹¹¹ obligă radiodifuzorii să rezerve majoritatea timpului de antenă operelor europene și 10% – operelor europene ale producătorilor independenți. Majoritatea posturilor au raportat îndeplinirea acestor cote în anul 2006. Corelând aceste date cu cele privind programele posturilor, defalcate pe genuri, rezultă că segmentele dedicate operelor europene au fost cel mai adesea umplute cu programe de divertisment și filme, în timp ce programele educaționale și culturale au fost mai degrabă ignorate. Toți radiodifuzorii ar trebui să aloce cel puțin 30% din timpul lor de emisie operelor românești.¹¹² Toate canalele care au prezentat astfel de cifre către CNA au îndeplinit această cerință, SRTv plasându-se în fruntea clasamentului.

¹¹⁰ M. Bercea, „Audiovizualul sub lupă”, *Revista 22 nr. 824*, 19-25 decembrie 2005, disponibil online la <http://www.revista22.ro/html/index.php?art=2294&nr=2005-12-19> (accesat la 20 ianuarie 2008).

¹¹¹ Directiva nr. 2007/65/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2007, care amendează Directiva nr. 89/552/EEC a Consiliului privind corelarea anumitor prevederi stabilite prin lege, reglementări sau acte administrative de către statele membre referitoare la derularea activităților de emisie în televiziune, *Official Journal of the European Union*, 18 decembrie 2007, L 332/27.

¹¹² Codul audiovizualului, cit., art. 90.

Tabelul 9. Îndeplinirea cotei de programe europene de către principalele canale de televiziune din România (2006)

Canalul	Opere europene (în procente)		
	General	Producții independente	Producții independente recente (Articolul 5, Directiva TVWF)
Pro TV	n.a.	n.a.	n.a.
Antena 1	54,92	28,66	27,56
Național TV	54,65	n.a.	n.a.
Prima TV	53,8	48,57	48,57
B1 TV*	76	3,8	15,2
Național TV	54,65	n.a.	n.a.
TVR1	68	20	12

Surse: Cifrele furnizate de posturi, înaintate CNA
(*de la 1 ianuarie 2005 la 31 decembrie 2006)

Respectarea acestor cerințe cuprinse în contractele de licență este însă dificil de monitorizat din cauza faptului că majoritatea radiodifuzorilor neglijează raportarea unor astfel de date, în special cele referitoare la genurile difuzate și producțiile proprii. Serviciul public de televiziune este o excepție notabilă. CNA nu poate impune niciun fel de sancțiune împotriva posturilor care nu raportează aceste cifre.

5.5 Obligații impuse serviciilor publice de radio și televiziune

Numai radiodifuzorii publici au obligația de a difuza programe dedicate minorităților. De exemplu, postul public de televiziune difuzează programe precum „Kronika” pe TVR1 și „Szeszta” (Siesta) pe TVR2, adresate minorității maghiare, cea mai numeroasă minoritate națională din România. TVR dedică minorității maghiare aproape jumătate din cota de 4% alocată minorităților naționale. Programele în limba maghiară sunt urmate de cele în limbile germană și romani.

Tablelul 10. Programe în limbile minorităților la TVR (ore, 2006)

Canalul	Maghiară	Germană	Altele (inclusiv Romi)	Număr anual de ore de program
TVR 1	106	63,07	41,17	210,24
TVR 2	94,61	47,30	47,30	236,52

Sursa: SRTv, Raport anual pe 2006

În afară de știri, SRTv are obligația de a mai transmite diferite alte tipuri de conținut, de la documentare la filme de televiziune. În toamna lui 2007, DOCUmentor, ONG care sprijină producția de documentare românești, a acuzat, printr-o scrisoare deschisă, SRTv de ruperea relațiilor cu toți producătorii independenți de documentare, invocând dificultățile financiare. SRTv și-a redus semnificativ achizițiile de producții independente în toamna lui 2007, comparativ cu anul precedent. SRTv încearcă să-și îndeplinească misiunea culturală prin intermediul canalului TVR Cultural, care reușește să atragă audiențe liliputane, cu pușin peste zero.

Jurnaliștii din SRTv sunt supuși unor constrângeri impuse de diferitele reglementări interne, precum Statutul jurnalistului din SRTv, care interzice utilizarea mijloacelor ilegale sau imorale în obținerea de informații, precum și filmările cu camera ascunsă și înregistrarea unor conversații private fără acordul explicit al celor înregistrați.¹¹³ Problemele apar din cauza faptului că Statutul nu face distincție între înregistrările făcute în interes public și alte tipuri de înregistrări ascunse, distincție care apare formulată ca atare în Codul audiovizualului.¹¹⁴

5.6 Obligațiile radiodifuzorilor comerciali

Nu există schimbări semnificative în ceea ce privește obligațiile impuse expres radiodifuzorilor privați. În anii 2006 și 2007, CNA a adoptat câteva decizii și recomandări care se aplică radiodifuzorilor privați, inclusiv obligația de a difuza, în cadrul jurnalelor de la orele de maximă audiență, anunțurile privind copiii dispăruți.

¹¹³ SRTv, *Statutul jurnalistului din SRTv*, art. 14, disponibil online la http://www.tvr.ro/articol_organizatie.php?id=1505 (accesat la 7 februarie 2008).

¹¹⁴ CNA, Codul Audiovizualului, cit., art. 38.

6. CONCLUZII

Sectorul de televiziune din România consistă dintr-o piață matură de rețele generaliste, cu doar câțiva mari jucători care pun accentul pe senzaționalism și divertisment, la care se adaugă o piață în creștere de canale de nișă, dintre care doar câteva au reușit să atingă un anumit nivel de notorietate al brandului. Piața televiziunii digitale este un teritoriu aproape neatins. Parlamentul a eșuat în tentativa de a pune bazele legale introducerii digitalizării. Dar sectorul privat a fost mai rapid decât autoritățile. Mulți dintre marii radiodifuzori au început să emită digital și au investit deja sume importante în echipament digital modern.

Prevederile referitoare la conținutul programelor radiodifuzate au fost adunate într-un Cod unic. În total, în țară sunt peste 200 de stații de televiziune, ceea ce dovedește o apetență sporită pentru investițiile în televiziune. Cu toate acestea, sursa capitalului din industrie a rămas, în cea mai mare parte, un mister, în ciuda prevederilor constituționale care permit transparența finanțărilor. Prevederile anti-concentrare pot fi mai bine urmărite, dat fiind accesul sporit la datele privind structurile de proprietate. Dar există încă un deficit de instrumente legale care să prevină concentrarea, deoarece legislația nu prevede nicio restricție în materie de proprietate încrucișată.

Radiodifuzorii publici se confruntă cu probleme financiare grave. Structurile lor de conducere reflectă, în continuare, echilibrul de putere din sfera partidelor politice, iar societatea civilă nu are încă posibilitatea de a-și promova reprezentanții în aceste structuri. În plus, legii îi lipsesc prevederile referitoare la conflictul de interese și la nivelul de competențe de care trebuie să dispună membrii consiliilor de administrație.

SRTv a reușit să-și sporească echilibrul și calitatea programelor. Talk-show-urile de prestigiu și filmele de artă și premiate au ajutat SRTv să obțină o mai mare credibilitate. Cu toate acestea, instituția se află încă sub control politic strict. Demiterea Consiliului de administrație la jumătatea anului 2007 a demonstrat că voința politică este elementul cel mai important în funcționarea instituțiilor publice de media. Furia clasei politice stârnită de difuzarea de către TVR a unei casete înfățișând un caz de corupție la nivel înalt a confirmat mediul politic viciat în care trebuie să funcționeze televiziunea publică.

În România de azi, este o practică răspândită ca, în loc de a ancheta cazurile de corupție expuse de mass-media, politicienii și autoritățile publice să investigheze jurnaliștii care au scos acele cazuri la lumină.

Deși încă părtinitoare în ceea ce privește relatarea confruntărilor politice, companiile de media încep treptat să fie tratate de către patronii lor drept operațiuni comerciale în sine, nu numai drept instrumente pentru urmărirea unor interese personale sau de afaceri. Multe dintre aceste companii fac parte din conglomerate mediatice mari sau se află în procesul de a atrage noi investitori. Dar, după anii de manipulare vizibilă, de lipsă de profesionalism și de senzaționalism ieftin, încrederea telespectatorilor se recâștigă cu greu. Telespectatorii de azi se uită la televizor mai ales pentru divertisment,

În timp ce pentru știri caută surse alternative, cum ar fi canalele de nișă sau internetul. Principala provocare a televiziunii din România este cum să modeleze sectorul astfel încât acesta să intre în era digitală mai profesionist, mai bun calitativ.

ANEXA 1. LISTA ACTELOR NORMATIVE CITATE ÎN ACEST RAPORT

Monitorul Oficial, publicația oficială a României.

Constituția Republicii România.

Legea audiovizualului 504/2002, *Monitorul Oficial* nr. 534 din 22 iulie 2002.

Legea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune (republicată), *Monitorul Oficial* nr. 153/1994, 18 iunie 1994.

Acte adoptate de Guvern

Ordonanța de Guvern 39/2005, amendată prin Legea 14/2006, *Monitorul Oficial* nr. 641, 21 iulie 2005.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 123/2005 privind modificarea și completarea Legii nr. 8/1996, *Monitorul Oficial* nr. 843, 19 septembrie 2005.

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 3/2006 pentru amendarea Legii nr. 544/2002, *Monitorul Oficial* nr. 133 din 13 februarie 2006, art. 1 (art. 72(2) în legea amendată).

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 134/2006 privind înființarea Autorității Naționale de Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informațiilor, *Monitorul Oficial* nr. 1046/2006, 29 decembrie 2006.

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 25/2007 privind stabilirea unor măsuri pentru reorganizarea aparatului de lucru al Guvernului, *Monitorul Oficial* nr. 270/2007, 23 aprilie 2007.

ANEXA 2. BIBLIOGRAFIE

În românește

- AMP, *Un om a mușcat o știre*, București, 2006.
- CNA, *Raportul anual de activitate*, 2006.
- CNA, *Statistici cu privire la licențe*, 29 iunie 2007.
- CJI, *Vulnerabilități și puncte forte ale media publice înainte de alegeri*, București, 4 octombrie 2007.
- Coman, M., *Mass-media în societatea postcomunistă*, Polirom, Iași, 2003.
- Comănescu, I., *Tendențe în reflectarea presei în presă III: Concentrarea proprietății și a competențelor în mass-media românească*.
- Raportul Comisiei de anchetă cu privire la investigarea activității SRR și SRTv, votat la 12 mai 2005, București.
- SRTv, *Raport anual de activitate*, 2006.
- SRTv, *Concluziile Comisiei de Etică și Arbitraj în cazul difuzării materialului filmat cu camera ascunsă în care sunt prezentați Decebal Traian Remeș și Ioan Avram Mureșan*.

În engleză

- CME, RAPORT trimestrial pentru trimestrul care sfârșește la 30 septembrie 2007, deus la *Security and Exchange Commission (SEC)*, SUA, 1 noiembrie 2007.
- Coman, M., Gross, P., *Media and Journalism in Romania*, *European Journalism Review Series*, Berlin, Germany, Vistas Verlag, 2006.
- Doyle, G., *Understanding Media Economics*, Sage Publications (ediția a patra), London, Thousand Oaks, New Delphi, 2005.
- Gross, P. *Dances With Wolves. A meditation on the media and political system in the European Union's Romania*, paper based on a presentation at the "Hour of Romania" conference organised by the Russian and East European Institute at Indiana University, Bloomington, 22–24 March 2007.
- IP International Marketing Committee, *Television 2007. International Key Facts*, October 2007.
- International Research and Exchanges Board (IREX), *Media Sustainability Index (MSI)*, concluziile unui grup de experți moderat de Cristian Ghinea, București, 18 aprilie 2007.
- Misiunea Comisiei Europene, Eurobarometrul Standard, TNS Opinions and Social, București, 11 iulie 2007.
- Martin, R., „România”, în M. Preoteasa, *The Business of Ethics, the Ethics of Business*, SEENPM – CJI, București, 2005.

Udovičić, R. *Indicator of public interest: TV prime time domestic news – monitoring and analysis of TV news programmes in 10 SEENPM countries*, a SEENPM project, Sarajevo, Media Plan Institute, 2007.